

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก
ตำบลยางโกกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

รุ่งทิพย์ จันธิราช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2549

**THE STRATEGIC DEVELOPMENT OF WOVEN CLOTHES
PRODUCTS OF THE WEAVING GROUP AT NAM PRIK
VILLAGE YANGKLONE SUB-DISTRICT
NAKHONTHAI DISTRICT
PHITSANULOK PROVINCE**

Rungthip Janthirach

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of master of Arts
Field in Development Strategy
Pibulsongkram Rajabhat University
2006**

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ชื่อผู้วิจัย

นางรุ่งทิพย์ จันธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.นงคราญ กาญจนประเสริฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจพร สุนทรสมัย

การวิจัยในเรื่องนี้วัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม โดยพัฒนาความรู้ ผลิตภัณฑ์ และศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้ทำการวิจัยในกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ด้วยวิธีการวิจัยแบบภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ยังเป็นปัญหาพื้นฐานของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก และกลุ่มมีความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอเป็นเสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษที่เหมาะสมกับกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ และต้องการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่มด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป

2. กลุ่มมีสมาชิกที่มีความรู้ และทักษะฝีมือในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปสามารถผลิต ผลิตภัณฑ์ เป็นเสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ เป็นเสื้อแขนสั้น คอปกเชิ้ต ปาเรียบไม่มีอินธนู กระเป๋าคอไม่มี ผาปิดด้านซ้าย ชายเสื้อตัดตรงมีขอบยื่นสำหรับติดกระดุม ตัวเสื้อใช้ผ้าสีพื้น กระดุมหุ้มด้วยผ้าสีพื้น

3. ความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ชอบผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษของกลุ่ม ทอผ้าบ้านน้ำพริก ที่เป็นรูปแบบแบบเรียบง่าย ไม่เป็นทางการ สามารถสวมใส่ในทุกๆ โอกาส โทนสีปานกลางไม่เข้มหรืออ่อนเกินไปเหมาะกับรูปร่างและผิวพรรณของแต่ละบุคคล สวมใส่แล้วสวยงามดูภูมิฐาน สุภาพเรียบร้อยเข้ากับลักษณะของกลุ่มวัยตนเอง ราคาไม่แพงเกินไป สามารถซื้อผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปไปใช้ได้

หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่อประธานที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่อกรรมการที่ปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตากรุณาเป็นอย่างดี จากรองศาสตราจารย์ ดร.นงคราญ กาญจนประเสริฐ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจพร สุนทรสมัย กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการปรับปรุงแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.อดุลย์ วงศ์ศรีคุณ ที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาปริญญาโท สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนารุ่นที่ 1 ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาแนะนำ กำกับติดตามเป็นอย่างดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณประธานกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ตลอดจนสมาชิกทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยตลอดระยะเวลาของการวิจัย รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ยางโกลนให้การสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนารุ่นที่ 1 ทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือและให้การสนับสนุน ตลอดระยะเวลาของการศึกษาเล่าเรียน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นกตเวทิตา แต่คุณพ่อเอนก และคุณแม่ลำไย จันธิราช บิดามารดาของผู้วิจัย และครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมาและขอน้อมคารวะแด่ผู้เขียนตำราวิชาการที่ได้ศึกษาค้นคว้าและใช้อ้างอิงทุกท่าน

รุ่งทิพย์ จันธิราช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพประกอบ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
บริบทชุมชน.....	7
กระบวนการผลิตผ้าทอและปัญหาที่พบ.....	14
ผลิตภัณฑ์ผ้าทอและการพัฒนา.....	22
การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ.....	26
ตลาดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอ.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
งานวิจัยภายในประเทศ.....	39
งานวิจัยต่างประเทศ.....	44
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	48
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49

สารบัญ (ต่อ)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
บทที่	
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก.....	59
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มบ้านน้ำพริก.....	61
ผลพัฒนาความรู้.....	62
ผลผลิตผลิตภัณฑ์.....	62
ผลการศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์.....	62
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	64
สรุป.....	64
อภิปรายผล.....	65
ข้อเสนอแนะ.....	67
บรรณานุกรม.....	68
ภาคผนวก.....	72
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
ภาคผนวก ข โครงการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม.....	83
ภาคผนวก ค รายชื่อสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก.....	87
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรม.....	89
ประวัติผู้วิจัย.....	100

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	48
---	---------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทอผ้าด้วยมือ เป็นรากฐานยิ่งใหญ่สำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของชาวชนบทนับเป็นอาชีพสำคัญรองจากการทำนา ทำไร่ ซึ่งเป็นอาชีพหลัก

ดังนั้นในบางพื้นที่ประชาชนอาจประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการมาช้านานแต่ยังคงรักษารูปแบบลวดลาย เทคนิคการทออันประณีตแบบโบราณไว้ได้ การทอผ้าเป็นอาชีพเสริมภายในครอบครัว แต่เนื่องจากความไม่เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและบทบาททางการค้าผ้า ทำให้กิจกรรมการทอผ้าไม่ค่อยมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ผู้ผลิตผ้าทอเป็นอาชีพเสริมบางรายต้องเลิกกิจการไป ในส่วนที่ยังผลิตอยู่ก็ผลิตแต่เพียงเพื่อใช้ในครัวเรือน หรือแจกจ่ายในบรรดาญาติพี่น้องเท่านั้น ไม่ได้ผลิตเพื่อการขาย งานทอผ้านับว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ผู้เป็นช่างทอจะต้องมีความสามารถในการใช้สีของเส้นด้ายประกอบกันให้เกิดความสวยงามเหมาะสม และการแต่งแต้มสีทำให้เกิดลวดลาย การย้อม และการทอผ้ายังนับได้ว่าเป็นสถาปัตยกรรมอีกแขนงหนึ่ง เพราะช่างทอผ้าจะต้องออกแบบลายผ้าของตนเองขึ้นมา โดยการนำลักษณะต่างๆ ของธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ ดาว เดือน สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ ฯลฯ มาคิดประดิษฐ์ประดอยเป็นลายผ้า จนมีชื่อเรียกตามลักษณะของสิ่งเหล่านั้น เช่น ดอกแก้ว ป่าง กระเบียด (ผีเสื้อ) ชิด ส้ารวจ (จรวด) หงส์ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาลายผ้าจากที่คิดให้มีความซับซ้อน สวยงามยิ่งขึ้น เช่น ลายขอซ้อนน้อย (เล็ก) ซ้อนใหญ่ ลายดำน้อย ด่านกลาง ด่านใหญ่ หงส์น้อย ลายหงส์ใหญ่ ซึ่งการทอผ้าแต่โบราณจะใช้ใยไหม และใยฝ้ายเป็นวัตถุดิบหลักในการทอผ้า เพราะไม่มีเส้นใยสังเคราะห์อื่นใดที่จะมาแทนเส้นใยไหมและฝ้ายได้ดี บางแห่งนำวัสดุอื่นมาใช้ เช่น ป่าน ไบสับปะรด ไบเตยหนามป้อ มาทำเป็นวัสดุในการทอผ้า แต่ก็ไม่ได้รับความนิยม เพราะไม่เกิดความนิ่มทำให้ระคายเคืองร่างกาย สู้ใยไหมและฝ้ายไม่ได้ (ชูศรี เทพประทุม, 2530 : 67)

สำหรับผ้าทอพื้นเมืองของประเทศไทย ได้มีวิวัฒนาการมาช้านานแต่ยังคงรักษา รูปแบบลวดลาย เทคนิคการทออันประณีตแบบโบราณไว้ได้ เอกลักษณะการทอผ้าในแต่ละพื้นที่ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปอย่างรวดเร็วตามความต้องการของตลาด การทอผ้าถือเป็นกิจกรรมในครัวเรือนอย่างหนึ่ง และยังช่วยให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากรายได้หลักที่ได้จากการทำเกษตรกรรม ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้ทักษะสติปัญญา และความสามารถที่ตนเองมีอยู่ ดำเนินชีวิตในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงนอกจากนั้น ในบางท้องถิ่นได้ เกิดความร่วมมือกันของประชาชนในชุมชน มีการแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนกัน รวมทั้งยังเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น

อีกประการหนึ่งด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่าเมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กรต่าง ๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่ม และส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะสามารถทำให้ชุมชนโดยรวม หรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้น ๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

ตามนโยบายของรัฐบาลในการที่จะเร่งแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง แนวทางหนึ่ง คือ การดำเนินงานตามนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาสินค้า ด้วยการช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่และการบริหารจัดการ เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั่วประเทศ และเชื่อมโยงสู่ตลาดโลกได้ ธุรกิจชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งตามศักยภาพของชุมชน ส่งเสริมอาชีพ และสร้างรายได้ที่มั่นคงพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การทำธุรกิจชุมชนได้ ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น จำเป็นต้องร่วมคิด ร่วมทำ อุทิศพลังกาย พลังความคิดสร้างสรรค์ และความปรารถนาที่จะคิดค้น สร้างผลิตภัณฑ์บนรากฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนรุ่นหลัง เป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ช่วยพัฒนาชีวิตและจิตใจของคนในชุมชนให้สูงขึ้น ทุกคนมีงานทำ มีรายได้เพียงพอกับการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม (นงคราญ กาญจนประเสริฐ, 2544 : 1)

จากการที่รัฐบาลใช้นโยบายเร่งด่วน เพื่อเร่งพัฒนาความอยู่ดีกินดีแก่ประชาชน โดยการส่งเสริมให้แต่ละชุมชนมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างจุดเด่นให้แก่ผลิตภัณฑ์ของแต่ละชุมชนให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เพื่อช่วยให้ตลาดผลิตภัณฑ์ในชนบทมีศักยภาพในระยะยาว ซึ่งทำให้อุตสาหกรรมในครัวเรือนได้รับการพัฒนาและขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมชุมชนขนาดย่อมที่สามารถขยายการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้นในรูปของธุรกิจชุมชน เช่น การทอผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ การทำร่ม ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา การแกะสลักไม้ การแปรรูปอาหาร นอกจากนี้ยังเป็นการกระจายรายได้อย่างกว้างขวาง ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยยึดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นเครือข่ายเน้นส่งเสริมการตลาดชุมชน

ตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปในปัจจุบันได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคภายในประเทศดีขึ้น เนื่องจากมีการรณรงค์การใช้สินค้าที่มีการผลิตและใช้วัตถุดิบจากภายในประเทศ ปัจจุบันผู้ผลิตมีการพัฒนารูปแบบและลวดลายให้สวยงามและทันสมัยมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอมากขึ้น โดยมีการตัดเย็บมาจากผ้าผืนหลากหลายชนิด เช่น ผ้าไหมชุด ผ้าไหมพื้นเรียบ ผ้าไหมสก๊อต ผ้าไหมหางกระรอก ผ้าไหมมัดหมี่ข้อ ผ้าไหมพัฒนาลาย ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ ผ้าไหมลายลาตุ้ เป็นต้น ผ้าทอดังกล่าวนี้จะถูกนำไปตัดชุดสตรี กระโปรง เสื้อสุภาพบุรุษ และสุภาพสตรี กลายเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป

ภายในประเทศ รวมทั้งยังได้พัฒนารูปแบบและราคาเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในชนชั้นกลางและล่างที่พอจะมีกำลังซื้อ ซึ่งเป็นการขยายฐานลูกค้าให้เพิ่มขึ้นด้วย

สำหรับตลาดภายในประเทศของผลิตภัณฑ์ผ้าทอชนิดเสื่อผ้าสำเร็จรูป ส่วนใหญ่เป็นตลาดสำหรับผู้บริโภคที่มีรายได้สูง เนื่องจากวัตถุดิบที่มีอยู่อย่างจำกัดประกอบกับต้องใช้แรงงานที่มีฝีมือในการผลิต ทำให้ราคาผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับสูง ตลาดภายในประเทศ จะแปรผันตามช่วงของเทศกาล เนื่องจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองเป็นภาพลักษณ์ของความเป็นไทย จึงนิยมซื้อเพื่อเป็นของขวัญและกำนันในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ของไทย เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เพื่อตอบสนองนโยบายนิยมไทยใช้ของไทย โดยมีช่องทางจำหน่ายอยู่ในจังหวัดที่ตนเองผลิต สำหรับผู้ผลิตรายย่อย และยังสามารถจำหน่ายโดยตรงร่วมกับสหกรณ์การเกษตรของหมู่บ้าน งานแสดงสินค้าระดับตำบล งานแสดงสินค้าผ่านศูนย์แสดงสินค้าต่าง ๆ สำหรับผู้ผลิตรายใหญ่มักจะเน้นการผลิตเพื่อการส่งออกเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่เหลือก็จะนำมาจำหน่ายภายในประเทศตามร้านค้าทั่วไป หรือแหล่งท่องเที่ยวของชาวต่างชาติเพื่อซื้อเป็นของฝากกลับประเทศ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสินค้าประเภทใหม่และผลิตภัณฑ์ใหม่ไทยสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศมูลค่าเฉลี่ย 1,000 ล้านบาทต่อปี ทั้งนี้สินค้าใหม่และผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุด คือ ผ้าทอด้วยไหม รองลงมา คือ ด้ายไหมจากเศษไหม เศษไหม ด้ายไหม ไหมดิบ และรังไหม โดยผ้าไหมสามารถนำมาผลิตเป็นสินค้าได้อีกหลายประเภทด้วยกัน เช่น ผ้าคลุมไหล่ เนกไท หูกระด้าย และผ้าเช็ดหน้า เป็นต้น (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2545)

ปัจจุบันมีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเสื่อผ้าสำเร็จรูปทำจากผ้าทอพื้นเมืองเป็นจำนวนทั้งสิ้น 117 ราย โดยเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่จำนวน 2 ราย ผู้ประกอบการขนาดกลางจำนวน 13 ราย และผู้ประกอบการขนาดเล็กจำนวน 102 ราย (กรมโรงงาน ฅ. เดือนมีนาคม 2545) ส่วนผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีจำนวน 73 ราย (www.thaitambon.com : ออนไลน์) ส่วนผู้นำเข้าในอุตสาหกรรมเสื่อผ้าสำเร็จรูปทำจากผ้าไหม มีจำนวนทั้งสิ้น 30 ราย และผู้ส่งออกในอุตสาหกรรมเสื่อผ้าสำเร็จรูปทำจาก ผ้าไหมมีทั้งสิ้น 88 ราย (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2545)

จากรายงานดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์ผ้าทอมีการแข่งขันกันสูง ทำให้ผู้ผลิตต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของตนเองให้เป็นที่ยอมรับและตอบสนองกับความต้องการของตลาดตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการ ความนิยมของลูกค้า

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มในด้านต่างๆ ดังนี้คือ
  - 2.1 พัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่มเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป
  - 2.2 ผลิต ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด
  - 2.3 ศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของกลุ่ม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

  - 1.1 วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก
  - 1.2 พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ในด้านต่างๆ ดังนี้
    - 1.2.1 พัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่มด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป
    - 1.2.2 ผลิต ผลิตภัณฑ์ผ้าทอเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด
    - 1.2.3 ศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป
2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ ที่เป็นกลุ่มทอผ้าพื้นบ้านอยู่ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอนครไทย โดยเลือกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้
3. ตัวแปรที่ศึกษา
  - 3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก
  - 3.2 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมายถึง ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้าทอลายดอกแก้ว ผ้าทอลายสายฝน ผ้าทอลายดอกปืบ ผ้าทอสอดดินเงินดินทองและรุ่งเจ็ดสี ผ้าทอลายดอกรัก ผ้าทอสามตะกอก ผ้าทอสีตะกอก ที่กลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกได้ทำการทอเส้นฝ้ายหรือไหมประดิษฐ์ด้วยมือออกมาเป็นผืนผ้าโดยใช้กี่กระตุก

ผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมายถึง สินค้าที่กลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกผลิตขึ้นเพื่อจำหน่าย เช่น ผ้าทอเป็นผืน และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมายถึง สิ่งที่อยู่ปรกต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด คือ กลุ่มชาตสมาชิกที่มีความรู้และทักษะฝีมือในการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป

ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม หมายถึง สิ่งที่สมาชิกกลุ่มมีความต้องการตรงกัน คือ การพัฒนาความรู้เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก ผ้าทอพื้นบ้าน เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปให้แก่สมาชิกกลุ่ม เพื่อไปผลิต ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นบ้านของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด

รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมายถึง การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีรูปทรง ลักษณะ สีสนของตัวผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับเพศ วัย และโอกาสในการใช้งาน อันเป็นประโยชน์ต่อการใช้สอย

การพัฒนาความรู้ หมายถึง กระบวนการส่งเสริมความรู้ความสามารถในการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ให้กับสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก เพื่อให้เกิดความรู้ และทักษะฝีมือในการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป สามารถนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มเพิ่มขึ้น

การผลิตผลิตภัณฑ์ หมายถึง กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด

สมาชิกกลุ่มทอผ้า หมายถึง แม่บ้านที่มารวมกลุ่มร่วมกันก่อตั้งกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกขึ้น เพื่อทำการผลิต ผลิตภัณฑ์ผ้าทอจำหน่ายเป็นอาชีพเสริมจากอาชีพหลักทำไร่ทำนา

การมีส่วนร่วมของกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก และผู้วิจัยเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดทิศทางและร่วมดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ แบบมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนการดำเนินงานตั้งแต่ การวิเคราะห์ปัญหาเป้าหมายการพัฒนา การวางแผนแก้ปัญหา กำหนดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประเมินและการรับผลประโยชน์จากดำเนินการนั้นๆ

ศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป หมายถึง การนำผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปไปสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าที่เป็นสุภาพบุรุษซึ่งอยู่ในกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุในท้องถิ่นตำบลยางโกกลน ต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกตามแนวทางการสัมภาษณ์ ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ เช่น แบบผลิตภัณฑ์ ความสวยงาม สีสันทันและลวดลายความเหมาะสมกับวัย ด้านฝีมือการตัดเย็บผลิตภัณฑ์ ด้านประโยชน์ในการใช้สอยผลิตภัณฑ์ และราคาของผลิตภัณฑ์

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ตำบลยางโกกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
3. ได้ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ตำบลยางโกกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานทางกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. เอกสารงานที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 บริบทชุมชน
    - 1.1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตำบลยางโกกลน
    - 1.1.2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก
  - 1.2 กระบวนการผลิตผ้าทอและปัญหาที่พบ
  - 1.3 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอและการพัฒนา
  - 1.4 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ
  - 1.5 ตลาดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 บริบทชุมชน
  - 1.1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตำบลยางโกกลน

ตำบลยางโกกลนเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอนครไทย ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยอยู่ห่างจากตัวอำเภอไปเป็นระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร ปัจจุบันมี นายรงค์ศักดิ์ ยศปัญญา เป็นกำนันและเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านน้ำพริก มีอาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือติดต่อดำบลนามาลา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ทิศตะวันออกติดต่อดำบลบ่อโพธิ์ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ทิศใต้ติดต่อดำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และทิศตะวันตกติดต่อดำบลนาบัว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงประกอบด้วยป่าไม้และภูเขา มีที่ราบลุ่มเป็นส่วนน้อย อยู่ในเนื้อที่ทั้งหมด 92,736 ไร่ หรือ 147.28 ตารางกิโลเมตร แยกเป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขา 83,462 ไร่ พื้นที่ราบ 9,274 ไร่ ใช้เป็นที่อยู่อาศัย และประกอบอาชีพการเกษตรของราษฎร

หน่วยงานการปกครองของตำบลยางโกลนแบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 10 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านกกกะบาก (นายทองสุข จันพินิต)
- หมู่ที่ 2 บ้านน้ำพริก (นายรงค์ดี ยศปัญญา) กำนันตำบลยางโกลน
- หมู่ที่ 3 บ้านกมะโมง (นายทองส่วน หิมโสภา)
- หมู่ที่ 4 บ้านยางโกลน (นายสมควร วงษ์อุปรี)
- หมู่ที่ 5 บ้านโนนมะค่า (นายทองเสียน สีอิด)
- หมู่ที่ 6 บ้านบุงตารอด (นายพัฑ เชื้อบุญจันทร์)
- หมู่ที่ 7 บ้านบุงปลาฝา (นายสำราญ สดงเจริญ)
- หมู่ที่ 8 บ้านกม่วง (นายวรวิทย์ พิมเสน)
- หมู่ที่ 9 บ้านนาซำหวาย (นายเสีียง แสงบุตรดี)
- หมู่ที่ 10 บ้านฟากน้ำ (นายชมชื่น สูงนนท์)

ตำบลยางโกลนมีประชากรทั้งหมด 5,038 คน แยกเป็นชาย จำนวน 2,550 คน หญิง จำนวน 2,488 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 32 คน/ตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือน 1,264 ครัวเรือน

สถานบริการด้านการศึกษา มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 5 แห่ง คือ

1. โรงเรียนบ้านน้ำพริก ระดับการศึกษาอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน โดยมี นายบุญส่ง ตุ่นเงิน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน
  2. โรงเรียนบ้านยางโกลน ระดับการศึกษาอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลยางโกลน โดยมี นายวิเชียร ทองหล้า เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน
  3. โรงเรียนบ้านบุงตารอด ระดับการศึกษาอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ตำบลยางโกลน โดยมี นางจิราภรณ์ ปิ่นทอง เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน
  4. โรงเรียนบ้านบุงปลาฝา ระดับการศึกษาอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลยางโกลน โดยมี นายบุญส่ง ตุ่นเงิน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน
  5. โรงเรียนบ้านกม่วง ระดับการศึกษาอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลยางโกลน โดยมี นายนิเวช อินสุวอ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน
- โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนยางโกลนวิทยา ระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ตั้งอยู่หมู่ที่ 9 ตำบลยางโกลน โดยมี นายศักดิ์ดา สันมา เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

บ้านยางโกลงมีประเพณีที่สำคัญอยู่ 7 ประเพณีได้แก่ ประเพณี
แห่ปราสาทผึ้ง ประเพณีบายสีสู่วิชญ ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน ประเพณีทำบุญกลางบ้าน
ประเพณีแห่ต้นดอกไม้ ประเพณีปักธงชัย ประเพณีเลี้ยงเจ้าปู่

กลุ่มองค์กร/ กลุ่มประชาชนด้านเศรษฐกิจ

สินค้า OTOP ของตำบลยางโกลง คือ ผ้าทอพื้นเมืองบ้านน้ำพริกที่เป็น
เอกลักษณ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก คือ ผ้าฝ้ายทอมือลายดอกแก้ว และผ้าทอไหมประดิษฐ์ลาย
ลูกแก้วสีตะกรอ (ผ้าขาวม้า) ผ้าทอลายสายฝนสอดดิ้นเงิน - ดิ้นทอง

ด้านการบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไปขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลยางโกลง

องค์การบริหารส่วนตำบลยางโกลง ได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหาร
ส่วนตำบล เมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก โดยมีคณะผู้บริหาร
ท้องถิ่น จำนวน 4 คน สมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2548 จำนวน
20 คน พนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้าง จำนวน 15 คน ซึ่งฝ่ายบริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบลยางโกลง ประกอบด้วย

1. นายสำเนียง แสงบุตดี ตำแหน่ง นายกององค์การบริหารส่วนตำบล
ยางโกลง
2. นายสายยนต์ สุทธิ ตำแหน่ง รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล
ยางโกลง
3. นายวัชระ เชื้อบุญจันทร์ ตำแหน่ง รองนายกององค์การบริหารส่วน
ตำบลยางโกลง
4. นายวิชัย สุทธิ ตำแหน่ง เลขานายกององค์การบริหารส่วนตำบล
ยางโกลง
5. นายบำรุง หิมโสภา ตำแหน่ง ประธานสภาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลยางโกลง
6. นายอนันต์ อาทิตย์ ตำแหน่ง รองประธานสภาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลยางโกลง
7. นายอรุณศักดิ์ สุขนาค ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
ยางโกลงและเลขานุการสภา

พนักงานส่วนตำบล และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
ยางโกลง มีทั้งหมด 15 คน แยกเป็นพนักงานส่วนตำบล จำนวน 8 คน และพนักงาน
งานจ้าง จำนวน 7 คน

1.1.2 ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

1.1.2.1 ประวัติความเป็นมา

การทอผ้าบ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก ในอดีตบรรพบุรุษมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่มีการซื้อ - ขาย อยู่แบบพี่แบบน้องแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ หรือนำมาแลกเปลี่ยนกัน เพราะสมัยนั้นเงินทองหายาก ใครมีเงินจำนวน 500 บาท ก็ถือว่ามากแล้ว จึงได้มีการนำเอาวัตถุดิบจากธรรมชาติมาแปรรูป ใช้เป็นเครื่องหมหรือของใช้ชนิดต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

ผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มทอผ้าครั้งแรก คือ นางคำวัง ยศปัญญา ภรรยาของผู้ใหญ่บ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน อำเภอ นครไทย เนื่องจากในสมัยก่อน ตำบลยางโกลน มีการปลูกฝ้ายกันมากแทบทุกครัวเรือนเพื่อนำมาทอเป็นผ้านุ่ง และผ้าห่ม จึงเห็นว่าน่าจะนำฝ้ายที่มีอยู่จำนวนมากในหมู่บ้านมาทอผ้าเป็นเครื่องแต่งกาย และเครื่องนุ่งห่ม จำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และหมู่บ้าน จึงได้ชักชวนผู้สนใจรวมกลุ่มกันทดลองผลิต และจำหน่าย โดยเริ่มก่อตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2544 ซึ่งในระยะแรกการดำเนินงานของกลุ่มประสบปัญหาทางด้านการจัดจำหน่าย เพราะยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการตลาด และการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ ในการส่งเสริมการตลาด นอกจากนี้ ปัจจุบันมีผ้าสมัยใหม่ที่มีสีสันสวยงามให้เลือกมากมาย จึงทำให้ชาวบ้านหยุดการปลูกฝ้ายแต่ก็มีบางคนยังทำกันอยู่แต่มีจำนวนน้อย เพราะการปลูกฝ้าย ใช้ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน จึงจะเก็บดอกฝ้ายได้ หลังจากเก็บดอกฝ้ายมาแล้วก็มีขั้นตอนใน การทำดอกฝ้ายให้ได้ออกมาเป็นผ้าทอที่สวยงาม

ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าตั้งอยู่เลขที่ 190 หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีสมาชิกประมาณ 18 คน โดยผู้ที่สนใจเข้าร่วมเป็น สมาชิกจะต้องจ่ายค่าร่วมหุ้น คนละ 200 บาท ทั้งนี้ เมื่อกลุ่มมีผลกำไรจากการประกอบการ 100 บาท จะแบ่งเป็นเงินปันผลให้กับสมาชิก ร้อยละ 50 % ปันหุ้น ร้อยละ 20 % ต่อปี

รายชื่อคณะกรรมการกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบล ยางโกลน อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก

1. นางคำวัง ยศปัญญา ตำแหน่ง ประธานกลุ่ม
2. นางสถิต ยศปัญญา ตำแหน่ง รองประธาน
3. นางหอมหวน บุญธรรม ตำแหน่ง เลขานุการ
4. นางบัวหอม จีหุมา ตำแหน่ง เภรัญญิก
5. นางบรรจง ทองดี ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์
6. นางคำก้อน สีสอนเมือง ตำแหน่ง ประสานงาน
7. นางสุกรี ทับทิมจันทร์ ตำแหน่ง ผู้จัดการซื้อ
8. นางมาตร์ เสวสิทธิ์ ตำแหน่ง ฝ่ายตลาด

9. นางกองไถ แวนดาดี ตำแหน่ง ผู้ประสานงาน
  10. นางลำวอน ทองฟัก ตำแหน่ง กรรมการ
  11. นางออนศรี มีรุณ ตำแหน่ง กรรมการ
  12. นางละมัย ทองเวียง ตำแหน่ง กรรมการ
  13. นางคำฝิ่ง ยานาบัว ตำแหน่ง กรรมการ
  14. นางคำบาง อัครสุญ ตำแหน่ง กรรมการ
  15. นางหวานใจ กาวีทร ตำแหน่ง กรรมการ
  16. นางบัวลอย หุมทอง ตำแหน่ง กรรมการ
  17. นางลำพอง บุตสีทา ตำแหน่ง กรรมการ
  18. นางสมร สีดา ตำแหน่ง กรรมการ
- วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่กลุ่มทอผ้ามีอยู่ในปัจจุบัน คือ
1. ดอกฝ้าย จำนวน 3,500 กิโลกรัม
  2. เส้นด้ายแนวยืน จำนวน 108 ลูก
  3. เส้นด้ายแนวนอน จำนวน 210 กิโลกรัม
  4. กี่กระตุก จำนวน 5 หลัง
  5. ฟันหวี จำนวน 5 ฟัน
  6. กระสวย จำนวน 15 อัน
  7. กวางขวาง จำนวน 3 อัน
  8. ด้ายไหมประดิษฐ์ จำนวน 40 ลูก
  9. ผ้ามัดหมี่ จำนวน 5 อัน
  10. ปอมัดหมี่ จำนวน 40 ม้วน
  11. กะละมัง จำนวน 15 ใบ
  12. โถงมังกร จำนวน 15 ใบ
  13. ตู้ไม้ 2 ตอน แบบธรรมดา จำนวน 3 หลัง
  14. ตู้ไม้ 2 ตอน ตามแบบมาตรฐานครุภัณฑ์ จำนวน 2 หลัง
  15. จักรเย็บผ้าธรรมดาชนิดมีมอเตอร์ จำนวน 2 หลัง
  16. จักรเย็บผ้าธรรมดาชนิดไม่มีมอเตอร์ จำนวน 2 หลัง
  17. จักรทำลายละลาย จำนวน 2 หลัง
  18. จุลสี จำนวน 52 กิโลกรัม
  19. กรรไกร จำนวน 15 ด้าม
  20. ด้ายเย็บผ้าวินัส จำนวน 6 หลอด
  21. เข็มจักร เบอร์ 14 จำนวน 24 โหล
  22. หีบห่อบรรจุผลิตภัณฑ์ จำนวน 800 กล่อง

1.1.2.2 ขั้นตอนการผลิตผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

มีวิธีการดังนี้ คือ

1. นำดอกฝ้ายที่เก็บได้ไปตากแดดให้แห้งแล้วทำความสะอาด
สะอาดดอกฝ้ายโดยดึงเศษใบไม้ชิ้นเล็กๆ ที่ติดอยู่กับดอกฝ้ายออก
2. นำดอกฝ้ายมาอ้าว เพื่อเอาเมล็ดออกจากดอกฝ้าย
3. นำดอกฝ้ายที่ไม่มีเมล็ดแล้วมาปั่น เพื่อทำให้เนื้อฝ้าย
ละเอียด จากนั้นนำมาล่อให้เป็นลูกหลี
4. จากนั้นนำฝ้ายที่เป็นลูกหลีแล้วมาปั่นด้วยหลา เพื่อให้
เป็นเส้นฝ้าย ซึ่งจะได้อะไรเส้นฝ้ายที่เล็กบ้างใหญ่บ้าง ตามแต่ความต้องการ
5. นำเส้นฝ้ายที่ได้มาย้อมด้วยสีธรรมชาติตามความต้องการ
6. นำมาคั้นให้เป็นทางยีนแล้วแต่ความต้องการ ผ้าที่มีความ
กว้างมากหรือกว้างน้อย ให้เลือกใช้ฟืมตามขนาดความกว้างที่ต้องการ จากนั้นนำเส้นฝ้ายมาทอ
ให้เป็นผืนผ้า และนำไปทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ต่อไป

จากการที่กลุ่มทอผ้าเห็นว่าผ้าฝ้ายมีคุณสมบัติที่แตกต่าง
จากผ้าชนิดอื่นๆ จึงมีความสนใจที่จะผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอเพื่อจำหน่าย คือ ผ้าถุงสำหรับสตรี
ผ้าขาวม้า ผ้าคลุมไหล่ หมอน และปลอกหมอน ถูย้อม กระเป๋าถือสำหรับสตรี และกระเป๋า
เอกสาร ผ้าเช็ดหน้า ผ้าปูที่นอน ผ้าห่มนวม เป็นต้น

นอกจากนี้ กลุ่มทอผ้าได้มีหน่วยงานให้ความสนับสนุน
ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ หลายแห่ง ดังนี้

พ.ศ.2537 ได้มีหน่วยงานของรัฐสนับสนุนงบประมาณในการ
จัดซื้อกี่กระตุก และวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ ที่จำเป็น แต่ปัญหาที่กลุ่มพบคือไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์
ของกลุ่ม แต่ด้วยความพยายามของกลุ่มทอผ้าก็ยังทำการทอกันอยู่ ล้มลุกคลุกคลานกันมาตลอด

เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 กลุ่มแม่บ้านซึ่งมีสมาชิก
จำนวน 15 คน ได้รวมกลุ่มเข้าหุ้นกัน คนละ 200 บาท ได้เงินเป็นจำนวนทั้งสิ้น 3,000 บาท
นำไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ทอผ้าเพิ่มเติม โดยได้รับมอบกี่กระตุกจากกรมฝีมือแรงงาน จำนวน 5 หลัง
เมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2544 กลุ่มทอผ้าของหมู่ที่ 2
บ้านน้ำพริก ตำบลยางโกลนก็ได้รับการคัดเลือกให้เป็น "กลุ่มทอผ้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์"
ของตำบลยางโกลน

ต่อมาทางราชการ เห็นว่า กลุ่มทอผ้ามีความตั้งใจจริง
ในการทำงาน จึงได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือในด้านงบประมาณ โดยให้ยืมเงินงบประมาณ
จำนวน 50,000 บาท (งบของเศรษฐกิจชุมชน) โดยเป็นการกู้ยืม แล้วให้ส่งคืนปีละ 10,000 บาท
โดยไม่คิดดอกเบี้ยแต่อย่างใด ซึ่งเงินที่ได้ทางกลุ่มนำไปซื้อด้าย ซื้อผ้าขาวม้า 4 ตะก้อ และ
จ้างวิทยากรมาฝึกอบรมเรื่องการทอผ้าลายดอกแก้ว

ต่อมาในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 กลุ่มทอผ้าก็ร่วมประชุมปรึกษากันว่าควรจะมีการปลูกฝ้ายไว้ใช้เองเพื่อที่จะนำมาฝ้ายที่ได้มาทอผ้าภายในกลุ่มให้ดำเนินการได้อย่างครบวงจร ซึ่งมีมติที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่าควรปลูกฝ้ายไว้ใช้เอง และควรกระจายไปยังหมู่บ้านอื่นๆ อีก 6 หมู่บ้าน ดังนั้น จึงทำให้กลุ่มถูกแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้า และกลุ่มปลูกฝ้าย

วันที่ 19 มิถุนายน 2544 ทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้นำเครื่องปั่นเส้นฝ้ายมาสนับสนุนให้กลุ่มทอผ้ายืมใช้ จำนวน 6 เครื่อง

ต่อมาทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ให้ความสนใจเข้าเยี่ยมชมนกลุ่มทอผ้า หมู่ที่ 2 บ้านน้ำพริก ครั้งนั้นสร้างความประทับใจให้กับคณะที่มาเยี่ยมชมเป็นอย่างมาก จึงให้การสนับสนุนมอบเครื่องปั่นเส้นฝ้ายให้กับกลุ่มทอผ้าแทนหลา จำนวน 6 เครื่อง ซึ่งสร้างขวัญและกำลังใจให้กับกลุ่มทอผ้าเป็นอย่างมาก ทุกคนจึงตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ

เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2544 องค์การบริหารส่วนตำบลยางโกน เห็นความตั้งใจจริงในการทำงานของกลุ่มทอผ้า จึงอนุมัติงบประมาณสนับสนุนอีกเป็นเงิน 100,000 บาท เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับกลุ่ม ซึ่งรายละเอียดของวัสดุที่กลุ่มซื้อ มีดังนี้

1. ด้ายไหมประดิษฐ์เบอร์ 40/2 จำนวน 5 ลูก
2. ด้ายไหมประดิษฐ์เบอร์ 38 จำนวน 31 ลูก
3. ด้ายไกร เบอร์ 38 จำนวน 5 ลูก
4. หลอดเหล็ก จำนวน 40 อัน
5. ฟันหวีฟิม เบอร์ 56 จำนวน 2 อัน
6. ฟันหวีฟิม เบอร์ 52 จำนวน 2 อัน
7. ฟันหวีฟิมไม้ จำนวน 4 อัน
8. ด้ายไนลอน จำนวน 4 ก้า
9. ดิ้นเงิน - ทอง จำนวน 8 หลอด
10. กี่กระดูก จำนวน 4 หลัง
11. ตูเหล็ก จำนวน 1 หลัง
12. จักรมอเตอร์ จำนวน 1 หลัง

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2545 ได้รับเงินสนับสนุนจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอนครไทย เป็นเงิน 10,000 บาท แต่ไม่ได้ให้เป็นเงินแต่ให้ในรูปของด้าย จำนวน 3 ลูก และจ้างวิทยากรสอนมัดหมี่ - เก็บตัวอักษร

วันที่ 29 มกราคม 2546 ได้รับเงินงบประมาณจากโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจเป็นเงิน 40,800 บาท

1.2 กระบวนการผลิตผ้าทอและปัญหาที่พบ

หัตถกรรมผ้าทอมือมีกรรมวิธีการผลิตหลากหลาย และใช้ระยะเวลายาวนานในการผลิตผ้าแต่ละผืน ตั้งแต่การนำปุยฝ้าย ริงไหม มาทำเป็นเส้นใยหรือเส้นฝ้าย การย้อมสีเส้นฝ้ายหรือเส้นใยด้วยสีธรรมชาติหรือสีเคมี ก่อนนำมาทอเป็นผ้าผืน ลวดลายต่างๆ ของผ้าเกิดขึ้นตั้งแต่การย้อม โดยการมัดเส้นฝ้ายหรือไหม เป็นลวดลาย แล้วจึงนำมาทอเป็นผ้ามัดหมี่ หรือลวดลายที่เกิดจากการยกดอก การขีด การจก ซึ่งเกิดจากการทอผ้าตามกรรมวิธีต่างๆ แต่ปัจจุบันการทอผ้าเริ่มนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้มากขึ้น มีการนำเอาด้ายโทเรหรือไหมประดิษฐ์มาใช้เพื่อลดขั้นตอนในการปั่นฝ้ายหรือสาวไหม การย้อมผ้าใช้สีธรรมชาติก็มีการเปลี่ยนมาใช้สีเคมีหรือใช้ด้ายที่ย้อมสำเร็จรูปแล้วเพื่อลดขั้นตอนการผลิต การทอมีการนำเข้าเครื่องจักรทอผ้าเพื่อสามารถผลิตผ้าได้ในปริมาณมากขึ้นและรวดเร็วขึ้น แต่ทั้งนี้การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้มากเกินไปกลับส่งผลเสียมากกว่าผลดี สีเคมีที่ใช้อาจนำมาซึ่งสารก่อมะเร็งและก่อให้เกิดมลภาวะการใช้เครื่องจักรทำให้การทอผ้า ด้วยแรงงานลดลง ความประณีตลดลง จึงควรส่งเสริมหัตถกรรมมากกว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่ ลักษณะการผลิตเป็นการผลิตที่กลับสู่ธรรมชาติ เพราะมีผลข้างเคียงน้อยกว่า และได้รับความนิยมและส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนมากกว่า (ปริมรัตน์ แยกเพ็ง, 2542)

วัตถุดิบในการผลิตผ้าทอมือมีวัตถุดิบที่ใช้ในการทอ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ฝ้าย และไหม

ฝ้าย เป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตผ้าทอ แต่ผลผลิตฝ้ายในประเทศไทยยังมีปริมาณน้อย เนื่องจากผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ยังอยู่ในระดับต่ำ เป็นพืชที่มีศัตรูมากจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยาฆ่าแมลง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง อีกทั้งราคาฝ้ายไม่ค่อนแค้นอน ทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอต้องสั่งซื้อฝ้ายจากต่างประเทศปีละเป็นจำนวนมาก ปริมาณความต้องการใช้ฝ้ายเป็นวัตถุดิบปีละเกือบ 300,000 ตัน (ฝ้ายปุย) ในขณะที่ไทยผลิตฝ้ายเองได้เพียง 30,000 ตันต่อปี หรือผลิตได้ปรมาณร้อยละ 10 ของความต้องการใช้

การผลิตฝ้ายในปัจจุบันมีปัญหาเกิดขึ้น เนื่องจากการปลูกฝ้ายไม่ค่อยได้ผลดีเท่าที่ควร มีแมลงและศัตรูพืชรบกวนทำให้ได้ผลผลิตไม่เต็มที่ ต้นทุนสูง ราคาฝ้ายจะสูงตามไปด้วย การผลิตฝ้ายยังมีปริมาณน้อยกว่าความต้องการ ผลผลิตฝ้ายจะออกตามฤดูกาลทำให้ฝ้ายมีราคาสูงขึ้น ซึ่งต้นทุนการผลิตผ้าทอก็สูงขึ้นด้วย (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

การผลิตฝ้ายกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ แหล่งผลิตในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดแพร่ น่าน สุโขทัย กำแพงเพชร พิษณุโลกและนครสวรรค์ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือเกือบทุกจังหวัด ภาคกลางที่จังหวัดลพบุรี และสระบุรี และภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ พันธุ์ที่ใช้ปลูกกันทั่วไปคือ พันธุ์ศรีสำโรง 2 ศรีสำโรง 60 นครสวรรค์ 1 ดากฟ้า 1 และศรีสำโรง 3

แหล่งนำเข้าฝ้ายที่สำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา ชูदान ปากีสถาน และ สาธารณรัฐประชาชนจีน รองลงมาได้แก่ บราซิล อินเดีย อัฟริกา ออสเตรเลีย และเม็กซิโก

การเก็บฝ้าย ควรเก็บฝ้ายเมื่อสมอฝ้ายแตกฟูเต็มที่และแห้งสนิท และไม่ควรรให้เศษใด ๆ เข้าไปประปนกับปุยฝ้าย นำสมอฝ้ายที่และแห้งมาเข้าเครื่องบีบเพื่อเอาเมล็ดออก เรียกว่า “อ้วฝ้าย” แล้วเอาปุยฝ้ายที่อ้วเรียบร้อยแล้วมาติดกับเครื่องดีดฝ้ายที่มีรูปร่างคล้ายกับ ฆนุ เพื่อให้ปุยฝ้ายละเอียดเป็นเนื้อเดียว จากนั้นนำฝ้ายมาหมุนเป็นท่อน ๆ เรียกว่า “การกรอ ฝ้าย” และนำมาเข้าเครื่องปั่นที่เรียกว่า “ไน” หรือ “หลา” เพื่อให้ได้เส้นฝ้ายเรียกว่า “การเข็น ฝ้าย” (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

ไหม ปัจจุบันจีนเป็นผู้ผลิตเส้นไหมรายใหญ่ของโลก แต่มีนโยบายผลิตไหม เพื่อเป็นสินค้าสำเร็จรูปออกจำหน่ายมากกว่าจำหน่ายในรูปวัตถุดิบ ดังนั้นคาดว่าในอนาคต เส้นไหมอาจขาดแคลน ส่วนญี่ปุ่น เกาหลี และไต้หวันได้หยุดการผลิตเส้นไหมโดยสิ้นเชิง เพราะค่าใช้จ่ายสูง อินเดียนั้นแม้ว่าจะเป็นผู้ผลิตรายใหญ่อันดับที่ 2 ของโลกก็ไม่สามารถผลิตได้ แบบอุตสาหกรรมเพราะขาดเทคโนโลยี (สถาบันวิจัยหม่อนไหม, 2543)

สำหรับประเทศไทย ในปัจจุบันมีผู้ประกอบการโรงงานสาวไหมทั้งสิ้น 6 โรง ซึ่งทุกโรงงานได้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของรังไหมและเส้นไหม เพื่อให้ทัดเทียมหรือ ดีกว่าคุณภาพเส้นไหมนำเข้า รวมทั้งการช่วงชิงตลาดผู้ใช้เส้นไหมในประเทศให้หันมาใช้เส้นไหม ที่ผลิตในประเทศ

เกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่ประมาณ 3 แสนครัวเรือน มากกว่าร้อยละ 90 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกษตรกรกว่าร้อยละ 70 เป็นเกษตรกร ที่ยากจนเลี้ยงไหมเป็นอาชีพเสริมจำหน่ายผลผลิตในรูปเส้นไหมหรือผ้าไหม โดยแรงงานเด็กและ สตรีในครัวเรือน (เส้นไหมสาวมือ) และมีเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมเพื่อจำหน่ายรัง (เส้นไหมสาวเครื่อง) ประมาณ 7,000 ราย ส่วนการนำเข้ามีไม่มากนัก

การผลิตเส้นไหมภายในประเทศมี 2 ชนิด คือ เส้นไหมพุ่ง และเส้นไหมยีน ซึ่งประมาณร้อยละ 90 ของเส้นไหมทั้งหมดที่ผลิตได้เป็นเส้นพุ่ง ความต้องการเส้นไหม ภายในประเทศมีปริมาณมากขึ้นเกษตรกรจึงหันมาผลิตเส้นไหมเพื่อจำหน่ายมากกว่าการผลิต เพื่อขายรัง แต่การผลิตเส้นไหมของเกษตรกรในชนบทยังมีคุณภาพไม่ดีพอ กล่าวคือ เส้นไหม ที่ผลิตได้ไม่มีความสม่ำเสมอ และปริมาณเส้นไหมที่สาวได้ต่อวันต่ำ (สถาบันวิจัยหม่อนไหม, 2535)

การทอผ้า ทำให้เส้นด้ายสองพวกขัดกัน โดยให้ทั้งสองพวกตั้งฉากกัน เส้นด้าย พวกหนึ่ง เรียกว่า ด้ายยีน และอีกพวกหนึ่ง เรียกว่าด้ายพุ่ง ทำนองเดียวกับการสานด้วยไม้ไผ่ หรือการสานด้วยกระดาษ ลักษณะของการขัดกันของด้ายพุ่งและด้ายยีนจะขัดกันแบบธรรมดา ที่เรียกว่า “ลายขัด” หรือจะกำหนดให้เป็นลายอื่นๆ ก็ได้ (ยุพินศรี สายทอง, 2528) ซึ่งการทอผ้า ทำได้หลากหลายวิธี ได้แก่

1. การทอผ้าโดยใช้เครื่องทออย่างง่าย เช่น เครื่องทอที่ทำด้วยแผ่นกระดาษแข็งหรือแผ่นไม้อัด เครื่องทอที่ทำด้วยกรอบไม้สี่เหลี่ยม เครื่องทอที่ใช้ตะกอลอย่างง่าย
2. การทอด้วยเครื่องทอสองตะกอลและสี่ตะกอล
3. การทอด้วยบัตรแข็ง
4. การทอด้วยวิธีใช้เข็มขัดคาดหลัง

การทอผ้ามีความสัมพันธ์ต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่อดีต ถือเป็นมรดกทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นมาในอดีต และมีการถ่ายทอดฝีมือสืบทอดกันมา นานจนกลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชน การทอผ้าแต่ละผืนใช้ระยะเวลายาวนาน เริ่มตั้งแต่ปุยฝ้ายหรือรังไหมต้องนำมาสาวเป็นเส้นใยหรือเส้นด้าย การย้อมสีผ้าตามกรรมวิธีของแต่ละท้องถิ่น นำมาสู่กระบวนการถักทอเป็นลวดลายต่างๆ จวบจนเป็นผ้าผืนเป็นกิจกรรมยามว่างของสตรีซึ่งมักทอไว้ใช้ในครัวเรือน หรือทอผ้าเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้แก่ครัวเรือน และในบางแห่งก็มีการทอผ้าเป็นอาชีพหลักด้วย ลักษณะของผ้าทอก็คงมีความแตกต่างกันตามแต่ละชุมชน แสดงถึงเอกลักษณ์ ของท้องถิ่นนั้น (ปริมรัตน์ แยกเพ็ง, 2542) ซึ่งมีกรรมวิธีการทอให้เกิดลวดลายบนพื้นฐาน ในรูปแบบต่างๆ ที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อนแต่ละกรรมวิธีการทอลวดลายจะเรียกแตกต่างกันออกไป

มัดหมี่ คือ การมัดเส้นใยเพื่อสร้างลวดลายก่อนย้อมสีและทอ เวลาที่ย้อมส่วนที่ถูกมัดไว้จะไม่ติดสีจึงทำให้เกิดเป็นลวดลาย ถ้าต้องการหลายสีก็ต้องมัดและย้อมทับหลายครั้ง จนกว่าจะได้สีครบตามต้องการถ้าเป็นมัดหมี่ด้วยเส้นยืน จะกำหนดความยาวของผ้าบนหลักหมี่ด้ายเส้นยืน ถ้าเป็นมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งก็จะกำหนดความยาวของผ้าได้ไม่จำกัดความยาว

เชื่อกันว่ามัดหมี่ด้ายเส้นยืนอาจเป็นเทคนิคที่มีมาก่อนมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่ง การทอผ้าไหมมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งง่ายกว่าการทอด้วยเส้นยืน การทอในแถบนี้ใช้ก็แบบสี่เหลี่ยมมีขาตั้ง ฝีม และเครื่องมือมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งมาเป็นเวลาช้านานแล้ว มัดหมี่ด้ายเส้นยืนพบเฉพาะในลายที่ไม่ซับซ้อนของคนไทยบางกลุ่มในประเทศลาวและประเทศไทย แต่ชาวเขากียังคงใช้เทคนิคนี้กับก็เอา ส่วนมัดหมี่ผสมซึ่งเป็นเทคนิคการผสมผสานมัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งและด้ายเส้นยืนบนผ้าเดียวกันพบในผ้าทอพื้นเมืองของชาวเขมรสูงทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยกลุ่มชาวไทแดงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของลาว และมีนังกะเบาในเกาะสุมาตราตะวันตกประเทศอินโดนีเซีย แต่มัดหมี่ผสมที่มีคุณภาพดีที่สุดมาจากรัฐจอร์จาร์จูในประเทศอินเดีย และ ทังกานันในเกาะบาหลี

มัดหมี่ได้เส้นพุ่งเหมาะสำหรับการทอฝ้ายหรือเส้นใยจากพืชอื่น ๆ ดังนั้นสีที่ใช้ย้อม จึงมักเป็นสีธรรมชาติที่เหมาะสมกับการย้อมฝ้าย สีที่นิยมมากที่สุด ได้แก่ สีคราม และสีแดง เม็กกูดุ โดยใช้คู่กับสีฝ้ายธรรมชาติหรือขาว มัดหมี่ด้ายเส้นพุ่งที่ทำจากไหมนิยม

ใช้สีเขียว ซึ่งมาจากสีเหลืองขมิ้นผสมครามจาง และสีแดงจากครั่ง ส่วนสีส้ม สีเขียว และสีม่วง มาจากการย้อมทับ

จก เป็นเทคนิคการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษบนพื้นผ้าเรียบ ทำได้โดยยกด้านเส้นยืนและพุ่งเส้นด้ายเพิ่มพิเศษผ่านด้านเส้นยืนเป็นช่วงๆ เพื่อให้เกิดลวดลาย ซึ่งอาจมีสีสันตลอดหน้าผ้า เทคนิควิธีนี้บางครั้งเรียกว่า “การปักบนหูก” ในบางท้องถิ่นใช้วิธีกลับเอาด้านหลังของผ้าขึ้นข้างบนขณะททำให้สามารถตกแต่งรายละเอียดได้ แต่ในบางแห่งทจากด้านหน้าส่วนใหญ่นิยมใช้เส้นไหมเป็นเส้นพุ่งเพิ่มพิเศษบนพื้นผ้าฝ้ายหรือไหม

การใช้ด้ายเงินดันทองเป็นเส้นพุ่งพิเศษเป็นอิทธิพลจากผ้าทอของเปอร์เซียและอินเดีย ซึ่งเป็นสินค้าประจำราชสำนักในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยหนึ่ง ลวดลายที่นิยมกัน ได้แก่ ลายดวงกลม หรือลายเส้นที่ทำจากด้ายเงินดันทองบนผืนผ้าไหม สำหรับสามัญชนจะใช้เส้นไหมสีเหลืองเลียนแบบดันทอง

การทอจกเป็นเทคนิคที่ยากและใช้เวลานานในสมัยก่อนการทอจกที่สลับซับซ้อนนับเป็นคุณสมบัติสำคัญของสตรีเอเชีย ปัจจุบันนี้จกเป็นเทคนิคที่กำลังสูญหายไปอย่างรวดเร็วที่สุดในบรรดาเทคนิคการทอทั้งหมด การทอจกสมัยนี้อาจทำได้เร็วขึ้นโดยการเก็บตะกอ แต่ขั้นตอนสุดท้ายก็ยังคงใช้มือ ในประเทศลาวและประเทศไทยบางท้องถิ่นยังคงมีช่างทอ ที่มีฝีมือในการทอจกหลงเหลืออยู่ ทุกวันนี้การปักได้เข้ามาแทนที่การทอจก เพราะขั้นตอนการปักไม่ต้องใช้หูกและสะดวกกว่า ชาวไทแดงและไทลื้อในประเทศลาวยังคงทอลวดลายโบราณด้วยวิธีนี้ ส่วนในประเทศไทย ไทยวน ไทยพวน และผู้ไทยยังคงทอจกอยู่

ขิด เป็นเทคนิคการทอที่เพิ่มด้านเส้นพุ่งพิเศษบนผ้าพื้นเพื่อสร้างลวดลายข้ามช่วงด้ายเส้นยืนบนพื้นผ้า ถ้าด้ายเส้นพุ่งพิเศษที่ใช้เป็นเส้นโลหะ เช่น ด้ายเงินหรือดันทอง จะเรียกว่า “ผ้ายกดั้น” การเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษอาจทำโดยใช้ตะกอยกด้านเส้นยืนขึ้นทำให้สามารถพุ่งด้ายพิเศษเพิ่มขึ้นจากเส้นพุ่งปกติได้ ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีการใช้ตะกอกพิเศษช่างทอจะใช้ไม้เก็บขิด ซึ่งทำให้ทอลวดลายได้จำกัดเพียง 2 ครั้ง เท่านั้น การใช้ตะกอกพิเศษทำให้ทอลายได้ไม่จำกัดจำนวน

เทคนิคการเพิ่มด้ายเส้นยืนพิเศษและเส้นพุ่งพิเศษ เคยใช้กันแพร่หลายในดินแดนแถบนี้ก่อนที่อิทธิพลของอินเดียจะเริ่มเข้ามา การเปลี่ยนเทคนิควิธีจากการเพิ่มด้านเส้นยืน เป็นการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งเกิดขึ้นในช่วงต้นของพันปีแรกของคริสต์ศตวรรษ ซึ่งเป็นระยะเดียวกันกับที่อิทธิพลของอินเดียเริ่มขยายเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การใช้ด้ายเงินดันทอง ในระยะต่อมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในงานทอผ้าสำหรับชนชั้นสูง แต่สำหรับบุคคลทั่วไปนิยมใช้ไหมเป็นเส้นพุ่งพิเศษบนพื้นผ้าฝ้ายเพื่อตกแต่งให้ดูหรูหราและมีสีสันสดใสขึ้น

การย้อมสีแบ่งเป็น สีสังเคราะห์ และสีธรรมชาติ ซึ่งการย้อมด้วยสีสังเคราะห์นั้นสีจะติดได้นานทนต่อการซักและแสงแดด สะดวก รวดเร็ว แต่มีข้อเสีย คือ เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากมีโลหะหนักจำพวกโครเมียม ดีบุก ตะกั่ว ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้ใกล้ชิดจากการสัมผัสและสูดดมสารที่ตกค้างในเนื้อผ้าก็เป็นอันตรายต่อผู้ใช้ อีกทั้งสีสังเคราะห์เหล่านี้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นมูลค่าเฉลี่ย 8 พันล้านบาทต่อไป ในขณะที่เดียวกันการย้อมสีธรรมชาติได้รับความนิยมนลดลง เนื่องจากขาดองค์ความรู้ด้านการย้อม การย้อมเป็นการลองผิด ลองถูก เป็นความลับเฉพาะกลุ่ม จากการสืบทอด คุณภาพสีธรรมชาติไม่เป็นที่ยอมรับของตลาดไม่ทนต่อแสงแดด สีซีดจางง่าย และคุณภาพไม่สม่ำเสมอ จึงทำซ้ำได้ยาก ก่อให้เกิดปัญหาในการผลิตปริมาณมาก (ไพศาล คงกาญจนาย และคณะ, 2543) อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตบางรายกลับใช้จุดนี้เป็นจุดขายสินค้าเพราะผ้าย้อมสีธรรมชาติถือเป็นเอกลักษณ์และเป็นเสน่ห์อย่างยิ่ง เช่นเดียวกับที่กล่าวกันว่า ผ้าม่อฮ่อมแท้ต้องสีตก (เพราะย้อมสีธรรมชาติ) เป็นต้น (อนันต์เสวก เหว่ซึ่งเจริญ, 2543) นอกจากนี้วิธีการย้อมสี และคุณสมบัติของสี ทั้งสีสังเคราะห์และสีธรรมชาติ ได้กล่าวไว้โดยละเอียดใน อนันต์เสวก เหว่ซึ่งเจริญ (2543) และคันศรณีย์ คำบุญชู (2541)

การทำให้เส้นไหมที่มีสีที่ต่างไปจากธรรมชาติ เพื่อให้ผ้าที่ทอด้วยเส้นไหมมีสี และลวดลายสวยงาม โดยนำไหมที่ฟอกแล้วไปต้มในน้ำสี ซึ่งมีวิธีย้อมไหม ตามด้วยความเข้มข้นของสีที่ต้องการใช้ โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ เช่น สี 5% 3% 1% และสีอ่อนประมาณ 1.5% ตัวอย่างเช่น ต้องการเส้นไหมสีเข้ม 5% จะต้องใช้สีย้อมไหม 10 กรัมต่อไหม 1 กิโลกรัม โดยนำสีไปละลายในน้ำใสและต้องดูให้เส้นไหมทุกเส้นมีสีเรียบเสมอกัน จึงใช้ได้ สีบางสีสามารถจะใส่ไหมต้มลงในน้ำสีที่เดือดได้เลย เช่น สีแดง สีบานเย็น สีน้ำเงิน แต่บางสีต้องนำไหมที่ฟอกแล้วไปชุบน้ำสีที่ยังไม่ได้ต้มเสียก่อน บิดไหมพอมหาตๆ แล้วนำน้ำสีนั้นไปต้มให้เดือด จึงใส่เส้นไหมที่ชุบสีแล้วลงไปสีเหล่านั้น ได้แก่ สีเทาแก่ สีเหลือง สีน้ำตาล สีครีม สีชมพู หลังจากทีเส้นไหมดูสีหมดและเส้นไหมทุกเส้นมีสีเรียบเสมอกันแล้ว จึงนำเส้นไหมนั้น ไปซักในน้ำเย็น 2 – 3 ครั้ง บิดน้ำให้แห้ง ถ้าเป็นเส้นไหมยืนต้องนำไปลงแป้งเสียก่อน ซึ่งจะกล่าวต่อไปในขั้นตอนการเตรียมเส้นไหมดังกล่าว หลังจากนั้นก็กระตุกไหมพุ่งหรือไหมยืนที่ลงแป้งให้เส้นไหมกระจายและนำไปตากแดด ซึ่งแสงแดดต้องไม่จัดนัก และควรมีลมพัดเล็กน้อยเมื่อเส้นไหมแห้งดีแล้วกระตุกให้เส้นไหมกระจาย อีกครั้งจึงม้วนเส้นไหมเป็นเช็ดๆ นำไปเก็บเพื่อเตรียมเส้นไหมสำหรับทอผ้าต่อไป (สมหวัง คราประยูร, 2537 : 31)

การย้อมสีไหมตามธรรมชาติ สามารถย้อมด้วยรากยอ ยอเป็นต้นไม้ยืนต้น ใบมีลักษณะคล้ายกับใบหูกวาง แต่สีเขียวเข้มใบหนากว่าใบหูกวาง ขึ้นอยู่ทั่วไปทุกภาคของประเทศไทย ชาวบ้านมักใช้ใบในการประกอบอาหาร ผลใช้ตำสับได้เหมือนกัน รากให้สีเป็นสีแดงโดยนำเอารากของต้นยอที่แห้งเลือกเอารากที่มีอายุสักหน่อย (แก่) เพื่อจะได้ให้มีสีที่เข้มนำมาหั่นเป็นแว่นๆ หรือสับเป็นชิ้นเล็กๆ หลังจากนั้นเอาไปต้มให้เดือดกับน้ำสะอาด ประมาณดูว่าจนกว่าสีที่รากของต้นยอจะออกมาผสมกับน้ำเป็นสีแดงคล้ำจึงยกลงกรองเอาแต่น้ำสีเท่านั้น จากนั้นใช้ฝายที่เตรียมไว้ชุบน้ำให้ฝายเปียกบิดให้หมาดเสียก่อนที่จะนำลงแช่ทิ้งไว้ในน้ำสี ประมาณ 30 นาที หรือมากกว่านั้นก็ไ้ หมั่นคนไปมาเพื่อให้สีเข้าไปในเส้นฝายที่ย้อม

ขึ้นจากหม้อสีบิตให้หมาด(ปั้น) นำลงไปล้างให้น้ำสะอาดอีกหนหนึ่ง จากนั้นก็นำที่ฝ้ายที่ล้างสะอาดเข้าราวตากให้แห้ง ฝ้ายที่ย้อมก็จะเป็นสีแดงตามต้องการ

ย้อมคราม ครามเป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ชนิด คือ ครามบ้านและครามป่า แต่ที่ใช้ทำครามเป็นครามบ้าน ครามป่าไม่ใช่เพราะย้อมผ้าไม่ได้ ครามบ้านมีขนาดสูงตั้งแต่ 1 เมตร ถึง 1 เมตรครึ่ง ลักษณะของใบเล็กคล้ายๆ ใบมะขาม เมื่อครามอายุได้ประมาณ 3 เดือน ครามก็ออกดอกแสดงว่าครามแก่เต็มที่แล้วตัดต้นครามมาฉ้วนและมัดเป็นพ่อน ๆ นำไปแช่น้ำไว้ในภาชนะที่เตรียมไว้ประมาณ 2 - 3 วัน จนใบครามเปื่อย จากนั้นแก้มัดครามออกเพื่อให้ใบครามหลุดออกจากลำต้นนำลำต้นออกทิ้ง เอาปูนขาวในอัตราส่วนพอเหมาะกันกับน้ำที่แช่ครามใส่ผสมลงไปในภาชนะนั้นแทนต้นคราม นำเอาซีเถ่า (ได้จากเหง้ากล้วยเผาจันท้า) มาผสมลงไป 2 - 3 คิน จนกว่าน้ำที่กวนใส รินน้ำที่ใสออกให้หมดให้เหลือเนื้อครามก็จะได้น้ำสีตามต้องการ (ถ้าจะให้เนื้อครามที่ละเอียดควรใช้ผ้าขาวบางกรองอีกทีหนึ่ง) เมื่อได้น้ำสีแล้วนำฝ้ายไปขยำในหม้อคราม ให้น้ำสีกินเข้าไปในเนื้อฝ้ายเมื่อเห็นว่าได้สีตามต้องการแล้วจึงเอาขึ้นจากหม้อครามบิตให้หมาด นำไปล้างในน้ำสะอาดแล้วนำไปเข้าราวตากแดดให้แห้ง

ย้อมแกลง(มะพูด) แกลงเป็นพืชล้มลุกประเภทไม้เลื้อยชนิดหนึ่งใบมีสีเขียวตองอ่อน แต่ไม่ได้ให้สี สีที่ได้มาจากรากแกลงมาผ่าให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ ตากแดดให้แห้งมาต้มเคี่ยวไว้ประมาณ 3 - 4 วัน จึงเอาน้ำที่ต้มเคี่ยวแล้วมากรองเอาแต่น้ำสี นำเอาฝ้ายที่เตรียมไว้ลงไปย้อม หลังจากนั้นล้างด้วยน้ำสะอาดอีกหนหนึ่ง เมื่อได้สีตามต้องการจึงเอาขึ้นราวตากแดดจนแห้ง

ย้อมลูกกระจาย ต้นกระจายเป็นไม้ยืนต้นจำพวกต้นโพธิ์ ชอบขึ้นตามป่าทั่วๆ ไป มีผลกลมๆ คล้ายผลมะขามข้อม สีดำสนิทนำเอาผลลูกกระจายที่แก่มาป็นให้ละเอียด เอาไปแช่น้ำทิ้งไว้ประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง จนกว่าจะได้น้ำสี "สีดำ" นำมากรองเอาแต่น้ำ นำฝ้ายลงย้อม โดยทิ้งไว้สักพักหนึ่งในหม้อสี ค่ะเนดูว่าสีติดฝ้ายดีแล้วจึงยกเอาฝ้ายขึ้นล้างเข้าราวตากแดดจนแห้ง

ย้อมสะตี่ สะตี่เป็นพืชล้มลุกมีลักษณะเป็นเถาขึ้นอยู่ตามที่ทั่วๆ ไป โดยเฉพาะตามไร่หรือกำแพงจะพบมากกว่าที่อื่นใด ลักษณะเป็นเถาและใบมีลักษณะคล้ายใบตำลึง มีผลแดงๆ ข้างในใช้เม็ดแดงๆ เหล่านี้มาต้มจนกว่าสีภายในเม็ดจะออกเป็นสีแดงเข้มนำไปกรองให้สะอาดแล้วนำฝ้ายที่เตรียมไว้ลงไปย้อมโดยแกว่งไปแกว่งมา จนสีที่ย้อมนั้นติดดีแล้วจึงบิต ชักน้ำสะอาดแล้วนำมาตากนับว่าใช้ได้

ย้อมลูกหว้า หว้าเป็นไม้ยืนต้น ต้นใหญ่ใบเล็ก คล้ายใบตะแบกพร้อมกับมีผลขนาดเท่าประมาณผลองุ่นให้สีม่วงให้นำผลที่สุกแล้วนำมาคั้นเอาน้ำ เอาน้ำที่คั้นไปต้มประมาณ 1 - 2 ครั้ง เพื่อไม่ให้สีเปลี่ยนแปลง และกรองให้สะอาดนำเอาฝ้ายลงคนไปคนมา

คะเนดูว่าสีเข้ากันดี จึงยกขึ้นดู ถ้าหากว่าสีติดกันทั่วทั้งหมดนำไปซักน้ำสะอาดแล้วบิดเข้าใส่ราวตากแดด

ย้อมใบหูกวาง หูกวางเป็นไม้ยืนต้นใบใหญ่รีเล็กน้อย มีดอกมีผลใบแผ่เป็นชั้นๆ ให้รมเงาใช้ใบที่มีสีเขียวมาตำคั้นเอาน้ำกรองให้สะอาดยกขึ้นต้มให้เดือด เอาฝ้ายลงย้อมจะได้ สีเป็นสีเขียวอ่อน

ย้อมเปลือกสมอ โดยนำเอาเปลือกสมอมาต้มเคี่ยวให้แห้งงวดพอสมควร แล้วรินเอาแต่น้ำใส่ในหม้อดิน ขณะที่น้ำสียังร้อนอยู่เอาฝ้ายที่ต้องการย้อมนำลงมาต้มพร้อมกับน้ำสี จะได้สีเขียวตามต้องการ (เวลาที่จะย้อมฝ้ายให้เป็นสีเขียวต้องใช้ฝ้ายที่ผ่านการย้อมครามมาครั้งหนึ่งก่อน)

ย้อมขมิ้นชัน ขมิ้นชันเป็นพืชไม้ล้มลุกชอบขึ้นอยู่ตามที่ลุ่ม ลักษณะของลำต้นเหมือนกับข่าใบยาวเหมือนกันกับต้นพุทธรักษา ใช้หัวผสมน้ำยา และทำอาหารรับประทานได้สีเป็นสีเหลือง วิธีย้อมใช้หัวล้างน้ำให้สะอาด ตำและคั้นเอาน้ำไว้นำมากรองให้สะอาด หลังจากนั้นใช้ฝ้ายที่จะย้อมลงชุบน้ำและบิดให้แห้ง นำลงมาย้อมในน้ำที่กรองจะได้สีเหลืองตามต้องการ แต่ถ้าหากว่าจะให้ได้สีติดฝ้ายแน่น ควรจะใช้น้ำมะนาวผสมลงไป ในสีที่จะย้อมด้วยจะได้ สีเหลืองตามต้องการ

อุปกรณ์การย้อมสีไหมที่ช่างทอผ้าพื้นบ้านใช้กันแต่เดิมนั้น เป็นภาชนะที่มีอยู่ในครัวเรือน เช่น หม้อ กะละมัง ไม้พาย เตา เป็นต้น แต่เมื่อมีการพัฒนาการทอผ้าไหมเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนขนาดย่อม ความต้องการปริมาณไหมที่ย้อมสี เพื่อใช้ในการทอผ้ามีมากขึ้น จึงต้องมีอุปกรณ์ย้อมสีโดยเฉพาะ เพื่อจะย้อมสีไหมได้เป็นจำนวนมาก อุปกรณ์เหล่านี้ได้แก่ หม้อฟอกไหม หม้อย้อมสี เตา เครื่องชั่ง ไม้พาย ห่วงร้อยเช็ดไหม

การย้อมสีสังเคราะห์ควรเลือกประเภทของสีย้อมที่เหมาะสมกับการย้อมไหม มีอยู่หลายประเภทแต่นิยมใช้ย้อมกันมากคือ สีแอสิด และสีเบสิด เพราะสีทั้ง 2 ประเภทนี้ ย้อมได้ดี สีสดใส และมีขั้นตอนในการย้อมง่าย

เส้นไหม คือ เส้นใยโปรตีน ดังนั้น ในการย้อมสีควรเลือกสีย้อมที่เหมาะสม และสภาพน้ำย้อมสีที่มีคุณสมบัติเป็นกรด สีที่สามารถนำมาย้อมไหมได้มีหลายประเภท คือ สีแอสิด สีเบสิด สีเมทัลลิกคอมเพล็กซ์ สีมอร์แดนท์ สีไดเร็กต์ (บางตัว) สีรีแอ็คทีฟ (สีย้อมเส้นใยเซลลูโลส) (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2531 : 15 – 21)

ย้อมสีแอสิด เป็นสีที่ใช้สำหรับย้อมเส้นใยโปรตีน (เส้นใยสัตว์) โดยเฉพาะคุณสมบัติเฉพาะที่มีความเป็นเงามันสวยงาม มีความคงทนค่อนข้างดี นิยมย้อมกันอย่างแพร่หลายโดยทั่วไป การดูดซึมดีมาก เพราะฉะนั้นในการย้อมสีแอสิดบางตัวจึงต้องผสมสารเคมีบางอย่าง เพื่อช่วยให้การดูดซึมช้าลงไป หรือช่วยชะลอการดูดซึมนั่นเอง ดังนั้น ในการย้อมสีแอสิด จะต้องคำนึงถึงเรื่องสีไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากการดูดซึมทำให้สีต่าง เพราะฉะนั้น การย้อมสีประเภทนี้จึงควรที่จะเริ่มย้อมในขณะที่น้ำสียังเย็น ๆ หรืออุณหภูมิต่ำ

เป็นการดีที่สุด แล้วจึงค่อย ๆ เพิ่มความร้อนและร้อนถึงจุดที่กำหนดตามต้องการ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2531 : 12 - 16) อัตราส่วนของการย้อมสีแอสิต (สำหรับเส้นไหม 1 กิโลกรัม) น้ำสะอาด สีแอสิต จะใช้ปริมาณมากน้อยขึ้นอยู่กับความเข้มของระดับ สีย้อมที่ต้องการ คือ สีเข้า ปริมาณสีมาก เข้มน้อย ปริมาณสีน้อย กรดน้ำส้ม 30 ซีซี. (6 ช้อนโต๊ะ) สบู่เทียม 15 - 30 กรัม (3 - 6 ช้อนโต๊ะ)

ขั้นตอนการย้อมสีแอสิต เตรียมน้ำสะอาดที่จะใช้ย้อมสี ละลายสีที่จะย้อมด้วยน้ำร้อน เมื่อสีละลายดีแล้วจึงนำไปผสมกับน้ำย้อมทั้งหมด ใส่สบู่เทียม (ถ้าเป็นชนิดผงให้ละลายน้ำก่อนผสมลงในน้ำย้อม) ทำการย้อมสีโดยเริ่มย้อมที่อุณหภูมิห้องก่อน นานประมาณ 3 - 5 นาที แล้วนำเส้นไหมออกจากอ่างย้อมนำน้ำย้อมสีขึ้นตั้งไฟร้อนประมาณ 60 องศาเซลเซียส จึงนำเส้นไหมลงย้อมต่อ พร้อมทั้งเพิ่มอุณหภูมิขึ้นเรื่อย ๆ ประมาณ 70 - 80 องศาเซลเซียส ใส่กรดน้ำส้มลงไป (ก่อนเติมจะต้องนำเส้นไหมขึ้นจากอ่างย้อม) แล้วทำการย้อมต่ออย่างรวดเร็ว เพราะกรดน้ำส้มเป็นตัวที่ทำให้เร่งการดูดซึมของสีเข้าในเส้นใยได้มากและเร็ว อุณหภูมิในการย้อม 95 องศาเซลเซียส ทำการย้อมประมาณ 10 - 30 นาที หรือจนกระทั่งเส้นไหมดูดสีย้อมหมด ซึ่งสามารถดูได้จากน้ำย้อมสีในอ่างย้อมนำเส้นไหมที่ย้อมแล้วชกน้ำให้สะอาด ปิดตากให้แห้ง

ข้อควรปฏิบัติ เส้นไหมที่จะย้อมจะต้องนำมาแช่น้ำให้เปียกสม่ำเสมอก่อนแล้วบิดน้ำออกพอหมาด ๆ กระจุกเส้นไหมเรียงเส้นให้ตีก่อนลงย้อม นำเส้นไหมที่ย้อมแล้วควรตากในที่ร่ม เพื่อให้คุณภาพสีมีความทนทานมากขึ้น การย้อมสีแอสิต ควรใช้กรดอ่อนหรือกรดน้ำส้ม ไม่ควรใช้กรดแก่ เช่นกรดซัลเฟอร์ กรดมด เพราะจะทำให้เส้นไหมด้าน การย้อมสีเบสิดสีเบสิดเป็นสีอีกชนิดหนึ่ง ที่ใช้ย้อมไหมได้สีสดใส แต่มีคุณสมบัติของการคงทนต่อแสง และการชกน้ำต่ำ คือ ชีดเร็ว เมื่อนำไปชกน้ำแล้วสีจะตก เนื่องจากมีคุณภาพต่ำ จึงมีผู้นิยมย้อมกว่าสีแอสิต นอกจากสีบางสีที่หาสีประเภทอื่นแทนไม่ได้ เช่น สีบานเย็น การย้อมสีเบสิดเป็นสีที่ย้อมได้ง่าย มีขั้นตอนการปฏิบัติการย้อมเหมือนกับการย้อมสีแอสิต อัตราส่วนผสมต่าง ๆ ของสารที่ใช้ย้อมสีเบสิดเหมือนกับสีแอสิต ยกเว้น สีที่ใช้จะต้องเป็นสีเบสิด การย้อมสีเมทัลคอมเพล็กซ์ สีชนิดนี้เหมาะกับการย้อมเส้นใยสัตว์ โดยเฉพาะคุณสมบัติคงทนต่อแสงและชกน้ำได้ดีกว่าสีแอสิต แต่สีที่ย้อมได้ค่อนข้างด้าน ไม่ค่อยเป็นเงามัน สำหรับขั้นตอนปฏิบัติในการย้อมและส่วนประกอบของสารเคมีต่าง ๆ ที่ใช้ในการย้อมจะเหมือนกับการย้อมสีแอสิตทุกประการ เพียงแต่ใช้สารเมทัลคอมเพล็กซ์แทนสีแอสิต

การผสมสีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการย้อม เพราะถ้าเรามีหลักในการผสมแล้ว จะทำให้เราย้อมสีได้หลาย ๆ สี โดยไม่จำเป็นจะต้องซื้อสีหลายสี หลักสำคัญในการผสมสี มีอยู่ 3 ประการ คือ เลือกสีประเภทเดียวกันและมีวิธีการย้อมแบบเดียวกัน มีคุณสมบัติการ ดูดซึมเหมือนกันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการย้อมเส้นไหมสีต่าง ๆ ย้อมสีให้ได้สีที่ต้องการจะเลือกเอาสีที่มีความใกล้เคียงกับสีที่ต้องการมากที่สุดเป็นสีตั้งต้น

การย้อมไหมให้ชั่งน้ำหนักไหมที่จะย้อม(ไหม 1 ชีด ใช้สีตราะมัง 2 – 3 ของ และถ้าเป็นพวกสีเขียวให้ใช้สี 4 ของ) นำไหมที่จะย้อมลวกน้ำร้อนให้ทั่วสัก 10 นาที เพื่อให้ไหมชุ่มน้ำโดยทั่วถึง แล้วจึงนำไปแช่น้ำเย็นอีกครั้ง (ซึ่งปกติชาวบ้านจะนำไปแช่น้ำเย็นอย่างเดียว) ซึ่งวิธีการแช่น้ำร้อนนี้จะทำให้สารเคมีที่ใช้ตอนฟอกขาวไหมออกมาหมด และเป็นการทำ ความสะอาดเส้นไหมไปในตัว เมื่อคำนวณว่าใช้สีเท่าไรแล้ว ให้นำสีมาละลายก่อน (นำสีที่จะ ละลาย ใส่ลงในชามหรือแก้ว แล้วเทน้ำเดือดใส่ คนให้ละลาย บางครั้งสีละลายไม่หมด ให้นำน้ำสี ใส่หม้อย้อมแล้วนำน้ำเดือดละลายสีที่ยังละลายไม่หมดนั้นอีกครั้ง เพื่อสีจะได้ไม่เป็นก้อนตกอยู่ ก้นหม้อ) ใส่ไหมในหม้อที่จะทำการย้อมให้พอดี นำน้ำสีที่ละลายไว้เทลงในหม้อย้อม คนให้ละลาย ทั่วกันแล้วนำไหมที่จะย้อม (ที่เตรียมไว้) ใส่ลงในหม้อย้อม (ยังไม่ต้องตั้งไฟ) แล้วใช้มือขยาย ไหมและคลุกเคล้าเส้นไหมให้เปียกน้ำสีโดยสม่ำเสมอ จึงนำขึ้นตั้งไฟ ตอนนี้จะต้องเฝ้าและคอย คนไหมให้กระจายอย่าให้จับเป็นก้อนหรือลอยขึ้นเหนือน้ำ ซึ่งจะทำได้ ทำเช่นนี้จนกว่าน้ำ จะเดือด และเมื่อน้ำเดือดแล้ว ให้ต้มต่อไปอีก 1 ชั่วโมง เมื่อต้มครบ 1 ชั่วโมง ตามวิธี ข้อ1 แล้ว นำไหมลงมาซักน้ำทันทีจนสะอาด แล้วซักด้วยผงซักฟอกอีกทีแล้วล้างน้ำให้สะอาด จึงนำไปผึ่ง ให้แห้งเป็นเสร็จวิธีการย้อมไหม

ปัญหาจากการย้อมไหมที่พบ คือ ย้อมแล้วสีตก สีไม่สม่ำเสมอ (ต่าง) สีไม่เข้าข้อ (ไหม) ไหมไม่มีความเงางาม มีสาเหตุมาจาก สีไม่ดี ย้อมไม่ถูกวิธี ใช้สีผิดประเภท ละลายสีไม่ดี หลังฟอกขาวไหมแล้ว ซักน้ำไม่สะอาด และน้ำที่ใช้ย้อมมีต่างมากเกินไปหรือน้ำ กระจ่าง (สมหวัง กระจ่าง, 2537 : 37)

1.3 ผลิตภัณฑ์ผ้าทอและการพัฒนา

ในปัจจุบันคนไทยให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชาวบ้านมากขึ้น หันมาบริโภค สินค้าไทย นิยมแต่งกายด้วยผ้าไทย ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าทอมือ ในโครงการส่งเสริมอาชีพ งานศิลปวัฒนธรรม ด้านต่างๆ โดยเฉพาะผ้าทอมือของไทย มีเทคนิคการทอลวดลาย ที่มีความ สวยงาม เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นต่างๆ มีเสน่ห์ในตัวเอง เป็นการสร้างสรรค์ให้กับงานฝีมือ ของไทย เลือกซื้อหาได้ง่ายไม่น้อยไปกว่า ผ้าทอในระบบอุตสาหกรรม

ผ้าทอมือ เป็นผ้าทอพื้นบ้านของไทย ส่วนใหญ่จะใช้เส้นใยจากธรรมชาติทั้ง ฝ้ายและไหม ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบและ หลงใหลเสน่ห์ผ้าทอมือของไทย ดังเห็นได้จากการแสดงแฟชั่นโชว์ ผ้าทอพื้นเมืองไทยในภาค ต่างๆ การแสดงผลผลิตจากผ้าทอมือภาคต่างๆ มีผู้ให้ความสนใจเป็นอย่างมากโดยทั่วไป การทำผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ เป็นงานที่ใช้ฝีมือในการทำ เพราะส่วนใหญ่จะใช้เศษผ้าที่เหลือ จากการตัดเย็บเสื้อผ้า หรือผ้าที่เหลือจากการใช้ประโยชน์อื่นๆ มาทำเป็นผลิตภัณฑ์ เนื่องจาก มีต้นทุนในการผลิตสูงกว่าผ้าใยสังเคราะห์ แต่บางท้องถิ่น เช่น จังหวัดเชียงใหม่ ผ้าฝ้ายทอมือ เป็นที่นิยมทำผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน เช่น ผ้าฝ้ายทอมือเนื้อหนาไว้บุเก้าอี้ ผ้าไหมทอมือนำมา

ทำเป็นผ้ามาน หมอนจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ เป็นต้น (ปริมรัตน์ แวกเพ็ง, 2542) ซึ่งผลิตภัณฑ์ทอผ้าของคนไทยในภูมิภาคต่าง ๆ จะมีขั้นตอนคล้ายคลึงกัน เนื่องจากผ้าแต่ละประเภทวัสดุในการผลิตที่เหมือนกัน คือ เส้นฝ้าย เส้นไหม เส้นไหมประดิษฐ์ ซึ่งอาจแบ่งขั้นตอนในการผลิตผ้าทอมือออกตามลำดับกระบวนการผลิตที่สำคัญ

ผ้าขิด เป็นผ้าที่ยกภายในตัวมีทั้งฝ้าย ไหมและยกดิน เรียกว่า “เก็บขิด” หมายถึงการเก็บตะกอลอยเพิ่ม โดยใช้ไม้ไผ่ซึ่งเรียกว่าเก็บขิด เป็นตัวยกเส้นยืนแต่ละแถว ใช้เส้นพุ่งพิเศษสอดผ่านจากริมผ้าด้านหนึ่งไปสู่ริมผ้าอีกด้านหนึ่ง เกิดเป็นลวดลายตลอดหน้ากว้างของผืนผ้า

ผ้าขิดนิยมใช้ทำเป็นผ้าปูอาสนะ ผ้าล้อหัวช้าง ผ้าห่ม ผ้าปูที่นอน ผ้าคลุมไหล่ หรือหมอน มีทอกันมากในภาคอีสาน ปลายบางจังหวัดในภาคกลางและภาคเหนือ เช่น ชัยนาท สุพรรณบุรี อุทัยธานี พิจิตร น่าน ในบางแห่งมีการทอขิดผสมจก เพื่อให้เกิดลวดลายและสีสันที่วิจิตรกว่าขิดธรรมดา ได้แก่ ผ้าขิดผสมจกของบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ผ้าขิดผสมจกบ้านเสี้ยวและน้ำปาด จังหวัดอุดรดิตถ์

ผ้าจก เป็นผ้าทอลายในตัว ที่เรียกว่า “จก” นั้นมาจากวิธีการทอที่ใช้ขนเม่น หรือนิ้วมือควักเส้นด้ายยืนขึ้น เพื่อสอดด้ายพุ่งพิเศษเข้าไปทำให้เกิดลวดลายเฉพาะที่ เป็นช่วงๆ วิธีจกนี้ทำให้สามารถสลับสีและลวดลายได้ต่างๆ กัน แตกต่างกับการเก็บขิดที่ใช้ด้ายพุ่งพิเศษตลอดแถวสีเดียว การทอผ้าวิธีจกใช้เวลานานมากมักทำเป็นผ้าหน้าแคบใช้ต่อกับตัวชิ้น เรียกว่า “ชิ้นตีนจก” ชาวชนบทจะใช้ในโอกาสพิเศษ เช่น ไปวัด หรืองานพิธีการต่างๆ ผ้าจกที่ทำเป็นผืนเล็กใช้สำหรับทำหน้าหมอนขวาน หรือนำไปใช้ประกอบ เพื่อเป็นเครื่องนุ่งห่ม ใช้สอยอื่นๆ เช่น ผ้าห่ม เป็นต้น

ผ้าชิ้นตีนจก ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ตีนจกของหาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย ตีนจกของ ลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์ ตีนจกคูบัว และดอนแร่ จังหวัดราชบุรี ผ้าชิ้นตีนจกที่มีตัวชิ้นเป็นมัดหมี่ของจังหวัดกาฬสินธุ์ก็ได้ใช้วิธีการทอแบบจกผสมขิด

ผ้าล้วง หรือผ้าน้ำไหล เป็นชนิดผ้า ยกลวดลายในตัว โดยใช้วิธีการทอลายขัดและใช้ด้ายพุ่งธรรมดาหลายสี พุ่งย้อนกลับไปมาเป็นช่วงๆ ช่วงละสีโดยมีการเกาะเกี่ยวกันระหว่างเส้นพุ่งแต่ละช่วง เกิดเป็นจังหวะของลวดลายพลิ้วไปมาดั่งสายน้ำ จึงเรียกลายน้ำไหล ชาวเมืองน่านเรียกกรรมวิธีการทอนี้ว่า “ล้วง” ส่วนชาวไทลื้อที่อำเภอเชียงของ และเชียงคำ จังหวัดเชียงราย เรียกว่า “เกาะ” แหล่งของผ้าน้ำไหลที่มีชื่อเสียงมีที่จังหวัดน่าน เชียงราย พะเยา

ผ้ายก เป็นผ้าทอซึ่งยกภายในตัว โดยใช้เส้นพุ่งพิเศษเป็นไหม ดิ้นเงิน ดิ้นทอง ใช้วิธีเก็บตะกอลาย เช่นเดียวกับการทอขิด ผ้ายกเป็นผ้าชิ้นใหม่ยกลวดลายเฉพาะเชิงชิ้น

นิยมทอกันมากในภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และลำปาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคใต้มีฝ้ายกุ่มเรียงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และฝ้ายกนครศรีธรรมราช

ฝ้ายมุก เป็นฝ้ายทอซึ่งยกเลิกในตัวโดยใช้เส้นยืนพิเศษเพิ่มบนก็ลายมุกบนฝ้ายเกิดจากการใช้ตะกอลอยยกเส้นด้ายยืนพิเศษ แตกต่างจากผ้าขิดและผ้าจก ซึ่งจะใช้ด้ายพุ่งพิเศษชาวไทยพวนที่หาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย และที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ใช้วิธีนี้ ในการทอผ้าขึ้นและต่อกับผ้าตีนจก เรียกว่า “ขึ้น”

ฝ้ายเกาะยอ เป็นฝ้ายกดอกที่มีชื่อเสียงของภาคใต้ในเขตเกาะยอ จังหวัดสงขลา เกาะยอการทอส่วนใหญ่ใช้ก็กระดุกทอเป็นผ้าพื้น ชนิด 2 ตะกอ, 6 ตะกอ, 8 ตะกอ และ 1 ตะกอ วัสดุที่ใช้ทอผ้าเป็นฝ้ายและเส้นใยสังเคราะห์ ทอผ้าขึ้น ผ้าตัดเสื้อ และผ้าฝ้ายเนื้อบางที่ทอเป็นโสร่งและผ้าขาวม้า ลวดลายที่นิยมทอ เช่น ลายดอกจิก ลายดอกชุก ลายคดกริช ลายห้าหนึ่ง หรือลายดาหมากรุก นอกจากนี้ที่เกาะยอยังมีการทอผ้าหางกระรอก 2 ตะกอที่มีชื่อเสียงด้วย

ฝ้ายมัดหมี่ เป็นการมัดลายที่เส้นพุ่งหรือเส้นยืนด้วยเชือกก่อนนำไปย้อมสีเพื่อให้เกิดสีสันทันและลวดลายตามที่ช่างทอพื้นบ้านกำเนิดนึกคิดในใจ ฝ้ายมัดหมี่มีทั้งฝ้าย และผ้าไหมมัดหมี่ฝ้ายในสมัยก่อนนิยมใช้สีน้ำเงินจากต้นครามเป็นสีเดียว แต่ปัจจุบันใช้สีเคมีย้อมหลากสีมากขึ้น สำหรับฝ้ายมัดหมี่ใหม่จะมีลวดลายละเอียด ประณีตและเส้นสีสันทันมากกว่าผ้าฝ้ายมีทำกันมากในภาคอีสานและบางจังหวัดในภาคกลาง เช่น อุทัยธานี สุพรรณบุรี และชัยนาทส่วนใหญ่ จะนิยมทอฝ้ายมัดหมี่เส้นพุ่ง จะมีการทำฝ้ายมัดหมี่ยืนบ้างในบางจังหวัด เช่น เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ราชบุรี

ฝ้ายมัดหมี่ราชบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี และชัยนาทบางผืนใช้การทอสลักกับลายขอด ซึ่งช่วยเพิ่มความวิจิตรงดงามให้แก่ผืนผ้า ส่วนฝ้ายมัดหมี่ของจังหวัดสุรินทร์นั้นมีชื่อเสียงเรื่องความงามของเส้นไหม และลวดลายที่มีอิทธิพลมาจากเขมร เช่น ลายพระตะบอง ลายสัตว์ต่างๆ รวมทั้งผ้าปุมเขมร ซึ่งเป็นผ้าที่ใช้เครื่องแบบขุนนางไทยแต่สมัยรัตนโกสินทร์เรียกว่า “ผ้าสมปักปูน” ส่วนภาคใต้ที่ตำบลพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการทอผ้าผสมมัดหมี่ด้วย เช่น ฝ้ายก 3 กษัตริย์ ซึ่งในผ้าผืนหนึ่งจะมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ส่วนที่เป็นฝ้ายมัดหมี่ ไหมมัดหมี่ และมีฝ้ายยกดอกด้วยไหม

พัฒนาการผ้าทอมีมาตั้งแต่โบราณกาล หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบได้แก่ เศษผ้าและเส้นใยของฝ้ายไหม และใยกัญชา ตามกำไลสำริด อุปกรณ์การทอผ้า เช่น แวดิน เผาหินทุบเปลือกไม้ และลูกลึงดินเผา ซึ่งพบที่ บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี และถ้ำผีในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ปริมาตรณ์ แวกเพ็ง, 2542) ซึ่งสันนิษฐานว่าอยู่ในราวสมัย 700 ปี ก่อนคริสตกาลแสดงถึงการใช้ฝ้ายมาตั้งแต่สมัยยุคหิน และมีการพัฒนาต่อมา โดยมีการผสมผสานระหว่างอิทธิพลของชาติต่างๆ สืบทอดต่อมา นอกจากนี้การได้พบเศษผ้า ด้าย เส้นใยไหม ในแหล่งก่อน

ประวัติศาสตร์ บ้านนาดี อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ยังเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้มีการทอผ้าใช้กันแล้วในยุคนั้นโดยเฉพาะผ้าไหม (สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์, 2538)

จากการค้นพบเศษผ้าติดอยู่บนเครื่องประดับและเครื่องมือโลหะดังกล่าว จากแหล่งโบราณคดีหลายแห่ง แสดงว่ามนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์จะมีการนำเอาผ้ามาห่อเครื่องมือเครื่องประดับผู้ตาย แล้วใส่ข้าวเปลือกไว้ในห่อผ้าด้วย จากนั้นก็ห่อผ้าดังกล่าวในหลุมฝังศพประการหนึ่ง นอกจากหลักฐานการพบเศษผ้าที่บ้านเชียงแล้ว ที่บ้านนาดี อุดรธานี ยังพบหลักฐานผ้าเป็นผืน คือ ไม่ติดกับเครื่องประดับ แต่ก็ยังเป็นเพียงเศษผ้าพบเส้นด้ายจากเส้นใยพืชใช้เป็นสายสร้อยคอ พบเส้นใยปั่นเป็นเกลียวทำเป็นด้าย และพบเส้นไหมซึ่งใยมีขนาดต่างๆ กัน ใยหลายเส้นถูกทำให้แบนเหมือนจะเป็นไหมปลา ที่บ้านนาดีนี้วิเคราะห์ว่าคนในชุมชนนี้มีการแบ่งอาชีพแล้ว เช่น ช่างทอผ้า ช่างทำภาชนะดินเผา เป็นต้น (สมถวิล เจริญทรัพย์, 2539)

ส่วนอาณาจักรสุโขทัย ประมาณ 755 ปีมาแล้ว ชาวสุโขทัยทอผ้าใช้เองทั้งผ้าฝ้าย และผ้าไหมต่างๆ เฉพาะผ้าฝ้ายเป็นผ้าสีห้าสี เรียกว่า "ผ้าเบญจรงค์" คือผ้าสีแดง สีเหลือง สีดำ สีเขียว และสีขาว ประชาชนทั่วไปใช้ฝ้ายเป็นหลัก ส่วนผ้าชั้นดีที่ใช้สอยในราชสำนักจะมีช่างหลวงเป็นผู้ทอ และส่วนหนึ่งสั่งซื้อมาจากต่างประเทศ เช่น ผ้าไหมและผ้าแพรจากจีน นอกจากนี้ยังมีการใช้ผ้ามาตกแต่งอาคารบ้านเรือนทำผลิตภัณฑ์ประเภทหมอน พูก ธงทิว สัปทน ม่าน

ในสมัยอยุธยา ประมาณ 400 ปีมาแล้ว ผ่านับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งนับตั้งแต่การใช้สอยเป็นเครื่องนุ่งห่มโดยตรง ตลอดจนการใช้ผ้าเข้าไปเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรม ศาสนา และสังคม ในสมัยนี้ผ่านับว่ามีความสำคัญในการ และเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ฝ้ายยังใช้เป็นสิ่งเทียบแทนค่าเงิน พระมหากษัตริย์ยังทรงใช้ผ้าเป็นเครื่องปูนบำเหน็จรางวัล หรือบางที่ใช้พระราชทานต่างเงินเดือนปีละหนเท่านั้น เรียกว่า "ผ้าหวัดรายปี" ซึ่งส่วนมากเป็นผ้าสมปัก ทอด้วยไหมเปลาะ ตรงกลางเป็นสีมีลวดลายสำหรับประชาชนทั่วไปผู้ชายมักใช้ผ้าฝ้าย และผู้หญิงกระเบนพื้นเรียบ และผ้าขาวม้า ส่วนผู้หญิงใช้ผ้าสไบ

ผ้าทอมือ เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่บ่งบอกถึงความรุ่งเรืองเรื่องของวัฒนธรรมประจำชาติและความคิดสร้างสรรค์ของคนในชาติ ในการรู้จักทำเครื่องนุ่งห่มและผลิตภัณฑ์ใช้สอยในชีวิตประจำวันของคนไทย คนไทยรู้จักการทอผ้ามาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สังคมไทยชนบทถือว่างานทอผ้าเป็นหน้าที่ของผู้หญิงทำกันในครัวเรือนยามว่างจากการทำไร่ทำนา การทอผ้าจึงมีทั่วไปทุกภาคของประเทศไทย

ปัจจุบันการทอผ้าพื้นบ้านของไทยกระจายไปทั่วเกือบทุกภาค แต่ที่มีมากได้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รูปแบบของผ้าจะแตกต่างกันไปตามคตินิยม ความเชื่อและขนบธรรมเนียม ประเพณีของเชื้อชาติและแต่ละกลุ่มชน เช่น กลุ่มชนพื้นเมืองล้านนาทางภาคเหนือ

นิยมทอผ้าฝ้ายและผ้าไหมที่มีลวดลาย ด้วยวิธีการ ยกและจก เป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้ำกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวตั้ง ลาวพวน และอีสาน นิยมทอผ้าด้วยวิธีจกและมัดหมี่ ส่วนพวกลาวโซ่งนิยมลายปัก (ทรงศักดิ์ ปรารงค์วัฒนากุล และแพทรีเซีย ซีสมแมน แนนหนา, 2536)

ในภาคเหนือมีการทอผ้ากระจายในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทอผ้าฝ้าย ย้อมสีธรรมชาติและสีเคมี เพื่อทำเป็นผ้าผืน หรือผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ต่างๆ เช่น จานรอง ชุดอาหาร หมวก กระเป๋า ผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น โดยแหล่งผลิตที่สำคัญได้แก่ บ้านหนองอาซ้าง บ้านไร่ไผ่งาม ตำบลเตี้ยะ อำเภอจอมทอง และบ้านนาคอเรือ บ้านตาลใต้ บ้านตาลกลาง บ้านตาลเหนือ ตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีการทอผ้าโดยใช้ที่พื้นเมืองและที่กระตุก นอกจากนี้ยังมีอยู่ในอำเภอสันกำแพง ซึ่งมีทั้งการผลิตเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน และการผลิตเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เพื่อจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ ส่วนในจังหวัดลำพูน การทอผ้าจะเน้นไปทางด้านผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายมากกว่าการทอผ้าเป็นผืนนอกจากนี้ จังหวัดแพร่ ก็มีการทอผ้าฝ้าย โดยนำฝ้ายมาย้อมคราม จากต้นครามหรือต้นฮ่อมก่อน แล้วนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

บ้านหนองอาซ้าง ตำบลเตี้ยะ จังหวัดจอมทอง มีจำนวนผู้ผลิตประมาณ 30 - 50 ครัวเรือนการทอผ้าฝ้ายโดยใช้สีธรรมชาติ และสีเคมี มีการรวมกลุ่มกันเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย เช่น ผ้าฝ้ายทอเป็นผืน เสื้อผ้าสำเร็จรูป ที่รองจาน ของที่ระลึก เป็นต้น

ผ้าทอบ้านไร่ เป็นศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองที่มีชื่อของ จังหวัดอุทัยธานี แหล่งผลิต ที่โด่งดัง คือ อำเภอบ้านไร่ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะทอผ้ากันแทบทุกครัวเรือน ผ้าทอบ้านไร่เป็นผ้าฝ้ายทอมือที่มีลักษณะเด่น คือ ใช้สีย้อมธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ และลวดลายมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นลายสัตว์ในวรรณคดี เช่น นาค ครุฑ หรือไม้ก็เป็นการเล่าเรื่องราวในอดีตลงบนผืนผ้า รูปแบบของผ้าทอจะมีทั้งผ้าคลุมเตียง ผ้าห่ม ผ้าคลุมไหล่ ผ้านุ่ง และผ้าขาวม้า

บ้านนาคอเรือ มีการตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้าน โดยรวมผู้ผลิตประมาณ 150 ครัวเรือน มีผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึกที่ทำจากผ้าฝ้าย เช่น ผ้าเช็ดมือ กระเป๋า ยามที่เสียบบจดหมาย สมุด รวมทั้งผ้าฝ้ายทอเป็นผืนด้วย มีทั้งการย้อมสีเคมีและสีธรรมชาติ

บ้านตาลใต้ บ้านตาลกลาง บ้านตาลเหนือ ตำบลบ้านตาล อำเภอฮอด มีการทอผ้ากระจายตามหมู่บ้านมีทั้งการใช้ที่พื้นเมืองและที่กระตุก มีทั้งการทอผ้าด้วยฝ้ายและใยประดิษฐ์ แต่เดิมจะผลิตแบบต่างคนต่างทำ ต่อมามีการตั้งกลุ่มเพื่อการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตนอกจากผ้าชิ้นลายมัดหมี่แล้วยังเป็นเครื่องใช้สอยอื่นๆ เช่น ผ้าขาวม้า ผ้าทอ ยามเสื้อสำเร็จรูป ผ้าพันคอ เป็นต้น (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

1.4 การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมือง

มนุษย์เรารู้จักการออกแบบมานานแล้ว เมื่อกล่าวถึงคำว่าออกแบบ อาจจะมีคนหลายจำพวกคิดและให้ความหมายของคำว่าออกแบบแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะการ

ออกแบบมีความหายกว้างขวางตามความเข้าใจและความเชื่อที่แตกต่างกัน จากการค้นคว้างานของหลาย ๆ ท่าน สามารถสรุปความหมายของการออกแบบ ดังนี้

การออกแบบ หมายถึง การสร้างสรรค์ผลงานขึ้นโดยไม่ลอกเลียนของเดิมหรือความคิดเดิมที่มีมาก่อน เพื่อสนองความต้องการด้านประโยชน์ใช้สอย หรือความต้องการด้านอื่น ๆ สาคร คันธโชติ (2528 : 6) ได้ให้ความหมายของการออกแบบว่า เป็นการรวบรวมหรือการจัดองค์ประกอบทั้งที่เป็น 2 มิติ และ 3 มิติเข้าด้วยกันอย่างมีหลักเกณฑ์ การนำองค์ประกอบของการออกแบบมาจัดรวมกันนั้น ผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยและความงามอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของการออกแบบ การออกแบบเป็นศิลปะของมนุษย์ เนื่องจากเป็นการสร้างค่านิยมทางความงามและสนองคุณประโยชน์ทางกายภาพให้แก่มนุษย์ การออกแบบเป็นกิจกรรมอันสำคัญประการหนึ่งของมนุษย์ ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่มนุษย์จะต้องการใช้การออกแบบทุกกระยะเพื่อกำหนดการดำรงชีวิต เพราะการวางแผนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้ายของชีวิตในทุก ๆ ด้าน ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการออกแบบทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่ามนุษย์ใช้การออกแบบเป็นองค์ประกอบในการดำรงชีวิตเป็น 2 ทางคือ

1. ออกแบบเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ อันหมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับทางจิตใจ การวิวัฒนาการทางการเรียนรู้ การวางแผนรูปแบบโครงสร้างของสังคม ระเบียบแบบแผนในการดำรงชีวิต การมีชีวิตอยู่ร่วมในครอบครัว การเลี้ยงดูปลูกฝังค่านิยม การปกครอง การเลือกนับถือศาสนา เพื่อการปรุงแต่งจิตใจให้เจริญงอกงาม ตลอดจนรูปแบบของศิลปวัฒนธรรมประเพณีเหล่านี้ มนุษย์จะต้องรู้จักกำหนดหรือเสาะหาแนวทางอันเหมาะสมตามสภาพแวดล้อม และสนองความปิติอิ่มเอิบของจิตใจเป็นสำคัญ การกำหนดวางแผนเกี่ยวกับเรื่องราวดังกล่าวนับว่าเป็นการออกแบบเพื่อสนองตอบความต้องการทางด้านจิตใจ

2. ออกแบบเพื่อสนองความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต อันหมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับทางด้านวัตถุประสงค์ประติษฐ์คิดค้นทำขึ้นและรู้จักปรับปรุงพัฒนา ได้แก่ เครื่องใช้สอยต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อให้การดำรงชีวิตมีความสะดวกสบายขึ้น โดยการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมา เป็นการตอบสนองความต้องการทางกายภาพเป็นสำคัญ

ชูศรี เทพประทุม (2543 : 5) ได้ให้ข้อคำนึงในการออกแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. ประโยชน์ใช้สอย (Useful of Function) คือ สิ่งจำเป็นอันดับแรกที่จะต้องสนองความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุสิ่งที่คนปรารถนาก็คือ ประโยชน์ใช้สอย ความจริงในข้อนี้เป็นสิ่งที่นักออกแบบทั้งหลายต้องยึดถือเป็นแนวคิดในการออกแบบ

2. ความงามทางศิลปะ (Sense of Beauty) หมายถึง ความรู้สึกทางความงาม กล่าวคือ เมื่อนักออกแบบสนองความต้องการในด้านใช้สอยและได้ผลเป็นที่พอใจแล้ว สิ่งที่มีมนุษย์ทุกรูปทุกนามต้องการก็คือ "ความงาม" หรือความรู้สึกทางศิลปะ (Artistic) ดังนั้น หน้าที่ประโยชน์ใช้สอยกับความรู้สึกทางศิลปะ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องควบคู่กันไป โดยนักออกแบบจะต้องยึดถือเป็นแนวคิด

3. คุณสมบัติของวัสดุและเศรษฐกิจ (Material of Economic) เมื่อการออกแบบได้ดำเนินไปตามเป้าหมายในข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ดังกล่าวแล้วสิ่งต่อไปที่นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงก็คือ คุณค่าทางวัสดุ (Value of Material) ที่นำมาใช้จะต้องมีคุณค่าในตัวเองและเหมาะสมกับการที่จะผลิตตลอดจนจะต้องคำนึงถึงภาวะทางเศรษฐกิจ (Economic) ของสังคม

4. แบบอย่างและวัฒนธรรม (Style & Culture) เป็นอีกประการหนึ่งที่นักออกแบบที่ดีจะต้องยึดถือแบบอย่างที่เป็นหลักทางวิชาการผู้ออกแบบที่ดีจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องของแบบอย่าง และได้ศึกษามาอย่างดีแล้ว จึงจะสามารถออกแบบได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ สำหรับในเรื่องของวัฒนธรรม (Culture) นั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะแสดงความเป็นสัญลักษณ์ของเชื้อชาติ การออกแบบจึงคำนึงถึงในเรื่องนี้ว่า สิ่งที่ดีออกแบบนั้นสมควรจะสอดคล้องวัฒนธรรมลงไปหรือไม่ แบบอย่างนั้นๆ เหมาะสมกับวัฒนธรรมใด ซึ่งมีได้หมายความว่า จะต้องเป็นวัฒนธรรมประจำชาติเสมอไป จะเป็นวัฒนธรรมใดก็ได้ ที่มีความเหมาะสมกับแบบอย่างนั้น ๆ

เกี่ยวกับเรื่องการออกแบบนั้น เอกสารของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2525 : 8) อธิบายว่า ในวงการทางด้านการออกแบบเพื่อการผลิตในปัจจุบัน ได้มีการแข่งขันซึ่งกันและกันจนสามารถที่จะกำหนดรูปแบบลวดลาย และสีให้เป็นแฟชั่นล่วงหน้าไว้แต่ละฤดูกาลหรือแต่ละปีได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการโฆษณาชักจูงให้ผู้ซื้อเกิดความสนใจในสินค้าของตนเอง เช่น บางฤดูกาลกำหนดเป็นผ้าเบาบาง หรือผ้าหนา สีอ่อนอ่อนหวาน หรือสีฉูดฉาด ดังนั้น อิทธิพลของรูปแบบเสื้อผ้า ลวดลาย และสี จึงเป็นความสำคัญอันดับแรกที่จะเป็นสิ่งชักจูงและดึงดูดใจผู้ซื้อ ซึ่งนักออกแบบทุกคนจำเป็นต้องระลึกอยู่เสมอว่า เมื่อเวลาจะเริ่มทำการออกแบบแต่ละครั้งนั้นจะออกแบบและทำอย่างไร จึงจะทำให้เสื้อผ้าที่ผลิตออกมานั้น ถูกกับรสนิยมและเป็นที่ยอมรับตลอดจนก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ซื้อทั่วไป

จากแนวคิดเหล่านี้ จะเห็นว่า ผ้าทอได้รับพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ทั้งลวดลายและสีของผ้า สืบทอดเป็นเวลานานตามจินตนาการของช่างทอ และอิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ ในอดีตนั้นผ้าจัดเป็นวัสดุหลักในการแต่งกาย เป็นเครื่องบ่งบอกฐานะของผู้แต่งรวมทั้งตำแหน่งและกำหนดชั้นวรรณะของผู้สวมใส่ ด้วยเหตุนี้การทอผ้าใช้สอยในชีวิตประจำวัน และผ้าที่ใช้ในโอกาสพิเศษเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชน เช่น ผ้าสำหรับนุ่งห่มใช้ในงานทำบุญ งานนักขัตฤกษ์ งานเทศกาลหรืองานพิธีการสำคัญ ๆ ผ้าสำหรับพระภิกษุสงฆ์ และเครื่องใช้ในพุทธศาสนา เช่น ผ้าห่มคัมภีร์ไบเบิล เป็นต้น ผ้าไทยมีหลายรูปแบบ และมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละภาค ซึ่งมีวิวัฒนาการความเป็นมาหลายยุคสมัย

การออกแบบผ้าถือเป็น ศิลปะแขนงหนึ่ง เรียกว่าเป็นศิลปะประยุกต์ คือ การนำเอาศิลปะมาประยุกต์เพื่อใช้ในงานอุตสาหกรรม ศิลปะในการพิมพ์สีลงบนผืนผ้ามีมาหลายพันปีแล้ว คนในสมัยโบราณตกแต่งเสื้อผ้าโดยใช้วิธีการระบายหรือเขียนลงบนผ้า กระบวนการพิมพ์ผ้านั้นมีการค้นพบผ้าพิมพ์ที่เก่าแก่ที่สุดในทวีปยุโรป การพิมพ์ผ้าได้เป็นที่

ยอมรับกันทั่วไปในศตวรรษที่ 16 และการพิมพ์ผ้ากลายเป็นศิลปะที่สำคัญของประเทศฝรั่งเศส ในระหว่างศตวรรษที่ 18 โดยคริสโตฟี (Christophe) ฟิลลิปปี โอเบอร์แคมป์ (Phillippe Oberkampf) ได้เปิดอุตสาหกรรมพิมพ์ผ้าขึ้นที่เมืองจูย (Jouy) และเริ่มผลิตผ้าพิมพ์ที่มีชื่อเสียง เรียกว่า ทัวเลเดอจูย (Toile de Jouy) ซึ่งเป็นผ้าพิมพ์ที่มีลักษณะลวดลายเหมือนภาพเขียนหรือ ภาพวาดที่สวยงามที่สุดในโลกและงานอุตสาหกรรมพิมพ์ผ้าที่มีชื่อเสียงอื่นๆมีมากที่เมืองโอเรนจ์ (Orange) ในประเทศฝรั่งเศสเรียกได้ว่าเป็นต้นกำเนิดแห่งการพิมพ์ผ้าในกระบวนการทาง อุตสาหกรรมผ้าพิมพ์ดอกต่างๆ ไป (รวิเทพ มุสิกะปาน, 2547) ดังนั้นกระบวนการออกแบบ ลวดลายผ้าพิมพ์มีขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียม (Accept Situation) วิธีการเตรียมความพร้อมทางด้าน การทำงาน ทดลองออกแบบลวดลายผ้าตามกระบวนการ การวางลวดลายและการต่อลวดลาย (Repeat Patterns) เพื่อจะได้วิธีการวางลวดลายเพื่อสร้างลวดลายหลายๆ รูปแบบและรู้จัก การคัดเลือกวิธีการวางลวดลายให้เหมาะสมกับรูปแบบลวดลายมากที่สุด

2. การวิเคราะห์ (Analysis) วิธีการค้นคว้าหาข้อมูล เพื่อกำหนดขอบเขต การออกแบบลวดลายผ้า ตามความต้องการของตลาด(ผู้บริโภค) โดยใช้วิธีการสำรวจหรือ แบบสอบถาม

3. การกำหนดขอบเขต (Define) วิธีการกำหนดเป้าหมายหลักของการ ออกแบบ วางของเขตและจุดมุ่งหมายจากแบบสอบถามกำหนดรูปแบบลวดลายผ้าพิมพ์ โดย วิธีการสรุปจากแบบสอบถามกำหนดรูปแบบลวดลายผ้าพิมพ์ โดยกำหนดตามลำดับความสำคัญ ของขอเขตรูปแบบลวดลาย เช่น กำหนดกลุ่มเรื่องราวของลวดลาย กำหนดสี กำหนดลักษณะ ของลวดลาย

4. การคิดค้นการออกแบบ (Idea) วิธีการสร้างสรรค์ และวิธีการแก้ปัญหา ในการออกแบบ ใช้ข้อกำหนดขอบเขตของการออกแบบ (Define) เพื่อการคิดค้นการออกแบบ ลวดลายผ้าร่วมกับผลทดลองออกแบบลวดลายผ้าตามกระบวนการ การวางลวดลายและ การต่อลวดลาย (Repeat Patterns) โดยเลือกใช้เครื่องมือในการออกแบบให้เหมาะสมจาก การออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์พื้นฐานทั่วไป โปรแกรมกราฟฟิคการวาดภาพ เช่น Illustrator, FreeHand, CorelDraw หรือจะใช้โปรแกรมออกแบบลวดลายผ้าสำเร็จที่เป็นคอมพิวเตอร์ สำหรับออกแบบลวดลายผ้าในระดับโรงงานอุตสาหกรรม (CAD - CAM)

5. การคัดเลือก (Select) วิธีการเปรียบเทียบและวิธีการเลือกใช้ผลงานที่มี ผลต่อการใช้งานสูงสุดโดยแบบสอบถามเลือกโดยกำหนดกลุ่มผู้คัดเลือก เพื่อเลือกผลงาน การออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์จากกระบวนการออกแบบ

6. พัฒนาแบบ (Implement) วิธีการนำแบบเลือกที่มีความเหมาะสมมาก ที่สุดมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้แนวทางที่เลือกนั้นมีความสมบูรณ์เกิดผลลัพธ์สูงสุดโดย

กำหนดวิธีการพิมพ์เพื่อความเหมาะสมสำหรับลวดลายนั้นโดยผู้ชำนาญทางด้านกระบวนการพิมพ์อุตสาหกรรม ดำเนินการทำ Art Work

ผ้าทอมือ เป็นผ้าทอพื้นเมืองของไทย ส่วนใหญ่จะใช้เส้นใยจากธรรมชาติ ทั้งฝ้ายและไหม ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบและหลงใหลเสน่ห์ผ้าทอมือของไทย ดังเห็นได้จากการแสดงแฟชั่นโชว์ ผ้าทอพื้นเมืองไทยในภาคต่างๆ การแสดงผลผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือภาคต่างๆ มีผู้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก โดยทั่วไปการทำผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ เป็นงานที่ใช้ฝีมือในการทำ เพราะส่วนใหญ่จะใช้เศษผ้าที่เหลือจากการตัดเย็บเสื้อผ้า หรือผ้าที่เหลือจากการใช้ประโยชน์อื่นๆ มาทำเป็นผลิตภัณฑ์ เนื่องจากมีต้นทุนในการผลิตสูงกว่าผ้าใยสังเคราะห์ แต่บางท้องถิ่น เช่น จังหวัดเชียงใหม่ ผ้าฝ้ายทอมือเป็นที่นิยมทำผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน เช่น ผ้าฝ้ายทอมือเนื้อหนาไว้บุเก้าอี้ ผ้าไหมทอมือ นำมาทำเป็นผ้าม่าน หมอนจากผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ เป็นต้น สรรวจตลาดผู้บริโภคและความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ เช่น สรรวจกลุ่มชุมชนที่ทอผ้าพื้นเมือง ศึกษาหาจุดเด่นของลวดลายการทอแต่ละท้องถิ่น แล้วนำมาประยุกต์ให้เข้ากับค่านิยมในปัจจุบัน เช่น นำฝ้ายดอกที่มีลวดลายเก่าแก่ มาผลิตเป็นกระเป๋าถือที่ดูหรูหรา และเข้ากับสมัยนิยมในปัจจุบัน (<http://www.thaitextile.org/dataarticle/weave.htm>) ซึ่งการออกแบบผลิตภัณฑ์มีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) การสำรวจแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่นต่างๆ อาจจะได้จากเศษหรือผ้าแถบที่ไว้สำหรับการตกแต่งเฉพาะ และนำมาออกแบบ
- 2) กำหนดรูปแบบและขนาดของผลิตภัณฑ์ เช่น กระเป๋า กล่อง กรอบรูป ที่รองแก้ว ที่รองจาน ผ้าคลุมโต๊ะ ผ้าม่าน เป็นต้น
- 3) เตรียมผืนผ้าและเลือกชนิดของผ้าให้เหมาะสมกับชิ้นงาน เช่น ผ้าไหมไว้สำหรับทำกล่องใส่เครื่องประดับหรือของมีค่า เพราะผ้าไหมจะมีความมันวาว ที่ผิวผ้ามีความสวยงาม และมีคุณค่าในตัวเอง ส่วนผ้าฝ้ายทอมือ นิยมทำเป็นหมอน หรือผ้ารองจานสำหรับโต๊ะอาหารไว้ตกแต่งบ้าน เพราะผ้าฝ้ายเมื่อมองดูแล้วไม่น่าเบื่อ (ดู classic) เป็นต้น
- 4) ควรคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบน่าสนใจ และเป็นที่ต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

นอกจากนี้เครื่องแต่งกายยังเป็นเครื่องแบ่งแยกเพศ วัย ศักดิ์ฐานะ ชนเผ่า เชื้อชาติ อิทธิพล จากฟ้าดินอากาศของแต่ละท้องถิ่นทำให้การออกแบบมีลักษณะรูปแบบลวดลาย สี สันแตกต่างกันออกไป จากความสำคัญต่างๆ ของการได้ผืนผ้ามาสวมใส่เพื่อวัตถุประสงค์ประสงค์ประการใดก็ตาม ก่อนที่จะเป็นผลิตภัณฑ์นั้น จำเป็นต้องมีการออกแบบเพื่อนำไปสู่กระบวนการตัดเย็บต่อไป

ข้อคำนึงในการออกแบบเสื้อผ้า

การออกแบบเสื้อผ้านั้น ผลการศึกษาและค้นคว้าแบบอิสระของ กมลภัทร์ รักสวน (2543 : 16) ได้รวบรวมข้อคำนึงต่างๆ ไว้ดังนี้

โอกาสที่จะนำไปใช้สอยให้เข้ากับบรรยากาศสิ่งแวดล้อม การออกแบบเสื้อผ้าเป็นการออกแบบที่ต้องคำนึงถึงการนำไปใช้ในโอกาสต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เพราะในแต่ละสภาพของสังคมนั้นย่อมไม่เหมือนกัน ความจำเป็นที่ต้องสวมใส่เสื้อผ้าให้เหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทของแต่ละคนแตกต่างกันไป พฤติกรรมการแต่งกายในยุคปัจจุบันควรแต่งให้ถูกต้องตามกาลเทศะและโอกาสให้เหมาะสม เป็นการสร้างเสริมบุคลิกภาพและความมั่นใจแก่ผู้สวมใส่ แสดงถึงความมีรสนิยมที่ดีในการแต่งกาย และเป็นผู้มีวัฒนธรรมที่ดีอีกด้วย

เพศ โดยปกติแล้วเพศหญิงมักมีโอกาเลือกใช้สีและลายได้มากกว่าเพศชาย เช่น สีที่อ่อนสดใสไปจนถึงสีที่เข้มสด และสีที่ลดค่าความสดใสลงแล้ว สำหรับลวดลายไม่จำกัด

วัย สำหรับสตรีวัยทำงานสามารถที่จะใช้สีได้ทุกเฉดสี แต่อาจเลือกรูปแบบของเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับวัย

รูปร่าง ในการออกแบบเสื้อผ้า ผู้ออกแบบควรจะต้องมีความรู้ในการออกแบบให้เหมาะสมกับบุคคลซึ่งมีรูปร่างลักษณะ และผิวพรรณแตกต่างกัน การออกแบบเสื้อผ้านอกจากจะทำให้เราเห็นและเปรียบเทียบขนาด รูปร่างรูปทรงของมนุษย์ได้แล้ว ยังเป็นสิ่งสำคัญต่อการรับรู้ในรูปร่างรูปทรงที่ปรากฏว่าสิ่งใดคือความบกพร่องที่ต้องแก้ไข เพื่อจะได้แก้ไขได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการต่อไป

1.5 ตลาดที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

ความต้องการของตลาดในปัจจุบันและในอนาคต ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยทั้งทางด้านการจ้างงาน การสร้างรายได้และเงินตราต่างประเทศ และเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่สำคัญของประเทศมาโดยตลอด ซึ่งผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมก็เป็นส่วนหนึ่งในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ไหมของไทยก็เป็นเอกลักษณ์ไทยที่ได้รับการกล่าวขวัญมานานในด้านความงดงามของสีเส้นและลวดลาย รวมถึงฝีมือการทอผ้าของคนไทยที่ได้รับการถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมของไทยนั้นต่างได้รับความนิยมนอย่างแพร่หลายทั้งจากชาวไทยและชาวต่างประเทศ ไหมไทยเป็นสินค้าหัตถกรรมที่มีขั้นตอนการผลิตที่ใช้แรงงานคนเป็นหลักซึ่งเหมาะสมกับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยที่มีแรงงานเป็นจำนวนมาก กล่าวคืออุตสาหกรรมการผลิตไหมสามารถสร้างงานให้กับชาวบ้านและเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่แรงงานในชนบทด้วย โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาไหมและผลิตภัณฑ์ไหมไทยสามารถ

สร้างรายได้เข้าประเทศมูลค่าเฉลี่ย 1,000 ล้านบาทต่อปี ทั้งนี้สินค้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุดคือผ้าทอด้วยไหม รองลงมาคือด้ายไหมจากเศษไหม เศษไหม ด้ายไหมไหมดิบ และรังไหม โดยผ้าไหมสามารถนำมาผลิตเป็นสินค้าได้อีกหลายประเภทด้วยกัน เช่นผ้าคลุมไหล่ เนกไท หูกระต่าย และผ้าเช็ดหน้า เป็นต้น (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

รายละเอียดทางด้านการตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประกอบกิจการ รวมทั้งนโยบายภาครัฐที่ให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาในการลงทุนในผลิตภัณฑ์เครื่องเทศและสมุนไพร มีดังต่อไปนี้

ในอดีตแรกเริ่มมนุษย์ต้องการเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มเพื่อช่วยปกป้องร่างกายจากความหนาว ร้อนและอันตรายจากสัตว์แมลง ในระยะต่อมามนุษย์รู้จักทอเสีวงาม เครื่องนุ่งห่มได้วิวัฒนาการและประณีตขึ้น มีความหมายเป็นเครื่องตกแต่ง ส่งเสริมความงามแก่ร่างกายตนเป็นส่วนสำคัญ

ปัจจุบันมีผู้ประกอบการภายในประเทศไทยในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปทำจากผ้าไหม เป็นจำนวนทั้งสิ้น 117 ราย โดยเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่จำนวน 2 ราย ประกอบการขนาดกลางจำนวน 13 ราย และผู้ประกอบการขนาดเล็กจำนวน 102 ราย ส่วนผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีจำนวน 73 ราย ส่วนผู้นำเข้าในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปทำจากผ้าไหม มีจำนวนทั้งสิ้น 30 ราย และผู้ส่งออกในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปทำจากผ้าไหม มีทั้งสิ้น 88 ราย (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2545)

เป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปทำจากผ้าไหมที่ประกอบกิจการอยู่ภายในเขตความรับผิดชอบของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 9 จำนวนเพียง 2 ราย โดยเป็นผู้ประกอบการกลางและขนาดเล็กอย่างไรก็ตามมีผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จำนวน 3 ราย

ตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมในปัจจุบันได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคภายในประเทศดีขึ้นเนื่องจากการรณรงค์การใช้สินค้าที่มีการผลิตและใช้วัตถุดิบจากภายในประเทศ ปัจจุบันผู้ผลิตมีการพัฒนารูปแบบและลวดลายให้สวยงามและทันสมัยมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมมากขึ้น โดยมีการตัดเย็บมาจากผ้าผืนหลากหลายชนิด เช่น ผ้าไหมชุด ผ้าไหมพื้นเรียบ ผ้าไหมสก๊อต ผ้าไหมหางกระรอก ผ้าไหมมัดหมี่ข้อ ผ้าไหมพัฒนาลาย ผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ ผ้าไหมลายลาคุ เป็นต้น โดยลักษณะผ้าลวดลายเหล่านี้ จะนำไปตัดชุดสตรี กระโปรง เสื้อสุทสุภาพบุรุษ และสุภาพสตรี นอกจากนั้น ตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปภายในประเทศ ยังได้พัฒนารูปแบบและราคา เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคในชนชั้นกลางและล่าง ที่พอจะมีกำลังซื้อและเป็นการขยายฐานลูกค้าให้เพิ่มขึ้นด้วย (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2545)

สำหรับตลาดภายในประเทศของผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหม ส่วนใหญ่เป็นตลาดสำหรับผู้บริโภคที่มีรายได้สูง เนื่องจากวัตถุดิบที่มีอยู่อย่างจำกัดและประกอบกับต้องใช้แรงงานที่มีฝีมือในการผลิตทำให้ราคาผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับสูงจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหม พบว่าตลาดภายในประเทศ จะแปรผันตามช่วงของเทศกาล เนื่องจากผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมเป็นภาพลักษณ์ของความเป็นไทย จึงนิยมซื้อเพื่อเป็นของขวัญและกำนัล ในช่วงเทศกาลต่างๆ ของไทย เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เพื่อตอบสนองนโยบายนิยมไทยใช้ของไทย โดยมีช่องทางจำหน่ายอยู่ภายในจังหวัดที่ตนเองผลิตสำหรับผู้ผลิตรายย่อยและยังสามารถจำหน่ายโดยตรงร่วมกับสหกรณ์เกษตรของหมู่บ้าน งานแสดงสินค้าระดับตำบลและงานแสดงสินค้าผ่านศูนย์แสดงสินค้าต่างๆ สำหรับผู้ผลิตรายใหญ่มักจะเน้นการผลิตเพื่อการส่งออกเป็นส่วนใหญ่และที่เหลือก็จะนำมาจำหน่ายภายในประเทศตามร้านค้าทั่วไป ตามแหล่งท่องเที่ยวของชาวต่างชาติ เพื่อซื้อเป็นของฝากกลับประเทศ

ช่องทางจำหน่ายภายในประเทศปัจจุบันผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหม สามารถพบได้จากสหกรณ์การเกษตรหรือจากงานแสดงสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในจังหวัดที่มีการผลิตวัตถุดิบในการทำเส้นไหมและมีการทอผ้าไหมจากมือ เช่น จังหวัดศรีสะเกษ สุโขทัย นครราชสีมา สุรินทร์ ยโสธรและจังหวัดที่อยู่ในความควบคุมของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 9 เช่น ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้าชั้นนำและแหล่งท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศ เช่น ถนนสีลม นานา และพัทยา เป็นต้น ช่องทางการจำหน่ายภายในตลาดต่างประเทศอื่นๆ ได้แก่ การออกร้านตามงานแสดงสินค้าของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกรมส่งเสริมการส่งออกและงานแสดงต่างๆ ภายในประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้บริโภคภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่

สำหรับการแข่งขันของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมภายในประเทศเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ อย่างไรก็ตามยังมีการนำเข้าสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมบ้างจากประเทศอินเดีย อิตาลีและจีน ซึ่งจะมีความแตกต่างในด้านลวดลายและคุณภาพการผลิต (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2545)

ทั้งนี้จะเห็นว่าการขยายตัวการนำเข้าอย่างต่อเนื่อง จากปี 2541 ถึงปี 2544 แต่เนื่องจากยังมีมูลค่านำเข้าไม่สูงมาก จึงยังไม่ส่งผลกระทบต่อตลาดภายในประเทศมากนัก เนื่องจากมีการขยายตัวในการนำเข้าอย่างต่อเนื่อง จึงควรต้องมีการหาแนวทางเพื่อลดการนำเข้าเสื้อผ้าจากต่างประเทศ โดยส่งเสริมผู้ประกอบการสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมภายในประเทศส่วนใหญ่ให้ดี การพัฒนาไปสู่การลดต้นทุนและพัฒนาฝีมือแรงงานและเน้นการแข่งขันด้านการออกแบบ เนื่องจากธรรมชาติของสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมจะมีคุณลักษณะสวยงามและมีลวดลายสีสันทันไม่แตกต่างกันนัก แต่จะเน้นการสร้างตราผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดผู้บริโภคให้ซื้อสินค้า

ประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมไปยังตลาดโลกคิดเป็นมูลค่า 628.90 และ 618.86 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2543 และ 2544 ซึ่งมีอัตราการขยายตัวในการส่งออกของปี พ.ศ. 2543 และ 2544 เท่ากับ 22.67 และ -1.60 ตามลำดับ โดยมีตลาดส่งออกสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมที่สำคัญของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกาโดยมีมูลค่าส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมจากประเทศไทยไปประเทศสหรัฐอเมริกาเท่ากับ 319.59 และ 281.39 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 50.82 และ 45.47 ของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2543 และ 2544 ตามลำดับ

สหราชอาณาจักร โดยมีมูลค่าส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมจากประเทศไทยไปสหราชอาณาจักรเท่ากับ 73.47 และ 97.54 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 11.68 และ 15.76 ของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2543 และ 2544 ตามลำดับ

ฝรั่งเศสโดยมีมูลค่าส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมจากประเทศไทยไปประเทศฝรั่งเศสเท่ากับ 44.97 และ 31.48 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 7.15 และ 5.09 ของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2543 และ 2544 ตามลำดับ

ญี่ปุ่น โดยมีมูลค่าส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมจากประเทศไทยไปประเทศญี่ปุ่นเท่ากับ 29.76 และ 29.65 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 4.73 และ 4.79 ของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2543 และ 2544 ตามลำดับ

ฮ่องกง โดยมีมูลค่าส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมจากประเทศไทยไปฮ่องกงเท่ากับ 14.55 และ 18.00 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 2.31 และ 2.91 ของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2543 และ 2544 ตามลำดับทั้งนี้ประเทศจีนและอินเดียเป็นประเทศคู่แข่งที่สำคัญในการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมในตลาดโลก แต่ประเทศจีนผลิตสินค้าที่มีรูปแบบไม่เหมือนประเทศไทย เนื่องจากผลิตภัณฑ์ผ้าไหมจากประเทศจีนจะผลิตแบบสีเดียวกันทั้งผืน ยังไม่มีลวดลายที่สวยงามมากนัก แต่ประเทศจีนและอินเดียมีความได้เปรียบประเทศไทยด้านค่าแรงงานถูก ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ นอกจากนี้ในอนาคตประเทศจีนซึ่งมีการสนับสนุนและพัฒนาการวิจัยเทคโนโลยีต่าง ๆ และจะเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวในอนาคต ส่วนประเทศอินเดียในอดีตล้าหลังประเทศไทยในการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหม แต่ปัจจุบันประเทศอินเดียได้ล้าหน้าไทยไปแล้วในด้านเทคโนโลยีและทางด้านต้นทุน เพราะประเทศอินเดียสามารถนำเข้าเส้นไหมโดยไม่ต้องเสียภาษี ส่วนประเทศไทยยังคงต้องเสียภาษีนำเข้าเส้นไหมถึงร้อยละ 20 - 30 เพราะ

รัฐบาลมีการคุ้มครองผู้ผลิตเส้นไหมภายในประเทศ เนื่องจากคุณภาพเส้นไหมภายในประเทศยังมีคุณภาพไม่ดีพอและมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

ช่องทางการจำหน่ายในตลาดต่างประเทศ ก็มีได้หลายทางด้วยกัน เช่น การออกร้านแสดงสินค้าในต่างประเทศตามช่วงฤดูกาล ดังตารางแสดงรายชื่องานแสดงสินค้าสิ่งทอในต่างประเทศ เพราะผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมในต่างประเทศนั้นจะต้องมีการผลิตเพื่อตอบสนองตามแฟชั่นแต่ละฤดูกาลด้วย เช่น ถ้า ฤดูร้อนก็เป็นรูปแบบอีกประเภทหนึ่ง ฤดูหนาวก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง การออกร้านที่ต่างประเทศจะทำให้ผู้ประกอบการได้พบกับผู้บริโภคจากต่างประเทศโดยตรงซึ่งจะทำให้การติดต่อและค้าขายกันในอนาคตเป็นไปได้ด้วยความสะดวก และการออกร้านจำเป็นต้องจัดให้สะอาดและเป็นที่น่าสนใจต่อผู้พบเห็น เนื่องจากสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมเป็นสินค้าที่ขายความสวยงามและความประณีตของผลิตภัณฑ์ แต่เนื่องจากการออกร้านตามงานต่าง ๆ มีต้นทุนในการดำเนินงานสูง แต่เป็นการหวังผลในระยะยาว เนื่องจากลูกค้าจากต่างประเทศเมื่อได้ติดต่อทำการค้าแล้ว ถ้าสินค้าเราได้มาตรฐานและคุณภาพดี ก็จะทำให้การค้าต่อไปในอนาคต และช่องทางอีกช่องทางในการพบกันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมในตลาดต่างประเทศ คือการมีเว็บไซต์บริษัท ซึ่งเป็นการช่วยให้ลูกค้าต่างประเทศได้เห็นแคตตาล็อกสินค้าบางประเภทจากเว็บไซต์ของบริษัท แต่ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นการสอบถามมากกว่า ดังนั้น จึงต้องพัฒนารูปแบบและความสวยงามเพื่อดึงดูดผู้บริโภคจากต่างประเทศด้วย

แนวโน้มของตลาดในอนาคตผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมภายในประเทศมีทิศทางที่ดีขึ้น เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐที่มีนโยบายยกระดับมาตรฐานสินค้าไทยให้พัฒนาสู่ตลาดโลก โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นผลักดันและให้การสนับสนุนในหลายๆด้านในสินค้าที่มีศักยภาพการผลิตในท้องถิ่นส่งผลให้ผู้ประกอบการหันมาสนใจในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาคที่ 9 ซึ่งมีแหล่งวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตผ้าไหมอยู่ จึงควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการลงทุนรายใหม่ เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหม เพื่อทดแทนการนำเข้าที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2541 ที่มีการนำเข้าสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าไหมจากต่างประเทศ 29.5 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 83.88 ล้านบาท ในปี 2544 ส่วนในอนาคตตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มในการส่งออกสูงขึ้น โดยมีมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นจากปี 2541 เท่ากับ 566.29 ล้านบาท เป็น 618.86 ล้านบาท ในปี 2544 โดยมีตลาดสหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักรเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญ โดยมีกรมส่งเสริมการส่งออกเป็นผู้ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการที่ส่งออกสินค้าไปยังประเทศต่างๆ ซึ่งในอนาคตคาดว่าจะมีการส่งออกเพิ่มมากขึ้นแต่ผู้ประกอบการต้องมีการพัฒนาสินค้าและรูปแบบให้เป็นที่ต้องการของตลาดในต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2545)

ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดที่ควรระมัดระวัง คือ

1) ต้นทุนวัตถุดิบสูงเพราะความไม่สม่ำเสมอและความไม่เพียงพอของวัตถุดิบ จึงต้องมีการนำเข้า วัตถุดิบใหม่ ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตสูงและปัญหาคุณภาพวัตถุดิบที่ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้สินค้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมออกสู่ตลาดมีคุณภาพต่ำ

2) รูปแบบการผลิตต้องพัฒนาและปรับปรุงให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภคอยู่ตลอดเวลา เพราะต้องแข่งขันกันสูงมากในตลาดต่างประเทศทั้งด้านราคา คุณภาพ และรูปแบบ รวมทั้งต้องรู้จักพื้นฐานสภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของตลาดที่นำไปจำหน่ายด้วย ไม่ว่าจะภายในประเทศหรือต่างประเทศ หรือให้สอดคล้องกับสภาพสังคมของประเทศนั้น ๆ

3) เทคนิคการผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน และความสม่ำเสมอทำให้สินค้าที่ออกมาไม่มีมาตรฐานทำให้ผู้บริโภคขาดความเชื่อถือได้

4) ข้อมูลตลาดยังมีไม่เพียงพอ และทันเหตุการณ์เพื่อรองรับและตอบสนองกับสถานการณ์ทางการตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคนี้

5) มีข้อกีดกันในตลาดต่างประเทศเรื่องภาษี และที่ไม่ใช่ภาษี

กลุ่มอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปทำจากผ้าไหมทอมือควรจะมีการรวมตัวกันทำการผลิตอย่างเป็นระบบในแต่ละขั้นตอน และเน้นการใช้เครื่องจักรอุตสาหกรรมและเทคนิคใหม่ที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตลง ทำให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดีขึ้น และส่งเสริมการอุปโภคเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าไหมภายในประเทศให้มากขึ้นเพื่อลดการนำเข้า ซึ่งจะช่วยให้การอุปโภคภายในประเทศที่ค่อนข้างจำกัดกระเตื้องขึ้นได้

ควรให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะในส่วนของที่จะส่งออกไปสู่ตลาดที่มีข้อตกลง เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปทำจากผ้าไหมมีรูปแบบแปลกใหม่ และมีคุณภาพอยู่ในขั้นมาตรฐาน โดยเฉพาะการสร้างรูปลักษณะของผลิตภัณฑ์ให้เป็นแบบของตนเองแทนการผลิตเลียนแบบผู้อื่น ก็จะช่วยเพิ่มมูลค่าการส่งออกขึ้นได้ภาคราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรจะมีการร่วมมือกันอย่างจริงจังเพิ่มขึ้นเสาะแสวงหาตลาดส่งออกใหม่ ๆ ปัจจุบันทางราชการก็มีโครงการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป เปิดให้มีการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศให้นำเข้าชิ้นส่วนของเสื้อผ้าต่าง ๆ จากต่างประเทศ เพื่อป้องกันการนำเข้ามาประกอบเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปโดยใช้โควตาของประเทศไทย นอกจากนั้นยังร่วมกับภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องโดยส่งคณะผู้แทนการค้าไปเจาะตลาด เช่น ตลาดญี่ปุ่น ออสเตรเลียและตลาดตะวันออกกลาง ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต

สนับสนุนให้มีการวิจัยเทคโนโลยีใหม่ๆ ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ และพยายามเน้นการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติให้มากที่สุด เช่น การใช้เส้นใยฝ้ายรีไซเคิล และการใช้ฝ้ายมีสีในวงการแฟชั่น (ฝ้ายมีสีนั้นมีตลาดประมาณร้อยละ 5% แต่มีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้น) ส่วนการใช้เส้นใยรีไซเคิลนั้นสามารถลดการเพาะปลูกฝ้ายลงได้ ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรน้อยลงและลด

การใช้สารเคมีได้ทางหนึ่ง ดังนั้นประเทศไทยจึงควรมีการส่งเสริมให้มีการคิดค้นและพัฒนาเส้นใยธรรมชาติชนิดนี้เพิ่มมากขึ้น

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (2535) ได้สรุปเกี่ยวกับการตลาดผ้าฝ้ายทอมือว่า ถ้าผู้ผลิตมีฝีมือและเป็นที่รู้จักดี จะทำให้ผู้ซื้อสั่งซื้อสินค้าไว้วงหน้า การจำหน่ายผลิตภัณฑ์สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ตลาดท้องถิ่น เป็นการจำหน่ายในท้องถิ่น การออกงานเทศกาลงานประจำปี โดยผู้แนะนำกลุ่มหรือหัวหน้ากลุ่มจะรวบรวมนำมาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่บ้าน ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นคนในท้องถิ่นนั้นๆ หรือท้องถิ่นใกล้เคียง ส่วนลูกค้าที่มาจากต่างถิ่นหรือนักท่องเที่ยวจะซื้อเพื่อเป็นของที่ระลึกผลิตภัณฑ์จะมีลักษณะของพื้นบ้านที่ผลิตอยู่ทั่วไป ซึ่งมีราคาไม่สูงมากนัก

2. ตลาดขายส่ง มีการจำหน่ายผ่านคนกลางและจำหน่ายโดยตรงให้กับผู้ซื้อ โดยติดต่อกับหัวหน้ากลุ่ม หรือมีคนกลางเป็นผู้ติดต่อกับผู้ผลิตรวบรวมผลิตภัณฑ์ส่งให้ผู้ซื้อที่ส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าในตัวเมือง ร้านค้าในกรุงเทพฯ ซึ่งจะส่งผ้าฝ้ายทอมือไปตัดเย็บเสื้อผ้าและเคหะสิ่งทออื่นๆ ผู้ซื้อบางรายอาจนำไปย้อมสีเองเพื่อให้ได้มาตรฐานในการส่งออก หรืออาจจะส่งให้ผู้ผลิตทำผลิตภัณฑ์แบบต่างๆ ตามที่ตลาดต้องการ

ผู้ผลิตจะได้คำสั่งซื้อจากลูกค้า 2 ลักษณะ คือ

1. ลูกค้าที่เป็นร้านค้าทั้งในต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ ซึ่งจะระบุประเภทและชนิดของผลิตภัณฑ์ที่แน่นอนทำให้ผู้ผลิตมีโอกาสได้ผลิต ผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ ซึ่งนอกจากจะผลิตส่งลูกค้าแล้วผู้ผลิตยังทำแบบใหม่ๆ มาผลิตจำหน่ายเองด้วย

2. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตทำขึ้นมาหลากหลายเพื่อนำไปจำหน่ายในงานเทศกาล ซึ่งจะเป็นการทดสอบตลาดไปในตัวว่าผลิตภัณฑ์ตัวใดเป็นที่ต้องการของตลาด ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ตัวนั้นมาจำหน่ายมากขึ้นแต่เมื่อผู้ผลิตหลายๆ ราย ผลิตสินค้ารูปแบบและประเภทเดียวกันก็จะทำให้ความต้องการของตลาดลดลง

ประเทศไทยจะได้เปรียบด้านฝีมือและความประณีต สามารถจะเข้าสู่ตลาดระดับสูงได้ แต่มีปริมาณไม่มากนัก ราคาค่อนข้างสูงส่วนตลาดในระดับต่ำและระดับกลางนั้น อาจต้องแข่งขันกับจีน เกาหลี ฮองกง ซึ่งเราอาจจะสู้ในด้านราคาไม่ได้ ตลาดผ้าฝ้ายทอมือในต่างประเทศจะเป็นผลิตภัณฑ์เคหะสิ่งทอ เช่น ผ้าปูโต๊ะ ผ้าบุผนังหัวเตียง ผ้าปูเบาะ นอกจากนี้ยังทำเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปเช่น ปลอกหมอน ผ้ารองจาน ผ้าที่ใช้บนโต๊ะอาหาร ผ้าคลุมเตียง ประเทศที่สั่งซื้อได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา เยอรมันตะวันตก ออสเตรเลีย และอังกฤษ

ในปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น เยอรมัน จะคำนึงถึงความปลอดภัยของสินค้าจึงมีการป้องกันและอนุรักษ์สภาพแวดล้อมมากขึ้นเน้นการใช้สีเขียวธรรมชาติและผู้บริโภคก็ยินยอมที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่ทำจากธรรมชาติ ปราศจากสารเคมี ในราคาสูงกว่าปกติถึงร้อยละ 20-50 ดังนั้นผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติจะเป็นผลิตภัณฑ์

หนึ่งที่มีศักยภาพพอที่จะก้าวสู่ตลาดต่างประเทศ ถ้าหากมีการปรับปรุงและพัฒนาเทคนิคและกรรมวิธีให้มีคุณภาพได้มาตรฐานมากขึ้น (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

ตลาดภายในประเทศของผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมนั้น อยู่ในปริมาณร้อยละ 60 ของการผลิตทั้งหมด ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (ดร.ณวรรณ สุวรรณรงค์, 2532) ซึ่งนักท่องเที่ยวจะซื้อเป็นของที่ระลึก

ตลาดต่างประเทศของผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้ายเป็นสินค้าที่มีการส่งออกปีละจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นประเภทเครื่องทอ มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการผลิตให้มีมาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาดต่างประเทศ จากสถิติส่งออกผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์ ผ้าฝ้ายทอมือและทอเครื่องของไทยจากปี 2530 - 2535 มีมูลค่าการส่งออก 495.1, 984.1, 1,419.3, 1,811.4, 2,535.2 และ 2,535 พันบาท ตามลำดับ (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

ตลาดส่งออกที่สำคัญของผ้าฝ้ายทอมือและอุตสาหกรรมสิ่งทออื่นๆ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ตลาดข้อตกลง คือตลาดที่มีข้อตกลงการค้าสิ่งทอกับประเทศไทยมี 18 ประเทศ ได้แก่ EEC (12 ประเทศ) สหรัฐอเมริกา แคนาดา ฟินแลนด์ สวีเดน นอร์เวย์ และออสเตรเลีย

2. ตลาดนอกข้อตกลง คือ ตลาดที่ไม่มีโควตา หรือไม่มีข้อตกลง สามารถส่งออกได้อย่างไม่จำกัด ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ ญี่ปุ่น ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอเมริกา อาหรับเอมิเรตส์ สิงคโปร์ ฮองกง และออสเตรเลีย ซึ่งตลาดนอกข้อตกลงเริ่มมีบทบาทสำคัญต่อการส่งออกสิ่งทอไทย เพราะสามารถขยายปริมาณส่งออกได้

ตลาดส่งออกผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมที่สำคัญของไทยได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และประเทศในประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ญี่ปุ่นนำเข้าเพื่อทดแทนการผลิตภายในประเทศซึ่งไม่เพียงพอสหรัฐอเมริกานิยมผ้าไหมจากไทยสำหรับบุเฟอร์นิเจอร์ตลาดยุโรปที่สำคัญคือ เบลเยียม ซึ่งเป็นตลาดผ้าไหมแห่งใหม่ของไทยที่มีแนวโน้มจะขยายตัวออกไปได้อีกมาก (ดร.ณวรรณ สุวรรณรงค์, 2532) และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันเป็นตลาดนำเข้าผลิตภัณฑ์ผ้าไหม เช่น เนคไท ผ้าพันคอ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ปลอกหมอน และกรอบรูป ซึ่งยังมีช่องทางส่งออกได้อีกมาก โดยเฉพาะในขณะที่ผ้าไหมในรูปผืนผ้าของไทยเสียเปรียบด้านราคาซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ ดังนั้นผู้ผลิตที่ได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิต เช่น จีน และอินเดีย ในตลาดผ้าผืน

หากประเทศไทยต้องการเปิดตลาดผ้าไหมสู่ยุโรป ต้องเปลี่ยนแนวคิดในการ design ผ้าให้เป็นไปตามความนิยมและสวมใส่สบายในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะประเทศที่มีอากาศหนาวเย็น ต้องผลิตผ้าในลักษณะหนานุ่ม และในฤดูร้อนต้องเป็นผ้าที่พลิ้ว ดังนั้นการกำหนดโครงสร้างผ้าให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น ปัจจุบันสถาบันวิจัยอุตสาหกรรมสิ่งทอได้มี

การวิจัยและพัฒนาด้านการปรับโครงสร้างผ้าไหมไว้มากพอสมควร โดยเฉพาะไหมบัว ซึ่ง เป็นไหมเส้นพุ่งที่ไม่มีการตีเกลียว และมีลักษณะเป็นปมปมตามลักษณะของเส้นไหมไทยที่ทำการ สาวไหมด้วยมือ สถาบันอุตสาหกรรมสิ่งทอได้พยายามปรับปรุงโครงสร้างของไหมบัวให้ สามารถนำไปผลิตผ้าได้หลายรูปแบบตามความต้องการตลาด และในอนาคตคาดว่าความ ต้องการนำไหมบัวไปผลิตเป็นผ้าจะมากขึ้น และการผลิตผ้าในแนวสากลจะเกิดขึ้นได้ (สุเมธ นวเศรษฐวิสูตร, 2544)

นอกจากการออกแบบโครงสร้างผ้าไหมแล้ว ควรพิจารณาถึงคุณภาพ ผ้าไหมไทยที่ผลิตอยู่ในปัจจุบันมีจุดอ่อนอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะคุณภาพสีและการดูแลรักษา ตลอดจนการออกแบบลายผ้าในเชิงอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านควบคู่ไปกับการพัฒนา การออกแบบในเชิงสากล

สำหรับสิ่งทอโดยทั่วไปแล้ว ประเทศที่เป็นผู้ผลิตส่งออกรายใหญ่ คือ อิตาลี และสาธารณรัฐเยอรมัน ส่วนประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็เริ่มมีแนวโน้ม การส่งออกเพิ่มขึ้น เช่น ประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ไทย อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนจีน ปากีสถาน และศรีลังกา

การแข่งขันต้องแข่งขันกันตั้งแต่ฝีมือ ต้นทุนการผลิต และการผลิต และเทคนิคกรรมวิธีที่จะลดต้นทุนลงมากที่สุด เพื่อสู้ราคาในตลาดโลกได้ จีนจัดเป็นประเทศ ผู้ผลิตที่ค่อนข้างได้เปรียบทางด้านวัตถุดิบ เพราะจีนสามารถผลิตฝ้ายได้เอง ทำให้ต้นทุน วัตถุดิบต่ำ ส่วนประเทศอินเดีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ค่าแรงก็ยังต่ำอยู่ทำให้ต้นทุนการผลิต ต่ำสามารถแข่งขันด้านราคากับประเทศส่งออกอื่นๆ ได้ (กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย, 2535)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยภายในประเทศ

กมลภัทร์ รักสวน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการออกแบบเสื้อผ้าสตรีวัย ทำงานที่มีส่วนประกอบของผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบ เสื้อผ้าสตรีที่ตกแต่งด้วยผ้าทอพื้นเมือง ข้อแรกที่ต้องคำนึงถึงคือ ลวดลายและสีสันทันให้เหมาะสม กับเสื้อผ้าแต่ละรูปแบบ ประการต่อไปคือคำนึงถึงความสวยงามและประโยชน์ใช้สอย และ โอกาสในการสวมใส่ นอกจากนี้วัยและลักษณะรูปร่างก็จำเป็นต้องพิจารณาประกอบ เพราะ รูปร่างของคนไม่เหมือนกัน มีจุดเด่น จุดด้อยต่างกัน ต้องรู้จักแก้ไขรูปร่างที่บกพร่องให้ สวยงาม โดยแสดงผ่านจากเสื้อผ้าสตรีที่สวมใส่เสื้อผ้าได้สวยงามนั้น การออกแบบโดย คำนึงถึงสิ่งดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ศิวรัตน์ ศิริศักดิ์พานิชย์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ การตัดสินใจซื้อผ้าทอมือของผู้บริโภค ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัด สุพรรณบุรี พบว่า

1. การศึกษาพฤติกรรมกรรมการซื้อผ้าทอมือ พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่เคยซื้อผ้าทอมือในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี คิดเป็นร้อยละ 58.2 เหตุผลในการซื้อ คือ เพื่อใช้ในโอกาสพิเศษมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.9 ในการซื้อผู้บริโภคพิจารณาซื้อจากคุณภาพของเนื้อผ้า ร้อยละ 57.6 ความต้องการซื้อผ้าทอมือแยกตามลักษณะของผ้าที่ผู้บริโภคมีความต้องการผ้าไหมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.2 ประเภทของผ้าที่คิดเป็นร้อยละ 45.7 โทนสีที่ต้องการคือโทนอ่อนมากที่สุด ร้อยละ 20.5 ลักษณะเนื้อผ้าที่ต้องการเนื้อผ้าแบบเรียบเป็นมันเงา ร้อยละ 46.0 สำหรับลวดลายแบบไทยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.7

2. การเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจซื้อผ้าทอมือ ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เพศที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อด้านการบวนการผลิต ด้านคุณภาพการผลิต และด้านราคา ไม่แตกต่างกัน แต่ผลการตัดสินใจซื้อด้านผลิตภัณฑ์ สถานที่จำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน อายุมีผลต่อการตัดสินใจซื้อด้านการส่งเสริมการตลาดไม่แตกต่างกัน แต่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อด้านกระบวนการผลิตด้านคุณภาพการผลิต ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านสถานที่จัดจำหน่าย แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อด้านคุณภาพการผลิตไม่แตกต่างกัน แต่มีผลกระทบบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าด้านกระบวนการผลิต ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน อาชีพ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ไม่แตกต่างกัน แต่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อด้านกระบวนการผลิต ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด แตกต่างกัน ส่วนรายได้มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุกด้าน คือ ด้านการผลิต และการตลาด แตกต่างกัน

นวลจิตต์ เรืองศรีใส (2546 : 56 - 57) ได้อธิบายการออกแบบเสื้อผ้าสุภาพบุรุษด้วยผ้าทอพื้นเมือง ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านการตลาด

3.1 จำนวนเสื้อผ้าสุภาพบุรุษที่ทำจากผ้าทอพื้นเมืองมีปริมาณน้อยเกินไปในการที่จะหาซื้อได้อย่างสะดวกสบายเหมือนเช่นเสื้อผ้าชนิดอื่นๆ

3.2 ผู้ผลิตควรจำหน่ายในลักษณะของเสื้อผ้าสำเร็จรูปมากกว่าเป็นผ้าผืน

3.3 ในการจำหน่ายสินค้า ควรจะบ่งบอกวิธีการดูแลรักษาผ้า เพื่อให้ลูกค้ามีความรู้และความเข้าใจอย่างถูกต้อง ไม่ควรหลอกลวงลูกค้าโดยเฉพาะเรื่องวัตถุดิบเส้นใยไหมและฝ้ายว่าเป็นของแท้หรือเทียม

3.4 กลุ่มผู้ผลิตผ้าทอพื้นเมืองส่วนใหญ่ยังขาดตลาดในการวางสินค้าจำหน่ายซึ่งในการจำหน่ายของกลุ่มชาวบ้านที่จะได้ปริมาณมากนั้น เกิดจากการจัดงานแสดงสินค้านานๆ ครั้งในกรุงเทพฯ เท่านั้น โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ แหล่งจำหน่ายที่แน่นอนสำหรับกลุ่มชาวบ้านยังไม่มี ความมั่นคงของตลาดในอนาคต

2. ด้านการผลิต

3.1 เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตนาน ชาวบ้านผู้ผลิตจึงควรรวมตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เกิดกำลังการผลิตมากเพียงพอแก่การออกวางจำหน่าย และสามารถรับการสั่งซื้อได้ในปริมาณมาก ๆ

3.2 คุณภาพพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ ยังไม่เป็นที่เชื่อถือของตลาดเป้าหมาย โดยเฉพาะเนื้อผ้า ปรียาขดง่ายและสีตก ดังนั้นผู้ผลิตควรเร่งปรับปรุงคุณภาพสินค้า ก่อนที่ลูกค้าทั้งรายเก่าและรายใหม่จะเลิกใช้

3.3 ผู้ผลิตควรค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับกรรมวิธีการผลิตให้เป็นระบบมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อลดระยะเวลาการผลิต และลดการสูญเสียของวัตถุดิบ ทำให้ต้นทุนลดลง ซึ่งอาจจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์ราคาไม่สูงเกินไป

3. ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์

3.1 ควรศึกษาหาข้อมูลทางด้านรูปแบบจากตลาดคู่แข่ง และจากหนังสือเอกสารที่จะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทาง ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ใหม่อยู่เสมอ เพราะเมื่อใดที่สินค้าถูกปิดตัวลง โดยเฉพาะทางด้านเสื้อผ้าสำเร็จรูป

3.2 ภาครัฐควรสร้างจิตสำนึกในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้น ชาวบ้านผู้ผลิต จากการศึกษาในเรื่องนี้พบว่าผู้ผลิตส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้า ชาวบ้านผู้ทอผ้านิยมที่จะอาศัยความชอบส่วนตัวเป็นหลัก ยังคงเน้นสีเดิมลายผ้าเดิม ยากที่จะเปลี่ยนแปลงแนวคิดของแต่ละคน แต่เมื่อได้ผลิตจำหน่ายจริงแล้ว จึงจะเริ่มยอมรับในผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ

พีรพงษ์ บุญเกิด (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปชุมชนภาคใต้ โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท (สอช.) พบว่า การวางแผนและควบคุมเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อที่จะผลิตสินค้าให้กับผู้ประกอบการจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์กระบวนการผลิต และลำดับขั้นตอนของกระบวนการประกอบผลิตภัณฑ์ตลอดจนกระบวนการศึกษาความเคลื่อนไหว เพื่อจะศึกษาเวลาในการทำงาน นำมาวิเคราะห์คำนวณต้นทุน และลดเวลาในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลทำให้ลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิต

รวีเทพ มุสิกะปาน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ในระบบอุตสาหกรรม พบว่า กระบวนการออกแบบลวดลายผ้าที่เป็นพื้นฐานสำหรับนักออกแบบ ดังนี้ คือ

1. เตรียมความพร้อมทางด้านการทำงาน ทดลองออกแบบลวดลายผ้าตามกระบวนการ การวางลวดลายและการต่อลวดลาย (Repeat Patterns) เพื่อจะได้วิธีการวาง

ลวดลายเพื่อสร้างลวดลายหลายๆรูปแบบและรู้จักการคัดเลือกวิธีการวางลวดลายให้เหมาะสมกับรูปแบบลวดลายมากที่สุด

2. ค้นคว้าหาข้อมูล เพื่อกำหนดขอบเขตการออกแบบลวดลายผ้า ตามความต้องการของตลาด (ผู้บริโภค) โดยใช้วิธีการสำรวจหรือแบบสอบถาม

3. กำหนดเป้าหมายหลักของการออกแบบ วางของเขตและจุดมุ่งหมายจากแบบสอบถามกำหนดรูปแบบลวดลายผ้าพิมพ์ โดยวิธีการสรุปจากแบบสอบถามกำหนดรูปแบบลวดลายผ้าพิมพ์ โดยกำหนดตามลำดับความสำคัญของขอเขตรูปแบบลวดลาย เช่น กำหนดกลุ่มเรื่องราวของลวดลาย กำหนดสี กำหนดลักษณะของลวดลาย

4. การคิดค้นการออกแบบ วิธีการสร้างสรรค์ และวิธีการแก้ปัญหาในการออกแบบ ใช้ข้อกำหนดขอบเขตของการออกแบบ (Define) เพื่อการคิดค้นการออกแบบลวดลายผ้าร่วมกับผลทดลองออกแบบลวดลายผ้าตามกระบวนการ การวางลวดลายและการต่อลวดลาย (Repeat Patterns) โดยเลือกใช้เครื่องมือในการออกแบบให้เหมาะสมจากการออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์พื้นฐานทั่วไป โปรแกรมกราฟฟิคการวาดภาพ เช่น Illustrator, FreeHand, CorelDraw หรือจะใช้โปรแกรมออกแบบลวดลายผ้าสำเร็จที่เป็นคอมพิวเตอร์สำหรับออกแบบลวดลายผ้าในระดับโรงงานอุตสาหกรรม

5. การคัดเลือก (Select) วิธีการเปรียบเทียบและวิธีการเลือกใช้ผลงานที่มีผลต่อการใช้งานสูงสุดโดยแบบสอบถามเลือกโดยกำหนดกลุ่มผู้คัดเลือก เพื่อเลือกผลงานการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์จากกระบวนการออกแบบ

6. พัฒนาแบบ (Implement) วิธีการนำแบบเลือกที่มีความเหมาะสมมากที่สุดมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาให้แนวทางที่เลือกนั้นมีความสมบูรณ์เกิดผลลัพธ์สูงสุดโดยกำหนดวิธีการพิมพ์เพื่อความเหมาะสมสำหรับลวดลายนั้นโดยผู้ชำนาญทางด้านกระบวนการพิมพ์อุตสาหกรรม ดำเนินการทำ Art Work

วรรณา ประยุกต์วงศ์ และอัมพร ศรีประสิทธิ์ (2545) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้ผ้าทอพื้นบ้านภาคใต้ กรณีศึกษาในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ความเป็นเอกลักษณ์เป็นเหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าทอพื้นบ้านอยู่ในอันดับต้น เลือกซื้อผ้าทอจากร้านจำหน่ายโดยนำผ้าทอไปใช้ในการตัดเสื้อผ้า มีความเห็นว่าราคาผ้าทอพื้นบ้านที่ซื้อมาสวมเหตุผล คุณภาพผ้าทออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อสวมใส่ผ้าทอมีความรู้สึกภูมิใจที่ได้ใช้ของไทยและอนุรักษ์ผ้าไทย อีกทั้งยังได้มีส่วนช่วยชาวบ้านผู้ผลิตอีกด้วย แม้ว่าความพึงพอใจจากการใช้อยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็พบปัญหาจากการใช้ผ้าทอ เช่น ซักแล้วสีตก และเมื่อตัดเย็บเป็นเสื้อแล้วจะเข้บแยก เป็นต้น

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมผ้าทอพื้นบ้านสู่ระบบอุตสาหกรรมสินค้าชุมชน : ศึกษากรณีกลุ่มแม่บ้านเพิ่มพูนทรัพย์ ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่าการพัฒนาผืนผ้าทอพื้นบ้าน

ของชุมชนเครือข่าย เพื่อเป็นวัตถุดิบในรองรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ ที่ถูกออกแบบบนพื้นฐานการวิจัยตลาดและศักยภาพของกลุ่ม ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ตามที่ต้องการ และยังได้พัฒนาผ้าทอพื้นบ้าน จากแบบดั้งเดิมสู่รูปแบบเชิงประยุกต์ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น และทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 30 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนที่จะได้รับการพัฒนา นอกจากนี้ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ยังทำให้สมาชิกกลุ่มเพิ่มพูนทรัพย์ ทั้งที่เป็นช่างแปรรูป และช่างทอผ้าพื้นบ้าน ได้มีต้นทุนทางความคิดเชิงออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์บนบริบทความต้องการของผู้บริโภค แทนการผลิตไปตามวิถีความพอใจส่วนตัว สามารถขยายผล และสืบทอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมผ้าทอพื้นบ้าน สู่ระบบอุตสาหกรรมสินค้าชุมชนไปได้อย่างต่อเนื่อง

สิริธัญญา ศิริพันธ์บุปผา (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากผ้าทอชาวไทยทรงดำจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผู้สนใจ และผู้จำหน่ายมีความคิดเห็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจากผ้าทอชาวไทยทรงดำที่ออกแบบและพัฒนาความสวยงาม ประโยชน์ในการใช้สอย และด้านแสดงลักษณะเฉพาะถิ่น อยู่ในระดับมาก

สิริพิชญ์ เหลืองสุวรรณ และกำจร แซ่เจียง จากโครงการวิจัย (2548 : บทคัดย่อ) การยกระดับความรู้ด้านสิ่งทอและเสื้อผ้าสำหรับผู้ประกอบการ SMEs และ OTOP พบว่า การพัฒนาองค์ความรู้ด้านสิ่งทอในระบบทางไกลสำหรับผู้ประกอบการ SMEs และผู้ผลิตสินค้า OTOP เป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการด้านเสื้อผ้า สิ่งทอ และผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาระดับคุณภาพสินค้าให้เป็นที่ยอมรับและต้องการของตลาดเตรียมพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่สากล เพื่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจอย่างยั่งยืนในอนาคต

อำนาจพร สุนทรสมัย (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการทอผ้าและประเพณีการแต่งกายของประชากร อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้วิธีการสำรวจ สัมภาษณ์ ผู้ประกอบอาชีพทอผ้า ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ประชากรผู้มีอาชีพทอผ้าจะมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ มาตั้งถิ่นฐานอยู่ตามชนบทได้ถ่ายทอดการทอผ้าให้แก่ลูกหลานจนถึงปัจจุบัน ต่อมาทางหน่วยงานราชการได้มีนโยบายในการยกฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น จึงสนับสนุนให้ก่อตั้งกลุ่มผู้ทอผ้าด้วยกี่กระตุก เพราะประชากรส่วนมากจะทอผ้าด้วยกี่พื้นบ้าน จึงได้ให้การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และการเงิน ตลอดจนด้านการจัดจำหน่าย ปัญหาและอุปสรรคมีหลายอย่าง เช่น เงินทุนไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์มีน้อย ค่าตอบแทนต่ำ ขาดความรู้ความชำนาญ และทักษะในการทอ ตลอดจนการจัดจำหน่ายยังไม่แพร่หลาย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินผลิต ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ดังนั้น กลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้มีความหลากหลาย

และทันสมัยอยู่เพื่อให้ทันกับความต้องการของลูกค้าและตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Blauner (อ้างถึงใน ใจดี นิมมณี, 2537 : 56) ได้ศึกษาเปรียบเทียบภาวะความแปลกแยกจากการทำงานของคนในโรงงานอุตสาหกรรมเคมี โดยใช้มิติของภาวะแปลกแยกใน 4 มิติ คือ ความรู้สึกไร้อำนาจ ความรู้สึกไร้ความหมาย ความรู้สึกโดดเดี่ยว และความรู้สึกแปลกแยกจากตนเอง พบว่า อุตสาหกรรมสิ่งทอ มีภาวะแปลกแยกเล็กน้อย แต่จะพบภาวะแปลกแยกในระดับสูงในอุตสาหกรรมรถยนต์ ทั้งนี้เพราะว่าอุตสาหกรรมประเภทนี้ได้ใช้เทคนิค แอสแซมบลีไลน์ ซึ่งมีการแบ่งงานในกระบวนการผลิตออกเป็นจุดย่อยๆ โดยกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และช่วงเวลาการทำงานไว้อย่างชัดเจน และเป็นลักษณะงานที่มีความจำเจซ้ำซาก คนงานรู้สึกว่าคุณเป็นเพียงเครื่องจักรชิ้นหนึ่งในโรงงานเท่านั้น

Otsuji Masami (2002) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาและการปรับตัวของอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง กล่าวคือ นอกจากปัจจัยภายในบริษัท หรือปัจจัยการผลิตแล้วยังสามารถจำแนกปัจจัยต่างๆ ได้เป็น 6 กลุ่ม คือ (1) ภาครัฐบาล (2) โครงสร้างอุตสาหกรรม (3) สภาพของตลาดและอุปสงค์ (4) อุตสาหกรรมสนับสนุน (5) ปัจจัยพื้นฐานอื่นๆ และ (6) โอกาส ซึ่งปัจจัยที่สำคัญสำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอในปัจจุบันที่ควรจะดำเนินการคือ การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการลงทุน และการประกอบการ ในส่วนของรัฐบาลได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนมาเป็นเวลานานกว่า 10 ปี ทั้งในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน และทรัพยากรบุคคล ซึ่งปัจจัยทั้งสองดังกล่าว ภาครัฐและเอกชนจะต้องร่วมดำเนินการต่อไป โดยควรมุ่งเน้นในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การพัฒนาตลาดสิ่งทอในประเทศให้มีมาตรฐาน และคุณภาพสูงขึ้น เพื่อสร้างสมรรถนะและวินัยของผู้ประกอบการในการที่จะผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวกับแฟชั่น และการออกแบบผลิตภัณฑ์
2. การเจรจาการค้ากับต่างประเทศ ซึ่งรวมทั้งการเจรจาในเชิงรุกและเชิงรับ
3. การสนับสนุนการสร้างระบบข่าวสาร ข้อมูล และความรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ภาครัฐและเอกชนต้องประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ที่จะสร้างเครือข่ายให้กว้างขวางและทำอย่างต่อเนื่องระยะยาว
4. การเสริมสร้างอุตสาหกรรมสนับสนุน และห่วงโซ่อุปทาน(Supply Chain) เพื่อเป็นการลดต้นทุน ลดเวลาการส่งมอบ และทำให้สามารถร่วมมือกันผลิตสินค้าได้หลากหลายขึ้น
5. ผู้นำ การพัฒนาการอุตสาหกรรมทุกอุตสาหกรรมจะต้องมีผู้นำ ซึ่งขึ้นอยู่กับบทบาท และรูปแบบของผู้นำว่าจะจะเป็นผู้นำแบบใด สำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอ ลักษณะผู้นำ

ที่พึงประสงค์ คือ ต้องประมวลความคิดเห็นและประสานงานกับผู้ประกอบการ รวมทั้งการชี้ช่องทางโอกาสในการประกอบธุรกิจ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการลงทุน และประกอบการ

Ravitep Musikapan (2007) ได้ศึกษาการออกแบบเครื่องนุ่งห่ม (ผ้าไทย) เพื่อการส่งออก พบว่า ปัญหาและอุปสรรคหลักของไทยในการส่งออกเครื่องนุ่งห่ม คือการขาดแคลนแรงงานในอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องนุ่งห่ม สินเชื่อและเงินทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ส่งออกไม่เพียงพอ ความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมต้นน้ำถึงปลายน้ำยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ ต้นทุนการผลิตสูงเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง เช่น จีน เวียดนาม อินเดีย และบังคลาเทศ โดยมีกลยุทธ์เพื่อแก้ปัญหาดังนี้ สร้างความเชื่อมโยงในอุตสาหกรรม (Supply Chain) โดยพยายามรวมกลุ่มเป็น Cluster ซึ่งรวมกลุ่มผู้ผลิตผ้าผืนด้าย และเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อพยายามใช้วัตถุดิบภายในประเทศให้มากที่สุด ที่สำคัญที่สุดคือเน้นการผลิตสิ่งทอที่มีมูลค่าเพิ่มมุ่งผลิตสินค้าที่มีความได้เปรียบ เช่น สินค้าที่มีเทคนิคดีไซน์ ไม่ควรเน้นการรับจ้างผลิตเพียงอย่างเดียวยกระดับมาตรฐานการผลิตในประเทศให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศอันดับที่ 1 ที่ประเทศไทยมีการส่งออกเครื่องนุ่งห่ม การส่งออกเครื่องนุ่งห่มประเทศสหรัฐอเมริกา จำเป็นต้องรู้พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นหลักนอกเหนือจากการออกแบบ คนสหรัฐอเมริกาเป็นผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญต่อยี่ห้อของสินค้าเป็นสำคัญ และมีทัศนคติที่ว่ายี่ห้อ คุณภาพของสินค้าและราคาของสินค้ามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีความซื่อสัตย์ต่อยี่ห้อที่ตนได้เลือกแล้วเป็นอย่างมาก รองลงมานิยมสินค้าที่มีคุณสมบัติที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิตประจำวันสินค้าที่ช่วยให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้รวดเร็วกว่าเดิม

กลุ่มประเทศในยุโรป ประเทศอิตาลีอิตาลีเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญ ประเทศอิตาลีและแบรินด์ในยุโรปมักขายกันอยู่ที่สามแห่งหลัก ๆ คือ ห้างสรรพสินค้า ร้าน Multibrand store และร้านในของแบรินด์เอง เรียกว่า Concept store ในการส่งออกเครื่องนุ่งห่มของไทยไปประเทศอิตาลีจำเป็นต้องมีการนำเสนอสินค้า เข้าร่วมงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ในต่างประเทศเป็นหลัก และต้องให้ความสำคัญกับเอเยนต์และตัวแทน โดยทำงานร่วมกับดีไซเนอร์ของแต่ละแบรินด์ ประเทศอิตาลียังมองถึง ดีไซน์, คุณภาพสินค้าและกระบวนการผลิตเป็นสำคัญ

ประเทศญี่ปุ่น เป็นที่ยอมรับว่าเป็นประเทศแห่งการออกแบบที่สร้างสรรค์มีความหลากหลายและกลมกลืนกับวัฒนธรรมของตัวเองมากที่สุด โดยเด่นในด้านการออกแบบเทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์และสินค้าแฟชั่น การจะนำสินค้าโดยเฉพาะเครื่องนุ่งห่มหรือสินค้าแฟชั่น สินค้าแฟชั่นของตลาดญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญเรื่องการออกแบบและการควบคุมคุณภาพการผลิต และสินค้า เน้นเข้าตลาดระดับกลาง (Middle Class) และระดับสูง (High-end) และควรปรับปรุงสินค้าให้ตรงกับรสนิยมของผู้บริโภคเพื่อพัฒนาเข้าตลาดญี่ปุ่น

1. ปัญหาทางด้านวัตถุดิบ (ปัญหาการออกแบบผ้าผืน) นักออกแบบและผู้ประกอบการ สรุปได้ว่า ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐ โดยมีจุดเด่นที่สามารถสู้กับต่างประเทศได้ โดยเฉพาะคุณภาพของผ้า ส่วนปัญหาการออกแบบเรื่องรูปแบบควรนำลวดลายไทยมาพัฒนาด้านเทคนิคและลวดลายของผ้าไทยซึ่งส่วนมากนักออกแบบยังขาดความรู้เพราะโดยมาช่างทอหรือช่างฝีมือยังขาดการร่วมมือและความเข้าใจตรงกันกับนักออกแบบการออกแบบผ้าไทยนักออกแบบควรรู้ถึงกลุ่มลูกค้าโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มรักศิลปะผืนผ้า ลวดลายนิยมงานฝีมือ กลุ่มร่วมสมัยผ้าผืนในลักษณะลวดลายประยุกต์ร่วมสมัยไม่คำนึงถึงกระบวนการผลิต จึงจำเป็นต้องแบ่งแยกเพื่อกระบวนการออกแบบให้ตรงกับลักษณะของผลงาน ทั้ง 2 กลุ่มจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากแนวโน้มของแฟชั่นโลกด้วย มีลวดลายที่ทันสมัยเป็นเอกลักษณ์ แต่ใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิมคือ งานฝีมือของชาวบ้านและนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการผลิต ภาครัฐควรส่งเสริมตลาดผ้าไทยในการคุ้มครองด้านลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับงานออกแบบ

2. ปัญหาการออกแบบเครื่องนุ่งห่มผ้าไทย จากการศึกษา นักออกแบบส่วนใหญ่สรุปตรงกันว่า ยังขาดยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมต้นน้ำถึงปลายน้ำยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ การออกแบบและผลิตผ้าผืนกับการออกแบบและผลิตเครื่องนุ่งห่มยังต่างคนต่างทำ นักออกแบบเลือกใช้งานผ้าไทยน้อย ผ้า (วัตถุดิบ) ขาดความหลากหลาย ควรปรับปรุงเนื้อผ้าให้มีความเป็นสากล แต่ต้องไม่สูญเสียความเป็นออริจินัลของผ้าไทยเพื่อนำไปใช้ผสมผสานกับผ้าอื่นๆ ได้ ผ้าไทยยังขาดคุณภาพทางด้านการผลิตในการควบคุมความต่อเนื่องและผลิตซ้ำ ควบคุมสีและพื้นผิวสัมผัสให้เหมือนกัน

สรุปได้ว่า ควรรู้จักนำผ้าไทยมาผสมผสานกับผ้าชนิดอื่นๆ ไม่เป็นทางการ ทำให้ดูล้าลองไม่จำเป็นต้องข้างบนผ้าใหม่ข้างล่างผ้าใหม่ แต่สามารถนำมาใส่กับเสื้อผ้าปัจจุบัน อาจจะทำให้คนรุ่นใหม่จับต้องได้มากขึ้น ด้วยการนำมาเปลี่ยนรูปแบบหรือเปลี่ยนเนื้อของผ้าไม่ดูเป็นผู้ใหญ่หรือทางการมากไปปรับเปลี่ยนเรื่องรูปแบบหรือลาย มีลวดลายที่คิดใหม่จากงานฝีมือแบบเดิม และต้องมีกระบวนการออกแบบที่ชัดเจนและอ้างอิงข้อมูลแนวโน้มแฟชั่นโลกจากการศึกษา สรุปกระบวนการออกแบบเครื่องนุ่งห่มผ้าไทย ได้ดังนี้

ปัญหาการออกแบบเครื่องนุ่งห่มผ้าไทย สำหรับอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มของไทยจากการศึกษา พบว่า ยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมต้นน้ำถึงปลายน้ำยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ การออกแบบและผลิตผ้าผืนกับการออกแบบและผลิตเครื่องนุ่งห่มยังต่างคนต่างทำ จึงทำให้รูปแบบเครื่องนุ่งห่มมีข้อจำกัดทั้งการเลือกใช้วัตถุดิบและในการออกแบบทำให้รูปแบบเครื่องนุ่งห่มผ้าไทยพัฒนาช้ากว่าเครื่องนุ่งห่มที่ใช้ผ้าอื่นๆ และยังไม่ตอบสนองตรงความต้องการของผู้บริโภคมากนัก จากศึกษา ยัง พบว่า เสื้อผ้าสำเร็จรูปผ้าไทยที่มีอยู่ในท้องตลาดขณะนี้ รูปแบบยังไม่ทันสมัย มีให้เลือกน้อย และรูปแบบยังไม่เหมาะกับสุภาพสตรีที่อายุต่ำกว่า 30 ปี แสดงให้เกิดความรู้สึกเป็นทางการและดูมีอายุ ใช้งานในโอกาสพิเศษและออก

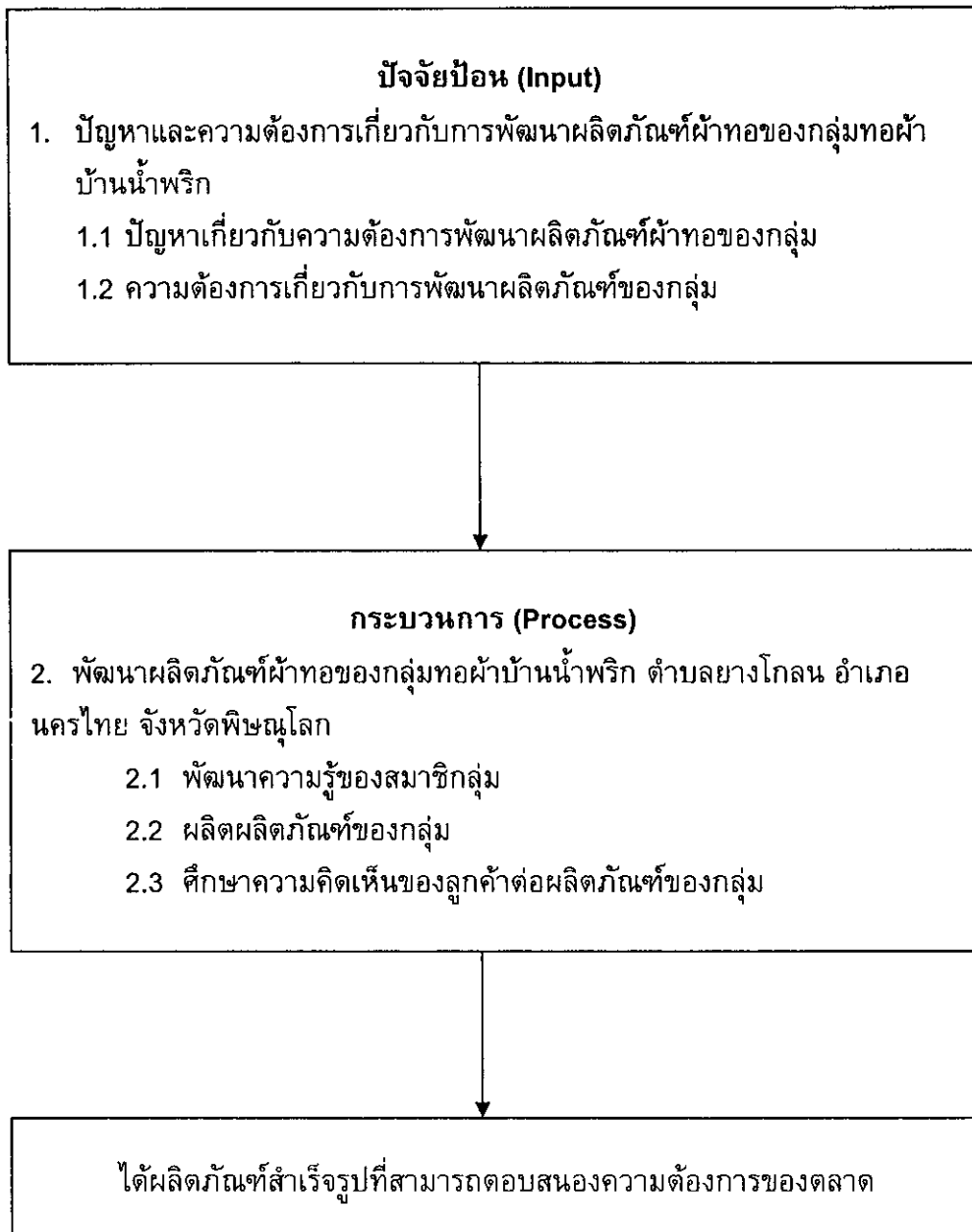
เท่านั้น นิยมเลือกใช้ผ้าไทยที่มีลักษณะใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด เช่น ผ้าฝ้าย ไหม ลวดลาย
อิสระไม่เป็นลวดลายไทยแบบรูปทรงเรขาคณิตแบบดั้งเดิม สีโทนอ่อนและสีธรรมชาติ ปัญหา
ทั้งหมดเกิดจากขาดนักออกแบบเครื่องนุ่งห่มผ้าไทย ที่ขาดการเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรม
อย่างเป็นระบบ รวมถึงยังขาดกระบวนการออกแบบอย่างเป็นระบบ

จากเอกสารและงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ผ้าไทยที่ผลิต
ขึ้นมาไม่ได้สนองในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากนัก คนที่คิดจะสวมใส่ผ้าไทยก็จะเกิด
ปัญหากับผ้าไทยมาก แม้ว่าจะอยากสวมใส่ก็ตาม การจะนำผ้าไทยมาใช้งานได้จริงนั้น ต้องมี
การปรับเปลี่ยนรูปร่างแบบ จนถึงกระบวนการผลิตเนื้อผ้าเป็นผืน เพื่อที่จะนำผ้าไทยมาใช้งาน
ได้จริง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยมีกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เป็นงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประเภทกรณีศึกษาเฉพาะพื้นที่ โดยกำหนดกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ซึ่งอยู่ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลยางโกลน มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ดังนี้คือ พัฒนาความรู้ ผลิตภัณฑ์ และศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

วิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 2 ขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกอันเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

1.2 แหล่งข้อมูล

1.2.1 พื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ ที่เป็นกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองอยู่ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตอำเภอนครไทย โดยเลือกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

1.2.2 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก จำนวน 18 คน มีส่วนร่วมในการวิจัยและให้ข้อมูล

1.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ หาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

เพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการเก็บสะสมข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ล่วงหน้า จากการเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม
2. ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของกลุ่ม
3. บทบาทของกลุ่มต่อชุมชน
4. การจัดการองค์กรและการบริหารงานของกลุ่ม
5. แหล่งให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือแก่กลุ่ม

ระยะที่ 2 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ในประเด็นปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

รายละเอียดแต่ละขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยปฏิบัติงานดังนี้

1) ชั้นสำรวจชุมชน

ก่อนผู้วิจัยจะลงไปเก็บข้อมูลภาคสนามนั้น ผู้วิจัยได้เข้าไปพบปะพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกเป็นเวลา 2-3 วัน เพื่อติดต่อขอดำเนินการทำวิจัยร่วมกับกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

2) ชั้นเข้าสนาม

ผู้วิจัยเตรียมตัวในเรื่องอุปกรณ์ ซึ่งมี กล้องถ่ายรูป กระเป่า สมุดบันทึก และเครื่องเขียนต่างๆ ที่จำเป็น ติดต่อประสานงานกับประธานกลุ่มเพื่อนัดหมายวันเวลาที่ผู้วิจัยแนะนำตัวให้สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกรู้จัก โดยกำหนดสถานภาพและบทบาทด้วยการบอกว่า เป็นใคร และวางตัวตามบทบาทของนักศึกษาซึ่งกำลังเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิจัยตามหลักสูตรที่กำลังศึกษาต่อ

สร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่มด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่จัดขึ้นในระหว่างที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูล วิธีสร้างความสัมพันธ์ คือ การเดินทักทาย พบปะพูดคุยกับสมาชิกกลุ่มเป็นการส่วนตัวและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม เช่น การประชุมกลุ่ม การทำบุญโรงเรียนทอผ้ากลุ่ม การจัดแสดงสินค้าในงานต่างๆ

เริ่มเก็บข้อมูล ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่มพร้อมทั้งสำรวจข้อมูลพื้นฐานในระยะที่ 1 ของการเข้าสนามประมาณ 1 เดือน ระยะเวลา 20 วันแรกนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร โดยขอดูสมุดบันทึกการประชุมกลุ่ม สมุดกลุ่มอาชีพ ทะเบียนสมาชิกระเบียบกติกาที่เกี่ยวข้องสรุปประเด็นสำคัญไว้เป็นข้อมูลเบื้องต้น และสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มในช่วงเย็นหลังจากเลิกงาน หรือในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เพื่อนำไปรวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐาน

ในระยะที่ 2 ของการเข้าสนามประมาณ 10 วัน การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก เป็นการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคล และเข้าร่วมประชุมกลุ่มเพื่อกิจกรรมการสนทนากลุ่มในประเด็นปัญหาและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม แล้วจัดบันทึกผลภาคสนาม โดยผู้วิจัยใช้สมุดบันทึกขนาดเล็กสำหรับพกพาใส่กระเป๋าสะพายในขณะร่วมสนทนากลุ่มหรือการสัมภาษณ์ จัดข้อมูลที่สำคัญ เช่น ตัวเลข ข้อคิดเห็นของผู้ตอบที่สำคัญๆ ขึ้นตอนงานหรือกิจกรรมและการนัดหมายกับสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำบันทึกย่อมาเรียบเรียงใหม่ เป็นบันทึกที่มีความขยายมากขึ้น ในสมุดเล่มใหญ่

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม หลังจากการเข้าสนาม 1 เดือน ผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่ม ศึกษาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับสมาชิกกลุ่มที่ผู้วิจัยได้พบปะ ในการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 45 – 60 นาที ด้วยจุดประสงค์หลัก คือไปพบเพื่อพูดคุยซักถามกันระหว่างผู้วิจัยและผู้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดจุดสนใจตามข้อคำถามตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ ตั้งคำถามแล้วพยายามชักจูงความสนใจผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วยการตะล่อมกล่อมเกลาเพื่อให้ข้อมูลและดำเนินกิจกรรมการสนทนากลุ่ม ประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง ตั้งประเด็นในการสนทนาเพื่อให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จนได้ข้อสรุปร่วมกัน แล้วทำการบันทึกผลลงในสมุดที่เตรียมไว้

1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการครั้งนี้ มี 2 แบบ คือแบบการสัมภาษณ์ และแนวทางการสนทนากลุ่ม

1.4.1 แบบการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามในการเจาะสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้นำกลุ่ม และ สมาชิกกลุ่ม โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

1.4.2 แนวทางการสนทนากลุ่มโดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการสนทนาออกเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ที่ต้องการศึกษา แล้วเขียนหัวข้อย่อย และคำถามในแต่ละหัวข้อย่อย โดยลักษณะคำถามนั้นเป็นคำถามที่กว้างเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มร่วมสนทนาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี คำถามที่ผู้วิจัยไว้เป็นแนวทางให้กลุ่มสนทนาจุดประเด็นการสนทนา ใช้เวลาประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง

1.5 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.5.1 นำร่างประเด็นการสนทนากลุ่ม และร่างคำถามในแบบสัมภาษณ์ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเรื่องความตรงในเนื้อหา จำนวน 2 คน โดยนำผลจากการพิจารณามาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมแล้วนำประเด็นการสนทนากลุ่ม และร่าง

แบบสัมภาษณ์ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

1.5.2 นำแนวทางการสนทนากลุ่มและแนวทางการสัมภาษณ์ ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลตลอดช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูลในสนาม จุดเน้นของการตรวจสอบข้อมูลคือ เพื่อตรวจสอบความเป็นจริงของข้อมูลที่ได้ โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล ดังต่อไปนี้

1.6.1 การตรวจสอบวิธีการรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากการสังเกตและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในเรื่องเดียวกัน ประเด็นเดียวกันข้อมูลที่ได้อาจมีความแตกต่างกันหรือไม่

1.6.2 การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยพิสูจน์ข้อมูลที่ได้อด้วยการตรวจสอบแหล่งเวลาของข้อมูล แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล

การตรวจสอบข้อมูลนี้ผู้วิจัยดำเนินการตลอดเวลาในการปฏิบัติงานภาคสนาม โดยการสรุปบันทึกจำแนกประเด็นที่สำคัญจากการสังเกต การสัมภาษณ์ประจำวันไปวิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก มีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ คือ (1) การพัฒนาองค์ความรู้ของสมาชิกกลุ่ม (2) การผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ (3) การศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีระยะเวลาประมาณ 3 เดือน

2.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด

2.2 วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกในขั้นตอน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) พัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม

ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ได้ประชุมระดมสมองเพื่อวางแผนการดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้ของสมาชิกกลุ่มตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 การเตรียมการก่อนการดำเนินการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม

1.1.1 การวางแผน ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกได้ประชุมระดมสมองเพื่อวางแผนและดำเนินการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาความรู้ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกมีความรู้ความสามารถด้านทักษะฝีมือในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป สามารถไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม

1.1.1.2 คัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มร่วมกันพิจารณาจากความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ด้านการตัดเย็บแต่ละรายบุคคลจากสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ซึ่งใช้ความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นมติในการคัดเลือกจึงได้ผู้เข้ารับการพัฒนาความรู้ ดังนี้ คือ (1) นางหอมหวาน บุญธรรม (2) นางลำพอง บุคสีทา

1.1.1.3 จัดหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มมีมติเห็นชอบ ให้นางคำวัง ไปติดต่อของงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลยางโกลน เพื่อเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์และจ้างวิทยากรในการดำเนินการพัฒนาความรู้ ได้รับการสนับสนุนเป็นเงินจำนวน 5,000 บาท และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปจำนวนหนึ่ง

1.1.1.4 กำหนดสถานที่ดำเนินการพัฒนาความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์และตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป สมาชิกกลุ่มมีความเห็นชอบตรงกันว่า บ้านของนางคำวัง มีความเหมาะสมที่จะเป็นสถานที่ดำเนินการพัฒนาความรู้มากที่สุดเพราะ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรเกี่ยวกับการตัดเย็บของกลุ่ม ถูกจัดเก็บไว้ที่นี้ด้วย ทำให้ไม่ต้องยุ่งยากในการเคลื่อนย้าย หรือจัดหาวัสดุอุปกรณ์ใหม่

1.1.1.5 ติดต่อวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปมาให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่ม โดยผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่ม ได้มอบหมายให้ นางสถิต ยศปัญญา ไปติดต่อวิทยากรที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญในด้านการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มทั้งสองท่าน โดยนางสถิตได้นำข้อมูลและประวัติความเป็นมาของผู้ที่จะเป็นวิทยากร นำเสนอให้ที่ประชุมทราบเพื่อหารือร่วมกัน คือ นางสนธิ อินทวงศ์สิงห์ อาศัยอยู่ในตำบลใกล้เคียง หมู่บ้านโนน ตำบลนาบัว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีอาชีพเป็นช่างตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ประสบการณ์ที่ผ่านมา เคยเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปให้กับกลุ่มแม่บ้านตำบลนาบัว ตำบลนครชุม ตำบลบ่อโพธิ์ และเป็นวิทยากรภายนอกให้กับโรงเรียนต่างๆ ซึ่งโรงเรียนหลายแห่งในอำเภอ นครไทย ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาต่างก็ให้ความไว้วางใจจ้างเหมาตัดเย็บเสื้อผ้าชุดนักเรียน หรือเครื่องแบบต่างๆ อยู่เสมอ จากข้อมูลดังกล่าวสมาชิกกลุ่มมีมติว่า นางสนธิ อินทวงศ์สิงห์ มีความเหมาะสมที่จะเป็นวิทยากรให้

ความรู้กับสมาชิกกลุ่มทั้งสองท่าน ดังนั้น นางสกิด จึงไปติดต่อประสานงานกับนางสนิท อินทวงศ์สิงห์ พร้อมตกลงค่าตอบแทนวิทยากร เป็นจำนวนเงิน 4,000 บาท

1.1.1.6 ระยะเวลาในการเตรียมการก่อนการดำเนินการ พัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม เป็นเวลา 1 เดือน

1.1.2 การปฏิบัติและติดตามผล ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มร่วมกัน ประชุมระดมสมองและประชุมปฏิบัติการ เพื่อวางแผนและดำเนินการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) ผู้วิจัยนำเรื่องหรือประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม เสนอต่อที่ประชุมกลุ่มในลักษณะของคำถามหรือปัญหา แล้วชักจูงให้สมาชิกกลุ่มเสนอความคิดเห็นของตนเอง

(2) จัดบันทึกความคิดหรือข้อเสนอของสมาชิกกลุ่มทุกคนที่เป็นการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม

(3) หลังจากระดมความคิดแล้ว กลุ่มร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์แล้วประเมินความคิดที่สมาชิกเสนอที่ละความคิด จากนั้นจึงหลอมรวมความคิดให้ได้ข้อสรุปที่รัดกุมชัดเจน

(4) สมาชิกในที่ประชุมร่วมกัน สรุปความคิด ดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มอีกครั้ง

(5) ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่ม ร่วมกันประเมินผลการพัฒนาความรู้ของกลุ่ม โดยใช้ความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นมติ

1.2 การอบรมให้ความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป

ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มได้ให้ นางสนิท อินทวงศ์สิงห์ เป็นผู้ดำเนินการการอบรมให้ความรู้แก่ นางหอมหวาน และนางลำพอง เป็นเวลา 1 เดือนเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2548 ถึง 30 กันยายน 2548 ณ บ้านของนางคำวัง ประธานกลุ่ม ตำบลยางโกกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ตั้งแต่เวลา 13.00 น – 18.00 น. ของทุกวัน ซึ่งขั้นตอนในการอบรมได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เป็นการอบรมให้ความรู้ในภาคทฤษฎี วิทยากรได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการออกแบบเสื้อผ้าสำเร็จรูป และเทคนิคการตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป เริ่มจากการกำหนดแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ สร้างแบบร่างผลิตภัณฑ์ทำแบบประกอบการผลิตเทคนิคการตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยให้นางหอมหวาน และนางลำพองทดลองปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน ตามเนื้อหาที่ละขั้นตอน ระยะเวลาในการเรียนการสอน 12 วัน ตั้งแต่วันที่ 1 – 12 กันยายน 2548

ช่วงที่ 2 เป็นการลงมือปฏิบัติจริงตามความรู้ที่ได้เรียนมาจากภาคทฤษฎี โดยสมาชิกผู้เข้ารับการอบรมทั้ง 2 ท่าน ต้องทำการผลิตผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปคนละ 1 ตัว ซึ่งเริ่มจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ สร้างแบบร่าง และตัดเย็บเป็นเสื้อสุภาพบุรุษตามความรู้ความสามารถของแต่ละคน เพื่อนำผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผ่านการผลิตเรียบร้อยแล้วส่งให้วิทยากรตรวจสอบคุณภาพว่าผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปมีจุดบกพร่องที่ต้องแก้ไขหรือไม่ เมื่อพบข้อบกพร่องผู้เข้ารับการอบรมต้องนำกลับไปแก้ไขแล้วนำมาให้วิทยากรตรวจสอบอีกครั้งจนกว่าชิ้นงานนั้นจะได้รับคำยืนยันจากวิทยากรว่าสมบูรณ์ที่สุดแล้วจึงจะสามารถผ่านหลักสูตรการอบรมให้ความรู้เรื่องการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปใช้เวลาในการปฏิบัติเป็นเวลา 18 วัน ตั้งแต่วันที่ 13 – 30 กันยายน 2548

1.3 ติดตามผลความก้าวหน้าของการพัฒนาความรู้

ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มได้ให้นางสนธิ จันทวงศ์สิงห์ ซึ่งเป็นวิทยาในการพัฒนาความรู้เป็นผู้ประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการอบรมจากชิ้นงาน โดยให้นางหอมหวน บุญธรรม และนางลำพอง บุคสีทา ทำการออกแบบและตัดเย็บเสื้อสำหรับสุภาพบุรุษ คนละ 1 ตัว แล้วนำส่งให้นางสนธิ จันทวงศ์สิงห์เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพของชิ้นงานว่ามีจุดบกพร่องที่จะต้องแก้ไขหรือไม่เมื่อพบข้อบกพร่องต้องนำกลับไปแก้ไขแล้วนำมาให้นางสนธิ จันทวงศ์สิงห์ตรวจสอบอีกครั้งจนกว่าชิ้นงานนั้นมีความสมบูรณ์ เพื่อทดสอบความรู้ความสามารถของสมาชิกทั้งสองว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

2) ผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ร่วมประชุมระดมสมองและประชุมปฏิบัติการ เพื่อวางแผนและดำเนินการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 การวางแผน ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มดำเนินการวิจัยได้ประชุมระดมสมองเพื่อวางแผนการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มได้นำข้อมูลพื้นฐานจากการวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของผลิตภัณฑ์ที่จะทำการผลิตเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มวัยกลางจนถึงสูงอายุ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาด

2.1.2 กำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มร่วมกันกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มวัยกลางจนถึงผู้สูงอายุ ซึ่งกำหนดให้รูปแบบของเสื้อเป็นเสื้อคอปกเชิ้ต ป่าเรียบไม่มีอินทนู แขนสั้นมีกระเป๋าคอไม่มี

ผาปิดด้านซ้าย ชายเสื้อตัดตรงมีขอบยื่นสำหรับติดกระดุม ตัวเสื้อใช้ผ้าสีพื้น กระดุมหุ้มด้วยผ้าสีเดียวกับตัวเสื้อเหมือนกันทั้งหมด แต่จะต่างกันเพียงชนิดของผ้าที่ใช้ในการตัดเย็บเท่านั้น

2.1.3 ขั้นตอนการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

ในขั้นตอนการผลิตเสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษ สำหรับกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุนั้น ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มได้ให้เป็นหน้าที่ของ นางหอมหวาน และนางลำพอง ที่ผ่านการพัฒนาความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปมาแล้ว ช่วยกันดำเนินการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ตามรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มได้กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปตามจุดมุ่งหมาย โดยนางหอมหวาน และนางลำพอง ช่วยกันออกแบบเสื้อแล้วทำการร่างแบบจำลองลงบนกระดาษเพื่อใช้เป็นแบบประกอบในการตัดผ้า ออกเป็นส่วน ๆ ได้ดังนี้ ส่วนแขนสองด้าน ส่วนคอ ส่วนลำตัวซึ่งแยกออกเป็นด้านหลังสองส่วน ด้านหน้าจะถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน จากนั้นนำผ้าที่ผ่านการออกแบบและตัดเรียบร้อยแล้วมา เย็บประกอบเข้าด้วยกันเพื่อให้ได้ออกมาเป็นเสื้อสำเร็จรูปหนึ่งตัว

2.1.4 ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

กลุ่มได้นำผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษไป ให้นางสนธิ จันทวงศ์สิงห์ ซึ่งเป็นวิทยากรให้ความรู้เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ โดยนางสนธิเป็นผู้ทำหน้าที่นำผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษที่ผลิตเสร็จแล้วไปให้ที่บ้าน ของนางสนธิ จันทวงศ์สิงห์ เพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทุกครั้งก่อนนำไป จำหน่าย

2.2 การปฏิบัติและติดตามผล ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มร่วมกันประชุม ระดมสมองและประชุมปฏิบัติการ เพื่อวางแผนและดำเนินการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ซึ่งมี รายละเอียดดังนี้

(1) ผู้วิจัยนำเรื่องหรือประเด็นเกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์ สำเร็จรูป เสนอต่อที่ประชุมกลุ่มในลักษณะของคำถามหรือปัญหา แล้วชักจูงให้สมาชิกกลุ่มเสนอ ความคิดเห็นของตนเอง

(2) จดบันทึกความคิดหรือข้อเสนอของสมาชิกกลุ่มทุกคนที่ เป็นการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

(3) หลังจากระดมความคิดแล้ว กลุ่มร่วมกันพิจารณา วิเคราะห์แล้วประเมินความคิดที่สมาชิกเสนอที่ละความคิด จากนั้นจึงหลอมรวมความคิดให้ได้ ข้อสรุปที่รัดกุมชัดเจน

(4) สมาชิกในที่ประชุมร่วมกัน สรุปความคิด ดังกล่าวเป็น การผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป เสนอต่อที่ประชุมกลุ่มอีกครั้ง

(5) ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่ม ร่วมกันประเมินผลการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของกลุ่ม โดยใช้ความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นมติ

3) ศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

ผู้วิจัยนำผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษไปสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ จากกลุ่มลูกค้าที่เป็นสุภาพบุรุษ ซึ่งอยู่ในกลุ่มวัยกลางจนถึงสูงอายุ ในท้องถิ่นตำบลยางโกกลน จำนวน 5 คน ตามแนวทางการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์

1.1 แบบผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกเป็นอย่างไรท่านชอบหรือไม่อย่างไร

1.2 สีสันทและลวดลายของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปเป็นอย่างไรท่านชอบหรือไม่อย่างไร

1.3 ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก มีความเหมาะสมกับวัยของท่านหรือไม่อย่างไร

2. ฝีมือในการตัดเย็บผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกเป็นอย่างไร

3. ท่านคิดว่าผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก มีประโยชน์ในการใช้สอยอย่างไร

4. ท่านคิดว่าผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ราคาตัวละ 550 บาท มีความเหมาะสมหรือไม่

3.1 แหล่งข้อมูล

3.1.1 พื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์แบบเจาะจงด้วยการเลือกตลาดในท้องถิ่นตำบลยางโกกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่ในการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

3.1.2 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นกลุ่มลูกค้าที่อยู่ในกลุ่มวัยกลางจนถึงสูงอายุ ซึ่งมีอายุอยู่ในระหว่าง 40 - 60 ปี

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยการสุ่มสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.3.1 นำร่างคำถามในการสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความตรงในเนื้อหา และนำผลจากการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมแล้วนำแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของลูกค้ำต่อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยาดตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

3.3.2 นำแนวทางการสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มลูกค้ำที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในในงานวิจัยจริงจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของข้อคำถาม

3.3.3 นำแนวทางการสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดช่วงระยะเวลาการเก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปบันทึกจำแนกประเด็นที่สำคัญจากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์เปรียบเทียบคำถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ที่มีต่อผลิตภัณฑ์เพื่อทำการสรุปผลโดยรวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ 2 พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกตามลำดับขั้นตอน คือ พัฒนาความรู้ ผลิตภัณฑ์ และศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

ในตอนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอให้มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด การรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม
  - 1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม
  - 1.2 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

ผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ร่วมกันสนทนาวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

- 1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ตลอดระยะเวลาของการดำเนินงานกลุ่มได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมาอย่างต่อเนื่องโดยการส่งเสริมให้สมาชิกเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ และทักษะด้านการออกแบบลวดลายใหม่ๆ รวมทั้งมีการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอโดยเน้นเทคนิคการออกแบบลวดลายต่างๆ จนทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มมีรูปแบบที่หลากหลายเพิ่มขึ้น

เช่น ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้าทอลายดอกแก้ว ผ้าทอลายสายฝน ผ้าทอลายดอกปืบ ผ้าทอสอดดินเงิน ดินทองและรุ่งเจ็ดสี ผ้าทอลายดอกกรัก แต่ไม่ได้รับความนิยมจากลูกค้ามากนัก เนื่องจากในพื้นที่อำเภอ นครไทยมีผู้ประกอบการกลุ่มทอผ้ากลุ่มอื่นๆ ที่มีรูปแบบผลิตภัณฑ์คล้ายๆ กัน ทำให้ลูกค้ามีโอกาสเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้ตามความพึงพอใจ นอกจากนี้ ลูกค้าส่วนใหญ่ยังให้ความนิยมนผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีความสะดวกสบายต่อการใช้งานเพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันตลาดผ้าทอเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้ความรู้ความเข้าใจที่สมาชิกกลุ่มเคยได้รับจากการอบรมที่ผ่านมา ประกอบกับแนวทางที่กลุ่มเคยปฏิบัติกันอยู่เดิมเริ่มไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันเท่าที่ควร เช่น ความนิยมในลักษณะ และรูปแบบผลิตภัณฑ์เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่กลุ่มไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้มีรูปแบบแปลกใหม่ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของความต้องการทางการตลาดได้ เนื่องจากขาดสมาชิกที่มีความรู้และทักษะฝีมือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย กลุ่มจึงหันมาทำการผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้าแทนการพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ

จากการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก พบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มส่วนใหญ่มีรูปแบบเดิมๆ ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามความต้องการและความนิยมของลูกค้า และมีลักษณะไม่โดดเด่นหรือแตกต่างจากผู้ผลิตรายอื่นๆ ภายในพื้นที่ สมาชิกขาดความรู้ความชำนาญด้านทักษะฝีมือในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายทำให้ไม่สามารถการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบแปลกใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ ผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มได้รับความนิยมจากลูกค้าน้อยลง ทำให้ปริมาณการผลิตมากกว่าปริมาณการจำหน่าย สมาชิกกลุ่มให้ความสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มลดลง

1.2 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า กลุ่มมีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป โดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น และสามารถตอบสนองความต้องการของตลาด โดยเน้นการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าทอผืนตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป เนื่องจากลูกค้าให้ความนิยมนผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่มีความสะดวกสบายต่อการใช้งานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากประสบการณ์ที่ผ่านมามีผู้ประกอบการนำผลิตภัณฑ์ผ้าทอชนิดต่างๆ เช่น ผ้าฝ้ายทอมือ ผ้าทอลายดอกแก้ว ผ้าทอลายสายฝน ผ้าทอลายดอกปืบ ผ้าทอสอดดินเงิน ดินทองและรุ่งเจ็ดสี ผ้าทอลายดอกกรัก ผ้าเช็ดหน้า ผ้าคลุมไหล่ ผ้าคลุมตู้เย็น ผ้าขาวม้าสามตะกอก ผ้าขาวม้าสี่ตะกอก ไปออกจำหน่ายตามงานเทศกาลหรืองานประจำปี พบว่า ผลิตภัณฑ์ผ้าทอรูปแบบเดิมไม่ค่อยเป็นที่นิยมของลูกค้า และผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าส่วนใหญ่ต้องการเป็นจำนวนมากคือผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษ เพราะบุคคลที่เข้ามาสอบถามมักเป็นสุภาพบุรุษที่อยู่ในกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ แต่เนื่องจากกลุ่มยังขาดสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถด้านทักษะฝีมือในการออกแบบ

ผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป จึงต้องการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่มด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อให้สมาชิกมีความรู้ และทักษะฝีมือในการตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป เพื่อไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด โดยการจ้างวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปมาให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่ม

จากการวิเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก พบว่า กลุ่มต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษที่เหมาะสมกับกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอรูปแบบเดิมไม่ค่อยเป็นที่นิยมของลูกค้า และผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าส่วนใหญ่ต้องการเป็นจำนวนมากคือผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษ เพราะบุคคลที่เข้ามาสอบถามมักเป็นสุภาพบุรุษที่อยู่ในกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ แต่กลุ่มยังขาดสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถด้านทักษะฝีมือในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป จึงต้องการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม โดยจ้างวิทยากรที่มีความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปมาให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีความรู้และทักษะฝีมือในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

การวิจัยตามขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยการประชุมระดมสมองและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ คือ พัฒนาความรู้ ผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมดำเนินการพัฒนาความรู้ประกอบด้วยผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มจำนวน 18 คน ดำเนินการวิจัยตั้งแต่ในขั้นตอนแรกบางส่วน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้เชิญเข้ามาเพิ่มเติมอีก ซึ่งมีทั้งผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลยางโกกลนที่อยู่ในท้องถิ่นดำเนินการในขั้นตอนนี้ใช้ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน

การนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ตำบลยางโกกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) พัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม
- (2) ผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป
- (3) ศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

1. ผลการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม

จากการวิเคราะห์ผลการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม พบว่า นางหอมหวาน บุญธรรม และนางลำพอง บุตสีทา มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองตั้งใจเรียนรู้และฝึกทักษะฝีมือการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ตามที่วิทยากรถ่ายทอดให้ จนเกิดองค์ความรู้ มีทักษะฝีมือสามารถออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษได้

2. ผลการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

จากการวิเคราะห์ผลการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป พบว่า กลุ่มได้ร่วมกันกำหนดให้เสื้อผ้าสำหรับสุภาพบุรุษมีรูปแบบเดียวกัน คือ เป็นเสื้อคอปกเชิ้ต บ่าเรียบไม่มีอินธนู แขนสั้นมีกระเป๋าคอไม่มีฝาปิดด้านซ้าย ชายเสื้อตัดตรงมีขอบยื่นสำหรับติดกระดุม ตัวเสื้อใช้ผ้าสีพื้น กระดุมหุ้มด้วยผ้าสีพื้น เหมือนกันทั้งหมด โดยมีนางหอมหวาน และนางลำพอง ช่วยกันออกแบบและตัดเย็บเป็น เสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ ที่มีความหลากหลายตามชนิดของผ้าที่ใช้ในการตัดเย็บ

3. ผลความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

การวิจัยตามขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการนำผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษไปสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งกลุ่มลูกค้าเป็นสุภาพบุรุษที่อยู่ในกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ ในท้องถิ่นตำบลยางโกกลน ตามแนวทางการสัมภาษณ์ผลการวิจัย ปรากฏผลดังนี้

3.1 ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของลูกค้า พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ชอบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษของกลุ่มที่มีรูปแบบเรียบง่าย ผ้าสีพื้น สีสันของตัวเสื้อมีโทนสีปานกลางไม่เข้มหรืออ่อนเกินไปเหมาะกับรูปร่างและผิวพรรณของแต่ละบุคคล สวมใส่แล้วสวยงามดูภูมิฐาน สุภาพเรียบร้อยเข้ากับลักษณะของกลุ่มวัยตนเอง

3.2 ด้านการตัดเย็บ

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของลูกค้า พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นว่าการตัดเย็บผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปของกลุ่มมีความละเอียดเรียบร้อยดี และรอยเย็บแต่ละส่วนของตัวเสื้อมีความสม่ำเสมอ ไม่มีการรอบปริ หรือรอยแยกของเนื้อผ้า

3.3 ด้านประโยชน์ในการใช้สอย

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของลูกค้า พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่เห็นว่าผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปของกลุ่ม มีรูปแบบที่เรียบง่ายไม่เป็นทางการ มีสีสันสวยงาม มีโทนสีที่ไม่อ่อนหรือเข้มเกินไปทำให้สามารถสวมใส่ได้ในทุกๆ โอกาส

3.4 ด้านราคา

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของลูกค้า พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่เห็นว่าผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษในราคาตัวละ 550 บาท ไม่แพงเกินไป เมื่อเทียบกับการซื้อผ้าผืนไปตัดเย็บเอง สามารถซื้อหามาใช้ได้

จากการวิเคราะห์ผลความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ พบว่า ลูกค้าที่อยู่ในกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุมีความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกแตกต่างกันตามความนิยมหรือความชอบเฉพาะตัวของแต่ละรายบุคคล ซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่ ชอบผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกเพราะรูปแบบของเสื้อเป็นแบบเรียบง่ายไม่เป็นทางการ ตัวเสื้อใช้ผ้าสีพื้น มีโทนสีปานกลางไม่เข้มหรืออ่อนเกินไปเหมาะกับรูปร่างและผิวพรรณของแต่ละบุคคล สวมใส่แล้วสวยงามดูภูมิฐาน สุภาพเรียบร้อยเข้ากับลักษณะของกลุ่มวัยตนเอง ราคาไม่แพงเกินไป เมื่อเทียบกับการซื้อผ้าผืนไปตัดเย็บเอง สามารถซื้อผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปไปใช้ได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอด้านพัฒนาความรู้ผลิตภัณฑ์ ศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบภาคสนาม โดยการศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก จากเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แท้จริงของกลุ่ม ดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม ดังนี้คือ พัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม แล้วดำเนินการผลิต ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป หลังจากนั้นก็ศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป

สรุป

1. ปัญหาและความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นข้อสรุป คือ

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ยังเป็นปัญหาพื้นฐานของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก เนื่องจากกลุ่มยังมีปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีหลากหลาย และสมาชิกยังขาดความรู้ความชำนาญด้านทักษะฝีมือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทำให้ไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบแปลกใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ อีกทั้งผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มยังมีรูปแบบเดิมๆ ไม่ทันสมัยตามความนิยมของลูกค้า และผลิตภัณฑ์ไม่มีความโดดเด่นหรือแตกต่างจากผู้ผลิตรายอื่นๆ ภายในพื้นที่ กลุ่มยังเน้นผลิต ผลิตภัณฑ์ตามคำสั่งซื้อของลูกค้าและจำหน่ายที่กลุ่มเป็นหลัก สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการหาตลาด ทำให้ปริมาณ การผลิตมากกว่าปริมาณการจำหน่าย นอกจากนี้กลุ่มยังไม่ให้ความสนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เท่าที่ควร

1.2 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

กลุ่มมีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอเป็นสื่อสำเร็จรูปสำหรับสุขภาพบุรุษที่เหมาะสมกับกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า และต้องการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่มด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถ และมีทักษะฝีมือในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้า

สำเร็จรูป เพื่อไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดต่อไป

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นข้อสรุป มีรายละเอียดดังนี้

2.1 พัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม

ในการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่มด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปทำให้นางหอมหวาน และนางลำพอง มีความรู้ และทักษะฝีมือในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป อีกทั้งกลุ่มยังมีสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถในการแปรรูปผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำหรับสุภาพบุรุษตามความต้องการของกลุ่ม

2.2 ผลิต ผลิตภัณฑ์

กลุ่มได้ผลิต ผลิตภัณฑ์ เสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ เป็นเสื้อแขนสั้น คอปกเชิ้ต บ่าเรียบไม่มีอินทนู กระเป๋าคาดอกไม่มีฝาปิดด้านซ้าย ชายเสื้อตัดตรงมีขอบยื่นสำหรับติดกระดุม ตัวเสื้อใช้ผ้าสีพื้น กระดุมหุ้มด้วยผ้าสีพื้น

2.3 ความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์

ลูกค้าส่วนใหญ่ชอบผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก ที่เป็นรูปแบบแบบเรียบง่าย ไม่เป็นทางการ สามารถสวมใส่ในทุกๆ โอกาส โทนสีปานกลางไม่เข้มหรืออ่อนเกินไปเหมาะกับบุรุษร่างและผิวพรรณของแต่ละบุคคล สวมใส่แล้วสวยงามดูภูมิฐาน สุภาพเรียบร้อยเข้ากับลักษณะของกลุ่มวัยตนเอง ราคาไม่แพงเกินไปสามารถซื้อผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปไปใช้ได้

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาปัญหาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นปัญหาพื้นฐานของกลุ่ม เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่มีลักษณะโดดเด่นแตกต่างจากผู้ผลิตรายอื่นภายในพื้นที่ เนื่องจากภายในพื้นที่มีผู้ประกอบการรายเดี่ยวและกลุ่มทอผ้ากลุ่มอื่นๆ นอกจากนี้กลุ่มยังมีปัญหาและข้อจำกัดในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษานวลจิตต์ เรื่องศรีใส (2546 : 56 - 57) กลุ่มเน้นการผลิตผลิตภัณฑ์ตามคำสั่งซื้อของลูกค้าเพื่อจำหน่าย ที่กลุ่มเป็นหลัก โดยไม่มีส่วนร่วมในการหาตลาด ทำให้ปริมาณการผลิตมากกว่าปริมาณการจำหน่าย ถึงแม้ว่าสมาชิกภายในกลุ่มจะเคยได้รับการอบรมพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากหน่วยงานต่างๆ แต่ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการฝึกอบรมจะต้องอาศัยความชำนาญ ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดผู้บริโภคให้ซื้อสินค้า กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ (2545) นอกจากนี้กลุ่มยังไม่ให้ความสนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถ

ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ได้ สมาชิกควรให้ความร่วมมือในการพัฒนาทักษะฝีมือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

2. ความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม สมาชิกส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันมีความนิยมผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีความสะดวกสบายต่อการใช้งานมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุเมธ นวเศรษฐวิสูตร (2544) ทำให้ตลาดผ้าทอเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้นกลุ่มควรมีความรู้ความสามารถในการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปเสียก่อนจึงจะทำการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ทันกับ ยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนวลจิตต์ เรืองศรีใส (2546)

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกมีขั้นตอนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3 ขั้นตอนคือ

3.1 การพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม พบว่า สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป สามารถนำความรู้ไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายได้ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพนั้น ไม่ได้อาศัยความรู้ความสามารถ เพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความชำนาญ และความเชี่ยวชาญด้านทักษะฝีมือในการตัดเย็บด้วย ดังนั้นสมาชิกควรมีการพัฒนาทักษะฝีมือการตัดเย็บอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความชำนาญ มากขึ้น

3.2 การผลิตผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกในครั้งนี้ สมาชิกกลุ่มทุกคนได้ช่วยกันกำหนดจุดมุ่งหมายการผลิตผลิตภัณฑ์และกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยคำนึงถึงลวดลายและสีสันทให้เหมาะสมกับเสื้อผ้าแต่ละรูปแบบ ให้มีความสวยงาม โอกาสในการสวมใส่ นอกจากนี้วัยและลักษณะรูปร่างของผู้สวมใส่ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลภัทร์ รักสวน (2543 : บทคัดย่อ) จะเห็นได้ว่า กลุ่มต้องการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ ที่มีรูปแบบ เดียวกัน คือเป็นเสื้อคอปกเชิ้ต บ่าเรียบไม่มีอินธนูแขนสั้น กระเป๋าคอไม่มีฝาปิดด้านซ้าย ชายเสื้อตัดตรงมีขอบยื่นสำหรับติดกระดุม ใช้กระดุมหุ้มด้วยผ้าชนิดเดียวกับตัวเสื้อ แต่เทคนิคการออกแบบสีสันทและลวดลายของตัวผลิตภัณฑ์มีความแตกต่างกัน

3.3 การศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม จากกลุ่มลูกค้าในท้องถิ่นตำบลยางโกลน ที่เป็นสุภาพบุรุษซึ่งอยู่ในกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ พบว่า ลูกค้ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความนิยมหรือชอบรูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษแตกต่างกันตามความชอบเฉพาะตัวของแต่ละรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชิตารัตน์ ศิริศักดิ์พาณิชย์ (2548 : บทคัดย่อ) ลูกค้าส่วนใหญ่ชอบผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบเรียบง่าย ผ้าสีพื้นที่มีโทนสีปานกลางไม่เข้มหรืออ่อนเกินไปเหมาะกับรูปร่างและผิวพรรณของแต่ละ

บุคคล สวมใส่แล้วสวยงามดูภูมิฐานสง่าผ่าเผย สุภาพเรียบร้อยเข้ากับลักษณะของกลุ่มวัยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสิริรัชฎ์ ศิริพันธ์บุปผา (2549 : บทคัดย่อ)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบผลิตภัณฑ์ของตนให้ใหม่อยู่เสมอ เพราะเมื่อใดที่ผลิตภัณฑ์ไม่ทันสมัย ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด ย่อมเป็นสาเหตุให้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจำหน่ายไม่ได้ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูป
2. ด้านการผลิต กลุ่มควรมีการศึกษาวิธีการผลิตให้เป็นระบบมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่อลดระยะเวลาในการผลิตและลดการสูญเสียวัตถุดิบ ทำให้ต้นทุนในการผลิตลดลงตามไปด้วย และสมาชิกที่มีความรู้เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป ควรถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกคนอื่นๆ เพื่อให้เกิดกำลังในการผลิตเพิ่มขึ้น
3. ด้านการตลาด กลุ่มควรจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอในลักษณะของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปมากกว่าที่เป็นผ้าผืน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการศึกษาและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ้าทอ
2. ควรมีการศึกษาพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำระบบบัญชีเพื่อให้สามารถจัดทำบัญชีควบคุมการดำเนินงาน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลภัทร์ รักสวน. (2543). การออกแบบเสื้อผ้าสตรีวัยทำงานที่มีส่วนประกอบของ
ผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2545). รายงานการศึกษาวิจัยใหม่และผลิตภัณฑ์ใหม่.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2531). รายงานการศึกษาวิจัยการย้อมสีไหมตามธรรมชาติ.
กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2525). รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ด้านสุทธาการพิมพ์.
- กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย. (2535). รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์
ผ้าฝ้ายทอมือเพื่อการตลาด. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
กระทรวงอุตสาหกรรม.
- ชูศรี เทพประทุม. (2543). โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์จากทอผ้ามือ. กรุงเทพมหานคร :
กรมการส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- ดร.นวรรณ สุวรรณรงค์. (2532). การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการส่งออกผ้าไหมและ
ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล และแพทรีเซีย ซีสมแมน แน่นหนา. (2536). ผ้าทอเอเชีย :
มรดกร่วมทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธิดารัตน์ ศิริศักดิ์พาณิชย์. (2548). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าทอมือของผู้บริโภค
ตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นงคราญ กาญจนประเสริฐ. (2544). ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้ประโยชน์
จากสมุนไพร เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในอำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- นวลจิตต์ เรืองศรีใส. (2546). การออกแบบเสื้อผ้าสุภาพบุรุษด้วยผ้าทอพื้นเมือง.
กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักพัฒนาอุตสาหกรรมรายสาขา
ส่วนอุตสาหกรรมสิ่งทอ กลุ่มงานออกแบบสิ่งทอ.

- ปริมรัตน์ แยกเพ็ง. (2542). รายงานการศึกษาเรื่องทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าไทย. สำนักงานพัฒนาอุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรม. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- พีรพงษ์ บุญเกิด. (2543). บริหารจัดการอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปชุมชน ภาคใต้ โครงการ สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท (สอช.). กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 5.
- ไพศาล คงกาญจนาย, อรุณศิริ ชิตางกูร และเจสสิยา หมดอิว. (2543). รายงานโครงการวิจัย : การพัฒนาเทคนิคการย้อมไหมด้วยสีธรรมชาติจากครามและครั่ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ภาคการผลิต-สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม. (2547). เสื้อผ้าสำเร็จรูปจากผ้าทอมือ (ผ้าไหม). ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 9. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม : <http://www.thaitambon.com>. [7 กรกฎาคม 2548].
- ยุพินศรี สายทอง. (2528). งานทอ. กรุงเทพมหานคร : คณะศิลปกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยี และอาชีวศึกษา.
- วิเทพ มุสิกปาน. (2547). การศึกษากระบวนการออกแบบลวดลายผ้าพิมพ์ในระบบ อุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณ ประยุกต์วงศ์ และอัมพร ศรีประสิทธิ์. (2545). พฤติกรรมการใช้ผ้าทอพื้นบ้าน ภาคใต้ กรณีศึกษาในอำเภอหาดใหญ่. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- คันศนีย์ คำบุญชู. (2541). การย้อมสีเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติจากแก่นขนุนและ เปลือกมะพร้าวโดยใช้สารช่วยติด. รายงานปัญหาพิเศษ วิทยาศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาเคมีอุตสาหกรรม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2547). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมผ้าทอพื้นบ้านสู่ระบบ อุตสาหกรรมสินค้าชุมชน : ศึกษากรณีกลุ่มแม่บ้านเพิ่มพูนทรัพย์ ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม : [ม.ป.พ.].
- ศูนย์เครือข่ายความรู้วัฒนธรรม. (2547). ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ. BUU Knowledge Center of Culture สถาบันศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา : <http://www.thaitextile.org/dataarticle/weave.htm>. [24 กันยายน 2548].
- สถาบันวิจัยหมอนไหม. (2543). ไหมไทยลูกผสมสกนคร. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สมถวิล เจริญทรัพย์. (2539). สรรพช่าง : ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชียงใหม่. เชียงใหม่ : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่และศูนย์วัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่.
- สมหวัง คราประยูร. (2537). ศิลปะพื้นบ้าน. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ส่งเสริมธุรกิจ

- สิริธัญญ์ สิริพันธ์บุปผา. (2549). การศึกษาและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
ของที่ระลึกจากผ้าทอชาวไทยทรงดำจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สิริพิชญ์ เหลืองสุวรรณ และกำจร แซ่เจียง. (2548). การยกระดับความรู้ด้านสิ่งทอและ
เสื้อผ้าสำหรับผู้ประกอบการ SMEs และ OTOP. สุโขทัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมวิราช.
- สุเมธ นวเศรษฐวิสูตร. (2544). ผ้าไหมในแนวสากล. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ
หมอนไหม ประจำปี 2544. 26 – 28 มีนาคม 2544 ณ โรงแรมเมธาวิลล่า เพชรบุรี.
- สาคร คันธโชติ. (2528). การออกแบบผลิตภัณฑ์. กรุงเทพมหานคร : O.S. Printing House.
- สายสุนีย์ สิงห์ศัน. (2538, สิงหาคม). "เส้นทางไหมไทย," อนุสาร อสท. 36 (1) : 20 – 21.
- อนันต์เสวก เทวซึ่งเจริญ. (2543). คู่มือย้อมสีธรรมชาติ ฉบับชาวบ้าน สีเขียว สีน้ำตาล
และสีดำ เล่ม 1. เชียงใหม่ : หน่วยพิมพ์เอกสารวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อำนวยการ สุนทรสมัย. (2539). การทอผ้าและประเพณีการแต่งกายของประชากร
อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก : สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ใจดี นิ่มมณี. (2537). เปรียบเทียบภาวะความแปลกแยกจากการทำงานของคนในโรงงาน
อุตสาหกรรมเคมี. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Otsuji, Masami. (2002). **The study Development and Improve textile industry
Manufacturing.** International Institute for Management Development (IMD) :
Bangkok : Mahidol University
- Ravitep, Musikapan. (2007). **The study Apparel Design (Thai fabric).** Bangkok :
Srinakharinwirot University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แนวทางการสนทนากลุ่ม

กรณี ศึกษาและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ กลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

แนวทางการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

1. ขั้นต้น

1.1 แนะนำตัวผู้วิจัย อธิบายวัตถุประสงค์ ของสนทนาและขอให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและอย่างเต็มที่

1.2 ขออนุญาตถ่ายภาพ และบันทึกเสียงการสนทนา

2. สนทนาเกี่ยวกับเรื่องสภาพทั่วไปของกลุ่ม

3. ให้สมาชิกกลุ่มเสนอความคิดเห็น เพื่อให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีประเด็นคำถามหลักดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

1.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาทั่วไป

กรอบความคิด สภาพทั่วไปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกด้านต่าง ๆ เช่น ชื่อผู้ประกอบการ สถานที่ตั้ง ผู้นำคนสำคัญ ประวัติความเป็นมา บทบาทของกลุ่มต่อชุมชน การบริหารและจัดการกลุ่ม

1.2 ความต้องการด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

กรอบความคิด ประเด็นปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือด้านการผลิต

1.2.1 ปัญหาด้านการผลิต

1.2.2 ความต้องการทางการผลิตของกลุ่ม

1.2.3 ความต้องการด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์

ตอนที่ 2 พัฒนาการองค์ความรู้และทักษะด้านการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

กรอบความคิด เมื่อทราบปัญหา และความต้องการของกลุ่มแล้ว จะมีแนวทางที่จะส่งเสริมอย่างไร

2.1 การเตรียมการก่อนการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

2.1.1 วัตถุประสงค์ของการอบรม

2.1.2 คัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม

2.1.3 งบประมาณในการสนับสนุน

- 2.1.4 สถานที่ในการอบรม
- 2.1.5 ระยะเวลาในการอบรม
- 2.2 วิทยากรในการอบรม
  - 2.2.1 การติดต่อวิทยากร
  - 2.2.2 ค่าตอบแทนวิทยากร
- 2.3 การดำเนินการอบรม
  - 2.3.1 ผู้ที่เกี่ยวข้อง
  - 2.3.2 การแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงาน
- 2.4 จะประเมินผลการอบรมอย่างไร

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

กรอบความคิด กำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบ การผลิต การตรวจสอบคุณภาพ

- 3.1 รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่จะพัฒนาคืออะไร
- 3.2 ผลิตภัณฑ์มีลักษณะอย่างไร
- 3.3 จะมีขั้นตอนการดำเนินการผลิตอย่างไร
- 3.4 จะมีการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์อย่างไร

ตอนที่ 4 นำผลิตภัณฑ์ผ้าทอออกวางตลาดเพื่อทดลองจำหน่าย

กรอบความคิด ราคาผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย การดำเนินการ

- 4.1 จะตั้งราคาผลิตภัณฑ์
- 4.2 ช่องทางการนำผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย
- 4.3 วิธีการดำเนินการ

ตอนที่ 5 ประเมินผลการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่ม

กรอบความคิด การประเมินผลผลิตภัณฑ์ และสรุปผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์

- 5.1 วิธีการประเมินผลผลิตภัณฑ์
- 5.2 สรุปผลการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก

กรณี ศึกษาและพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ กลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก หมู่ที่ 2 ตำบลยางโกน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

1. ด้านสภาพทั่วไปของกลุ่ม

1.1 ได้รับการสนับสนุนในการประกอบอาชีพการทอผ้าจากใคร อย่างไร แนวโน้มในอนาคตจะเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 การสนับสนุนแบบลวดลาย การประยุกต์แบบใหม่ จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

1.4 สภาพชุมชนส่งผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพทอผ้าหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

1.5 ได้นำลวดลายของต่างถิ่นมาประยุกต์ใช้หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. ด้านความรู้

2.1 ท่านถ่ายทอดความรู้ในการประกอบอาชีพทอผ้านี้ให้กับใครบ้าง ก็คน อย่างไร เรื่องใด ระยะเวลา ผลจากการถ่ายทอด ปัญหาของผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

2.2 ท่านเคยได้รับการฝึกอบรม หรือ การรับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ จากใคร เรื่องใด ระยะเวลา ผลจากการถ่ายทอด ปัญหาและอุปสรรคในการเรียน

.....

.....

.....

.....

2.3 คุณลักษณะที่จำเป็นในการเรียนรู้และพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์คืออะไร

.....

.....

.....

3. ด้านการผลิต

3.1 วัสดุ

3.1.1 วัสดุที่ใช้ในการประกอบอาชีพนี้มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3.1.2 วัสดุที่มีคุณภาพในแต่ละชนิดและมีวิธีการตรวจสอบอย่างไร

.....

.....

.....

3.1.3 แหล่งผลิตวัสดุ

.....

.....

.....

.....

.....

3.1.4 ท่านมีปัญหาก็เกี่ยวกับวัสดุเหล่านี้หรือไม่ ถ้ามีท่านมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร มีบุคคลและองค์กรใดให้คำปรึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 อุปกรณ์

3.2.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพนี้มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

3.2.2 แหล่งที่มาและแหล่งผลิตอุปกรณ์ต่างๆ

.....

.....

.....

3.2.3 อุปกรณ์ที่มีคุณภาพ มีการตรวจสอบอย่างไร

.....

.....

.....

3.2.4 ถ้ามีปัญหาเรื่องอุปกรณ์ มีวิธีแก้ปัญหาอย่างไรและมีองค์กรไหนให้คำแนะนำ

.....

.....

.....

3.3 การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ

3.3.1 รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ได้พัฒนาขึ้นคือ

.....

.....

.....

.....

.....

3.3.2 กรรมวิธีการผลิตมีกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3.3.3 ข้อควรระวังในการผลิตและขั้นตอน

.....

.....

.....

.....

.....

3.3.4 การตรวจสอบคุณภาพในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

3.3.5 ท่านมีปัญหาและอุปสรรคในกรรมวิธีการผลิตในแต่ละขั้นตอนหรือไม่ ถ้ามีองค์ใดให้คำปรึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการตลาด

4.1 ผลิตภัณฑ์

4.1.4 ลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์คือ.....

4.1.5 รูปแบบผลิตภัณฑ์ มีอะไรบ้าง มีการนำไปใช้อย่างไร แบบประยุกต์ แบบ
คิดขึ้นใหม่

.....
.....
.....
.....

4.1.6 รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมจากผู้ซื้อมากที่สุดคืออะไร

.....
.....
.....
.....

4.1.7 ลวดลายใดที่เป็นที่นิยมมากที่สุด

.....
.....
.....

4.1.8 สีไหนที่ได้รับความนิยมมากที่สุด

.....
.....
.....

4.2 การจำหน่าย

4.2.4 กลุ่มผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นใคร เพศ อายุ อาชีพ

.....
.....
.....
.....

4.2.5 กลุ่มผู้ซื้อส่วนใหญ่มักจะซื้อในรูปแบบใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.4 การส่งเสริม อนุรักษ์ เผยแพร่

4.4.1 มีการประชาสัมพันธ์ในเชิงอนุรักษ์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

4.4.2 ได้รับการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบใด

.....

.....

.....

.....

.....

4.4.3 รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์

1. ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์

1.1 แบบผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพรักเป็นอย่างไรท่านชอบหรือไม่อย่างไร

.....
.....

1.2 สีสนั้และลวดลายของผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปเป็นอย่างไรท่านชอบหรือไม่อย่างไร

.....
.....

1.3 ผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพรัก มีความเหมาะสมกับวัยของท่านหรือไม่อย่างไร

.....
.....

2. ฝมือในการการตัดเย็บผลิตผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพรักเป็นอย่างไร

.....
.....

3. ท่านคิดว่าผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพรักมีประโยชน์ในการใช้สอยอย่างไร

.....
.....

4. ท่านคิดว่าผลิตภัณฑ์เสื้อสำเร็จรูปของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพรัก ราคาตัวละ 550 บาท มีความเหมาะสมหรือไม่

.....
.....

ภาคผนวก ข
โครงการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม

โครงการ พัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

เรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป

หลักการและเหตุผล

สภาพเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์ผ้าทอในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง เนื่องจากมีผู้ประกอบการกลุ่มทอผ้า กลุ่มอื่นๆ ที่มีรูปแบบผลิตภัณฑ์คล้ายๆ กัน ทำให้ลูกค้ามีโอกาสเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้ตามความพึงพอใจมากขึ้น

ปัจจุบันตลาดผ้าทอเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้ความรู้ความเข้าใจที่สมาชิกกลุ่มเคยได้รับจากการอบรมที่ผ่านมา ประกอบกับแนวทางที่กลุ่มเคยปฏิบัติกันอยู่เดิมเริ่มไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันเท่าที่ควร และความนิยมในรูปแบบผลิตภัณฑ์เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผลิตภัณฑ์ผ้าทอรูปแบบเดิมไม่ค่อยเป็นที่นิยมของลูกค้า และผลิตภัณฑ์ของลูกค้าส่วนใหญ่ต้องการเป็นจำนวนมากคือผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปสำหรับสุภาพบุรุษ เพราะบุคคลที่เข้ามาสอบถามมักเป็นสุภาพบุรุษที่อยู่ในกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุ แต่กลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริกไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้มีรูปแบบแปลกใหม่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของความต้องการทางการตลาดได้ เนื่องจากขาดสมาชิกที่มีความรู้และทักษะฝีมือในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป จึงต้องการพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม โดยจัดอบรมพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกมีความรู้และทักษะฝีมือด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป สามารถนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้และทักษะฝีมือในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป
2. เพื่อไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มให้มีความหลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการของตลาด

หลักสูตรการอบรม

การอบรมให้ความรู้แบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ

1. ภาคทฤษฎี เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ เทคนิควิธีในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป
2. ภาคปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป

วิธีการอบรม

อธิบายวิธีการและฝึกปฏิบัติจริง

ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ

ตั้งแต่วันที่ 1-30 กันยายน 2548 เป็นเวลา 1 เดือน ณ บ้านของนางคำวัง ยศปัญญา เลขที่ 190 หมู่ที่ 2 บ้านน้ำพริก ตำบลยางโกกลน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

วิทยากร

นางสนธิ จันทรวงศ์สิงห์

วิธีการดำเนินงาน

1. เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติ
2. แต่งตั้งคณะทำงาน
3. ดำเนินงานตามโครงการ
4. ติดตามความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการอบรม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. กลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก
2. องค์การบริหารส่วนตำบลยางโกกลน

งบประมาณ

ขอรับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลยางโกกลน เป็นเงินจำนวน 5,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สมาชิกมีความรู้และทักษะฝีมือในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป
2. สมาชิกสามารถการออกแบบและตัดเย็บผลิตภัณฑ์เป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปได้

เป้าหมาย

- ด้านปริมาณ

ผู้เข้ารับการอบรมสมาชิกทอผ้าบ้านน้ำพริก จำนวน 2 คน

- ด้านคุณภาพ

ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มให้มีความหลากหลายได้

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางรุ่งทิพย์ จันธิราช

ผู้อนุมัติโครงการ

นางคำวัง ยศปัญญา ประธานกลุ่ม

ภาคผนวก ค
ชื่อสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

ชื่อนาม-สกุลของกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	อายุ/ ปี	วุฒิ การศึกษา	ประสบการณ์ ในการทอผ้า/ปี	ตำแหน่ง
1.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	47	ม. 3	5 ปี	อำนวยการกลุ่ม
2.	นาง คำบาง อัครชัย	50	ป. 4	5 ปี	สมาชิก
3.	นางสาว คำจ๊ะ วัฒนศิริ	46	ป. 6	5 ปี	ประธานกลุ่ม
4.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	52	ป. 4	5 ปี	กรรมการ
5.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	48	ป. 4	5 ปี	กรรมการ
6.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	49	ป. 4	5 ปี	สมาชิก
7.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	50	ป. 4	2 ปี	กรรมการ
8.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	59	ป. 4	5 ปี	กรรมการ
9.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	52	ป. 4	5 ปี	กรรมการ
10.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	42	ป. 4	5 ปี	กรรมการ
11.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	64	ป. 4	5 ปี	สมาชิก
12.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	49	ป. 6	5 ปี	กรรมการ
13.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	52	ป. 4	5 ปี	กรรมการ
14.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	62	ป. 4	5 ปี	กรรมการ
15.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	49	ป. 4	2 ปี	กรรมการ
16.	นางสาว อรุณรัตน์ อรุณรัตน์	39	ม. 6	5 ปี	เจ้าหน้าที่
17.					
18.					
19.					
20.					
21.					
22.					
23.					
24.					
25.					
26.					
27.					
28.					
29.					
30.					

ภาคผนวก ง
ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรม

ภาคผนวก ค
ภาพประกอบการดำเนินงาน

ภาพที่ 1 เป็นการประชุมกลุ่มเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย

ภาพที่ 2 การสนทนาในประเด็นปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

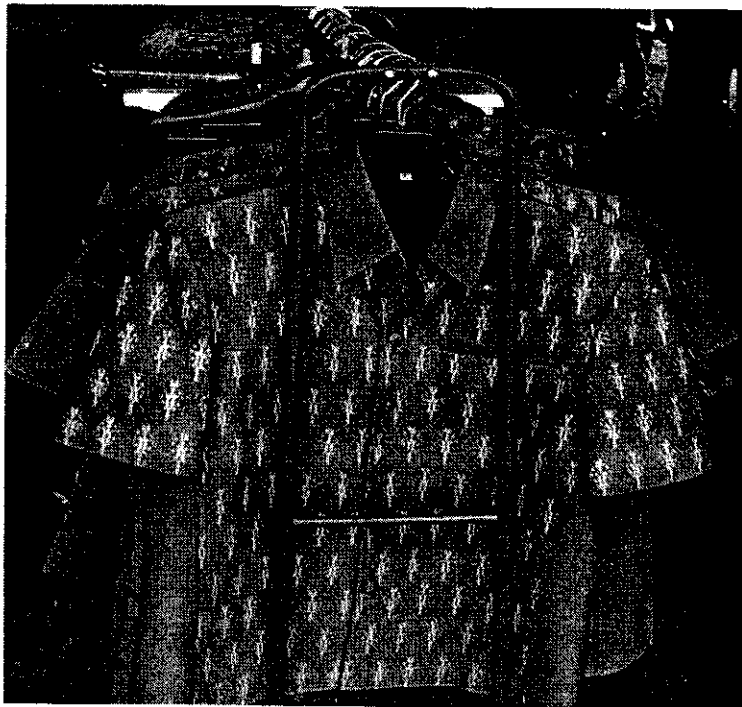
ภาพที่ 3 สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคล

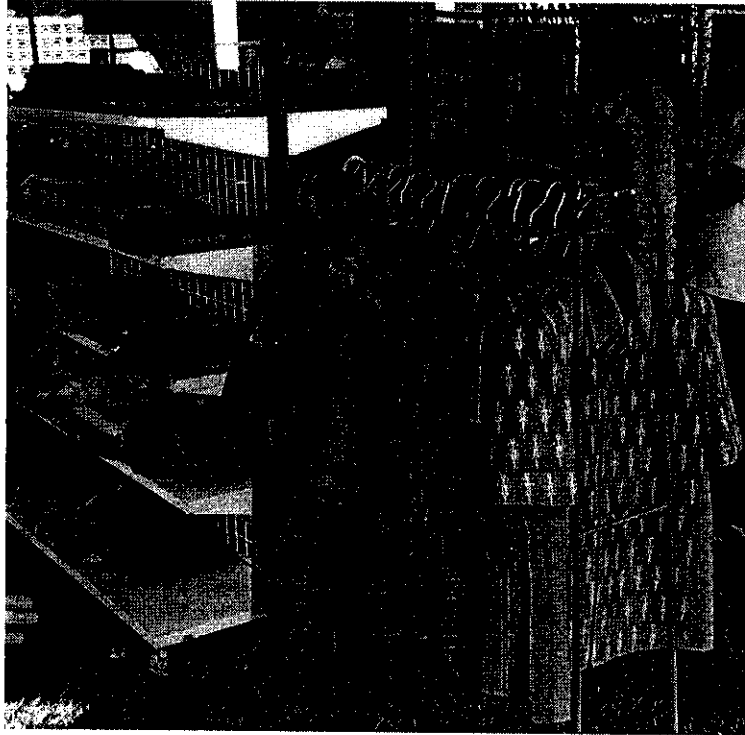
ภาพที่ 4 วิทยากรสอนการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปให้กับสมาชิกกลุ่ม

ภาพที่ 5 ฝึกปฏิบัติการออกแบบและตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป

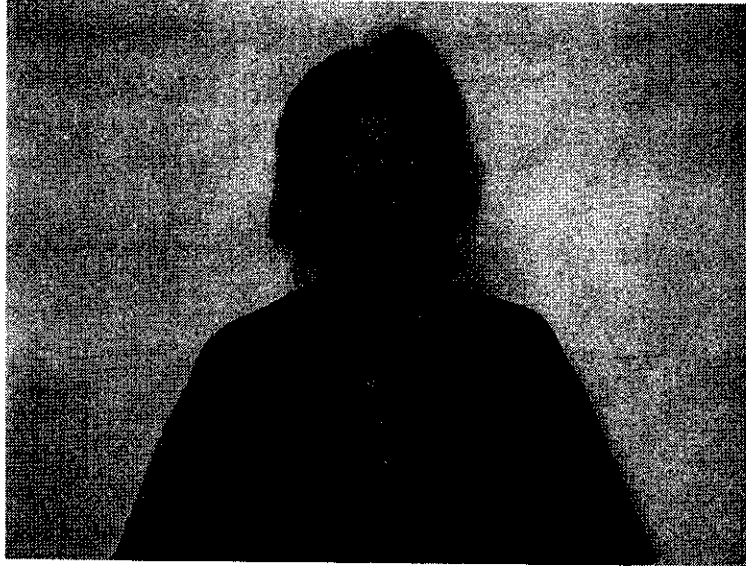
ภาพที่ 6 ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่กลุ่มได้พัฒนาขึ้น

ภาพที่ 7 การนำผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปสำหรับสุขภาพบุรุษไปออกจำหน่ายในงานประเพณีปักธงชัย

ภาพที่ 8 สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

ภาพที่ 9 นางคำวัง ยศปัญญา ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

ภาพที่ 10 นางสถิต ยศปัญญา รองประธานกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำพริก

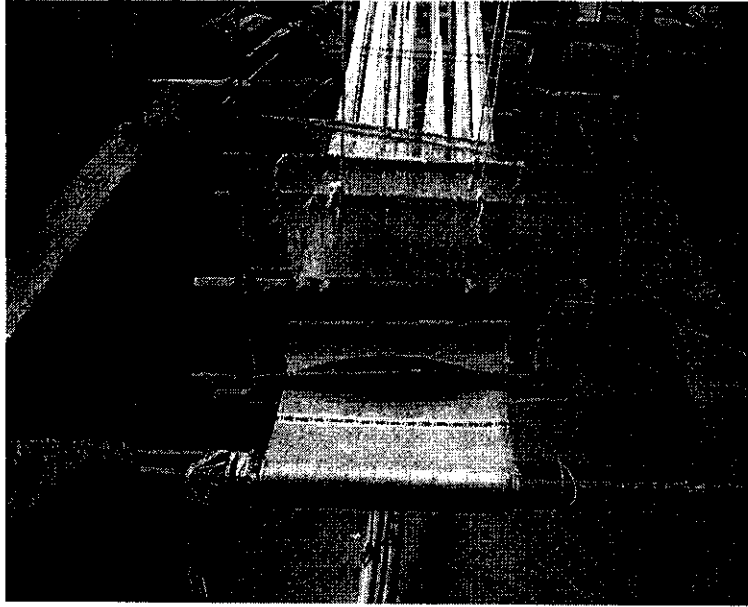

ภาพที่ 11 วิธีการทอผ้าบ้านน้ำพริก

ภาพที่ 12 การด้นहुก

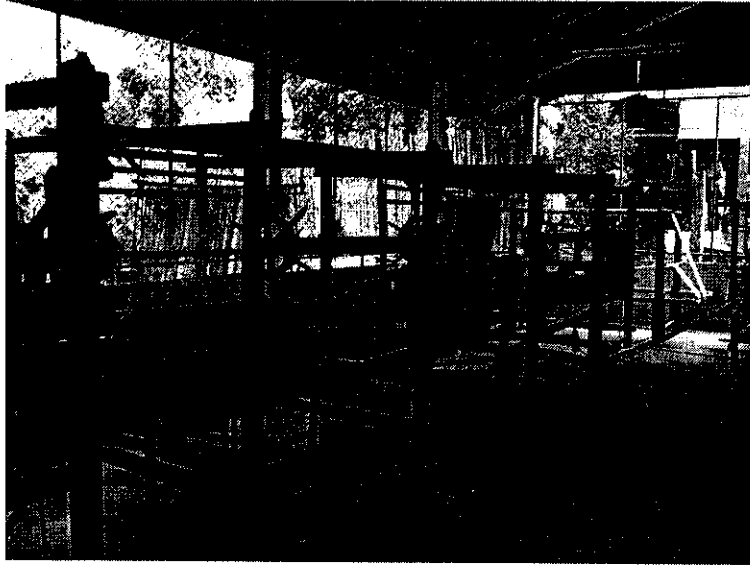

ภาพที่ 13 การทอผ้าเซ็ดหน้า

ภาพที่ 14 การเข็นฝ้ายใส่หลอด

ภาพที่ 15 โรงเรือนกลุ่มทอผ้าบ้านนาพริก

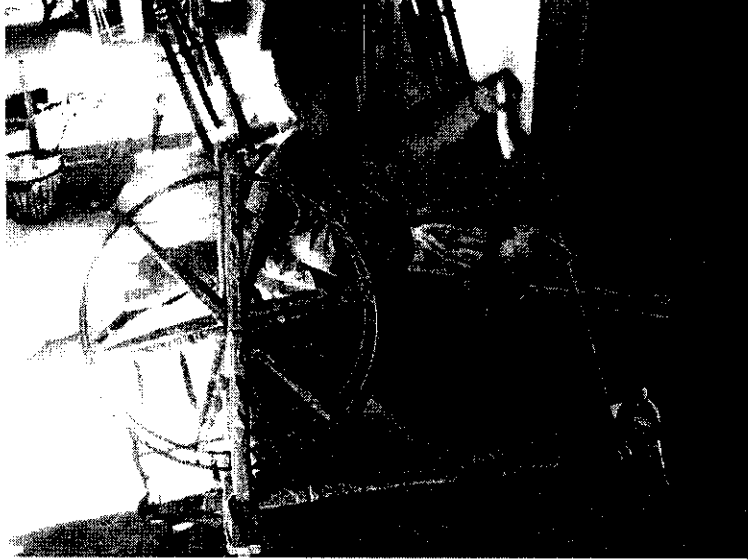
ภาพที่ 16 การฉีดยาเพื่อนำเอกเมลิ็ดออก

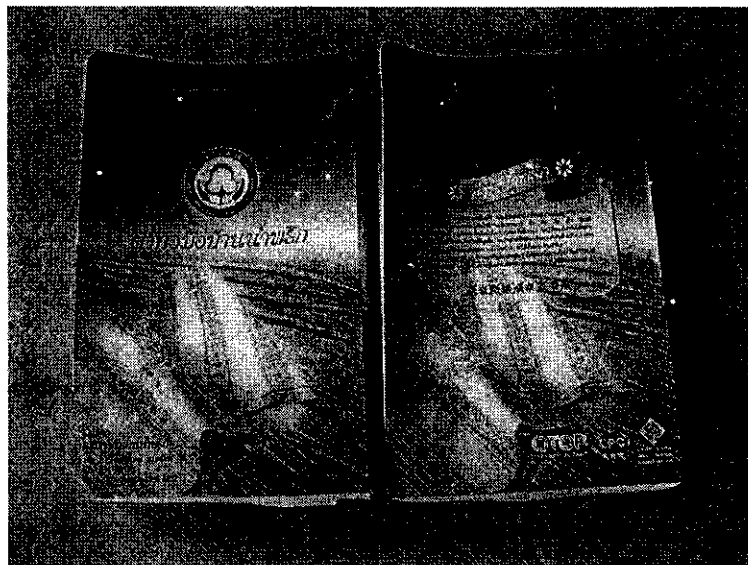
ภาพที่ 17 การปั่นฝ้ายให้เนื้อฝ้ายโปร่ง

ภาพที่ 18 การล้อเนื้อฝ้ายให้เป็นลูกหลี

ภาพที่ 19 การนำลูกท้อมาปั่นด้วยทลาคให้เป็นเส้นฝ้าย

ภาพที่ 20 บรรจุภัณฑ์บ้านน้ำพริก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางรุ่งทิพย์ จันธิราช
วันเดือนปีเกิด	วันจันทร์ ที่ 13 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2520
สถานที่เกิด	อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 4/3 หมู่ที่ 13 บ้านไร่พัฒนา ตำบลนาบัว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก 65120
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	พนักงานราชการ
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	โรงเรียนยางโกศลวิทยา ตำบลยางโกศล อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก 65120
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	ประถมศึกษา โรงเรียนประชาสงเคราะห์พิทยา
พ.ศ. 2535	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนนาบัววิทยา
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
พ.ศ. 2542	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โรงเรียนเทคนิคพาณิชยการพิษณุโลก
พ.ศ. 2544	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม
พ.ศ. 2549	หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม